

Strategisk plan

Styrkort 2018 & Budget 2018-2020

Fastställd av kommunfullmäktige

2017-06-19

**Bodens
kommun**

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning

Inledning	4
Planeringsförutsättningar	6
Samhälle och verksamhet	6
Social hållbarhet	9
Integration	9
Arbetsmarknad och sysselsättning	10
Näringsliv	10
Skola	11
Trygghet och säkerhet	11
Medarbetare	12
Klimat och miljö	14
Digitalisering	15
Ekonomi	16
Kontrollområden för intern kontroll	18
Kommunövergripande styrkort	19
Vision	19
Styrande planer och program	20
Översiktsplanen	20
Tillväxtprogram	20
Klimat- och miljömål	21
Likvärdig & jämställd medborgarservice	22
Reglementen och annan styrning	22
Kommunövergripande styrkort	23
Prioriteringar under planperioden	23
Nämndernas styrkort	32
Ks-kommunledningsförvaltningens styrkort	32
Ks-tekniska förvaltningens styrkort	39
Ks-räddnings- och beredskapsförvaltningens styrkort	47
Ks-arbetsmarknadsförvaltningens styrkort	51
Utbildningsnämndens styrkort	56
Socialnämndens styrkort	64
Miljö- och byggnämndens styrkort	68
Kultur-, fritids- och ungdomsnämndens styrkort	73
Överförmyndarnämndens styrkort	77
Fastighetsnämndens styrkort	79
Serviceförklaringar	84
Gemensamma serviceförklaringar	84
Ägardirektiv till bolag och inriktning till stiftelsen	85
Allmänna direktiv	85
Bodens Kommunföretag AB	85
Boden Event AB	85
Bodens Energi AB (inklusive dotterbolagen)	85
Boden Arena Fastighets AB	86
Bodens Utveckling AB (inklusive dotterbolagen)	86
Stiftelsen BodenBo	86

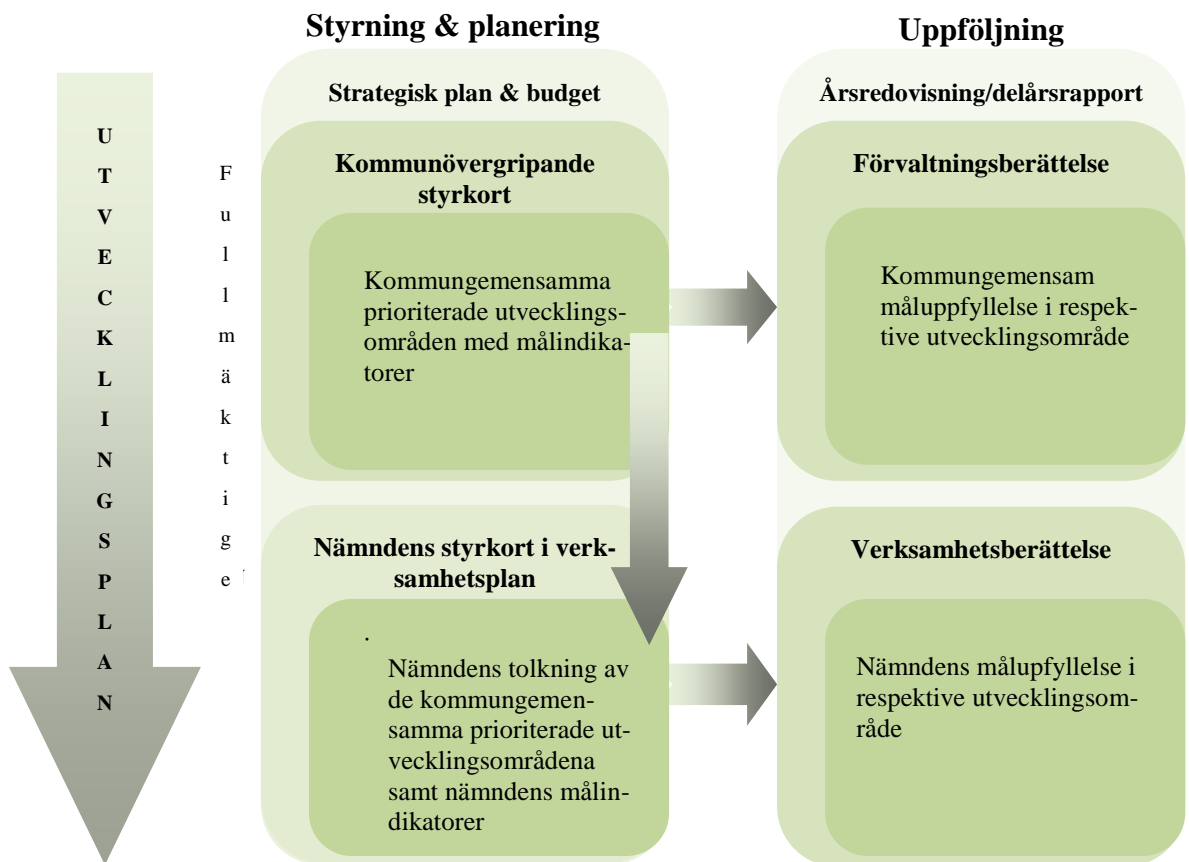
Innehållsförteckning

Ekonomi	88
Resurser och resursfördelning	88
Ekonomisk översikt	91
Ekonomiska rapporter	97
Resultatbudget/-plan (tkr)	97
Kassaflödesbudget/-plan (tkr)	98
Balansbudget/-plan (tkr)	99
Noter	100
Driftbudget/-plan	106
Investeringsbudget/-plan	106
Justering nämnders/styrelsers driftramar	107
Uppföljningsplan 2018	111

Inledning

Med utgångspunkt från visionen i utvecklingsplanen fastställer kommunfullmäktige årligen en strategisk plan. Den innehåller planeringsförutsättningar, prioriterade utvecklingsområden och mål samt ekonomiska ramar till nämnder/styrelser. Planen innehåller också ägardirektiven till bolagen samt inriktningar till stiftelsen.

Syftet är att styra kommunens resurser så effektivt som möjligt för att ge mesta möjliga nytta för kommunmedborgarna. Utgångspunkten är att alla i organisationen – politiker, ledare och medarbetare – ska ta ansvar för helheten och känna delaktighet och engagemang. Gemensamt är att alla som arbetar i organisationen ska se verksamheten utifrån och in, det vill säga ur medborgarens och kundens/brukarens perspektiv.

Målen för verksamheten finns i det kommunövergripande styrkortet med 12 prioriterade utvecklingsområden. För varje utvecklingsområde finns målindikatorer som ska mäta måluppfyllelsen på kommunövergripande nivå. Till grund för utvecklingsområdena ligger bland annat HR-visionen samt kommunens riktlinjer för god ekonomisk hushållning.

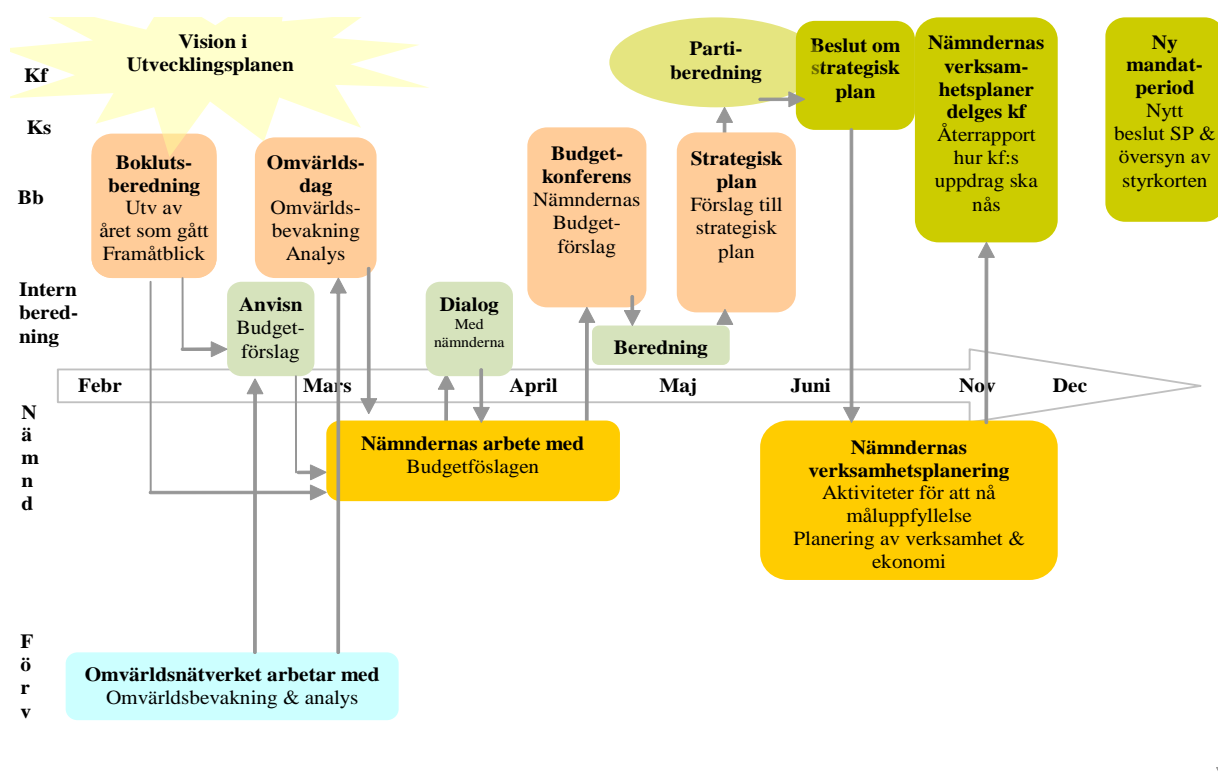
På nämnds nivå förädlas och tolkas det kommunövergripande styrkortet i ett verksamhetsnära styrkort med nämndens egna målindikatorer. Nämndens styrkort är en del av den strategiska planen men även en del av den verksamhetsplan som nämnden arbetar fram under hösten. Förutom nämndens styrkort innehåller verksamhetsplanen budgeten för kommande tre år, de aktiviteter som ska vidtas för att nå målen samt

Inledning

vilken service som medborgarna kan vänta sig av nämndens olika verksamheter. Även de kommunala bolagen tar fram verksamhetsplaner men dessa innehåller inte något styrkort.

Uppföljning av hela strategiska planen och verksamhetsplanerna sker vid delårsrapporten efter augusti samt i årsredovisningen. Det kommunövergripande styrkortet följs upp i förvaltningsberättelsen och nämndernas styrkort i verksamhetsberättelserna. Ekonomin följs dessutom löpande under året i månadsrapporter, i den förenklade delårsrapporten efter april samt i finansrapporten. Syftet är att få aktuella beslutsunderlag för åtgärder och fortsatt planering men även för att öka kvaliteten i de ekonomiska bedömningarna.

Planeringsprocessen i Bodens kommun framgår av nedanstående bild:

Arbetet inleds i mitten på februari med en bokslutsberedning där året som gått utvärderas och analyseras. I mitten på mars presenteras sedan den kommungemensamma omvärldsbevakning på en gemensam planeringsdag. Med utgångspunkt från den arbetar nämnderna/förvaltningarna fram sina budgetförslag som lämnas in och presenteras i mitten av april. Budgetförslagen innehåller nämndens egen omvärldsbevakning, ekonomiska förutsättningar samt eventuella förändringar av nämndens eget styrkort. Efter politisk beredning fastställs den strategiska planen i juni månad. Därefter arbetar nämnderna med sina verksamhetsplaner som sedan delges kommunfullmäktige i december. Vid ny mandatperiod tar det nyvalda kommunfullmäktige ett nytt beslut om den strategiska planen.

Planeringsförutsättningar

Samhälle och verksamhet

Positivt befolkningstillväxt

Sedan 2009 har Boden haft en positiv befolkningsutveckling med undantag för 2012 då invånarantalet minskade något. Det är den höga invandringen som bidragit till befolkningsökningen. Samtidigt fortsätter trenden med en hög utflyttning mot andra län. Det är främst personer i åldern 19-29 år som flyttar till storstadsregioner samt till högskole- och universitetsorter. Efter att ha fått permanent uppehållstillstånd och blivit folkbokförda i Boden väljer dessutom ett stort antal invandrare att flytta vidare. Över tid handlar det om drygt 70 % som flyttar vidare till andra kommuner, främst till andra län än Norrbotten. Av alla som invandrat sedan år 2004 bor cirka 1 500 personer kvar i Boden och de utgör cirka 100 nationaliteter. I likhet med landet i övrigt minskar dock invånarantalet på landsbygden. Under den senaste tioårsperioden har invånarantalet på Bodens landsbygd minskat med 6 % och centralorten ökat med 2 %.

Inför arbetet med strategisk plan 2018-2020 har en befolkningsframskrivning tagits fram i enlighet med tillväxtprogrammets mål om 28 800 invånare år 2020 och med visionen om 30 000 invånare år 2025. Om målet i tillväxtprogrammet och visionen ska nås förutsätts också en tillväxt i bostadsbyggande och antal arbetsplatser. Prognosen grundar sig på genomsnittligt antal in- och utflyttade de senaste åren fördelat på ålder på de som flyttar. Inrikes inflyttning baseras på genomsnittet de fem senaste åren och antas öka successivt fram till 2025. Utflyttningen utgår från snittet för de fyra senaste åren och antas minska successivt fram till 2025. För invandringen är antagandet att den kommer att minska från att ha varit mycket hög de senaste fem åren. Invandringen antas bli 500 under 2017 för att sedan sjunka till 400 per år. Anledningen till antagandet om minskad invandring är att Migrationsverket arbetar med att minska antalet platser i Boden för asylsökande, med avveckling av förläggingsboendena. När det gäller utflyttning av de som invandrat antas att en högre andel kommer att flytta vidare under de två första prognosåren, än de föregående årens utflyttning. Orsaken är att ett stort antal personer som fått uppehållstillstånd fortfarande var folkbokförda på Migrationsverkets anläggningsboende vid årsskiftet 2016/2017, med risk för att de flyttar till annan kommun när möjlighet ges. För återstående prognosperiod antas att kommunen får behålla en större andel invandrare än tidigare som invånare genom att de etablerar sig i Boden. Prognosen förutsätter också ett födelsetal (genomsnittligt födda barn per kvinna) på knappt 1,9, vilket är i nivå med riksprognosen.

Planeringsförutsättningar

Av nedanstående tabell framgår befolkningsprognosen för 2017-2025:

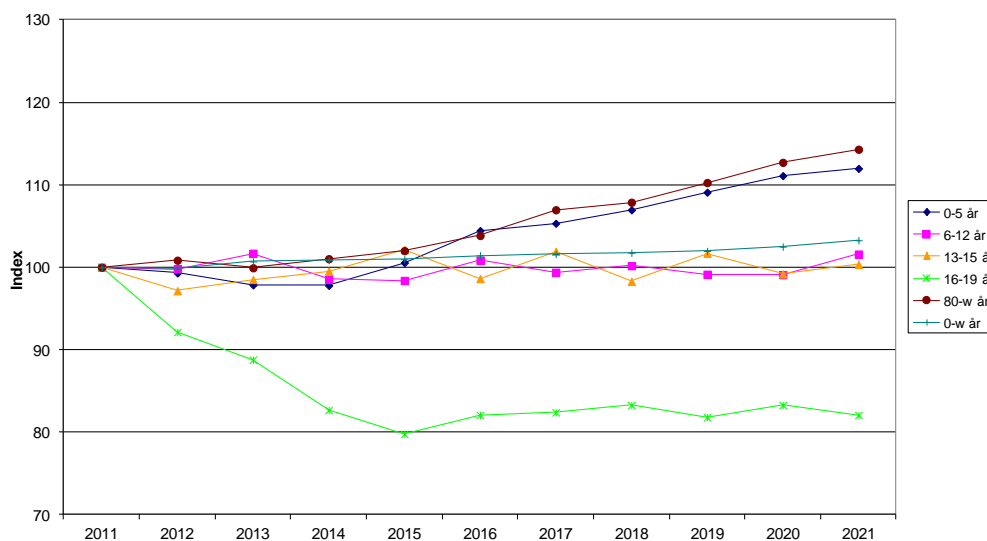
År	Antal invånare	Förändring	
		Årlig	Ackumulerad
2016	28 042		
2017	28 086	44	44
2018	28 250	164	208
2019	28 480	230	438
2020	28 800	320	758
2021	29 060	260	1 018
2022	29 320	260	1 278
2023	29 580	260	1 538
2024	29 840	260	1 798
2025	30 100	260	2 058

Den förväntade befolkningsutvecklingen ligger till grund både för beräkning av kommunens intäkter i form av kommunalskatt och statsbidrag och till viss del även till nämndernas planering. Den nya befolkningsprognosen innehåller en högre befolkningsökning än den prognos som togs fram till strategisk plan 2017-2019.

Det demografiska trycket

Sveriges kommuner och landsting ser ett kraftigt demografiskt tryck för kommunsektorn många år framöver. Behoven förväntas öka från knappt 0,5 procent per år under 2000-talet till ca 1,5 procent per år fram till 2020. Förutom att antalet invånare ökar så förändras sammansättningen av befolkningen. Äldre samt barn och unga ökar snabbt som andel av befolkningen. Det är inom gymnasieskolan som ökningarna kommer att vara som störst. Det ökade demografiska trycket motsvarar betydligt högre kostnadsökningar än något av åren hittills under 2000-talet och pressar kommunsektorns ekonomi.

Demografiska behovsförändringar i Boden mellan 2011 och 2021 framgår av nedanstående diagram.

Planeringsförutsättningar

I Boden förväntas det totala antalet invånare vara relativt stabilt för de kommande åren med en mindre ökning, men liksom för landet i övrigt så förändras sammansättningen av befolkningen. Även i Boden blir andelen äldre personer och de allra yngsta allt fler. När det gäller ungdomar i gymnasieålder ser bilden annorlunda ut i Boden än i riket. I Boden beräknas elevantalet vara stabilt medan en kraftig ökning beräknas för landet i övrigt. Behoven inom grund- och gymnasieskolan beräknas vara relativt stabila men med viss variation.

För att se behovsutvecklingen på lång sikt gjordes en långtidsprognos fram till 2030 redan när strategisk plan 2015-2017 togs fram. Den visade på en ökning av gruppen äldre över 80 år på nästan 60 procent. Det kommer att påverka kostnadstrycket i äldreomsorgen och ställa stora krav på nya lösningar och anpassningar av framförallt äldreomsorgen men även på övriga kommunala verksamheter.

Brist på bostäder

Läget på bostadsmarknaden är i dagsläget kritiskt. Vakansgraden, det vill säga andelen lediga lägenheter, har minskat under flera år och var vid årsskiftet 2016/2017 historiskt lågt. Konsekvenserna av detta är att bostadsmarknaden inte fungerar. En viss vakansgrad krävs för att få en effektivitet och flexibilitet på bostadsmarknaden. Hyresrätten är en mycket viktig del i detta sammanhang, eftersom den ger möjlighet för människor att snabbt och utan kapitalinsats komma in på bostadsmarknaden. En allmän bedömning är att en vakansgrad på en till två procent av det totala bostadsbeståndet i kommunen är nödvändig för att skapa en viss flexibilitet på bostadsmarknaden. En alltför låg vakansgrad hämmar effektivitet och rörlighet på bostadsmarknaden.

Kommunen har brist på mindre lägenheter, framförallt i centrala lägen. Det är främst ungdomar, kontraktsanställda soldater, äldre och invandrare som fått permanent uppehållstillstånd som efterfrågar de mindre lägenheterna. På grund av bristen har invandrare som vill ha egen lägenhet i Boden också svårt att få tag på en. Det kan också medföra problem för äldre som vill bo centralt att få hyra mindre bostäder.

Kommunens framtida bostadsbyggande är beroende av befolkningsutvecklingen i kombination med förändringar i hushållsbildningen samt efterfrågan på lägenheter och tomter. Mot bakgrund av förväntad befolkningsutveckling och invandring är det troligt att bristen på mindre lägenheter i centrala lägen förvärras, om inte nyproduktion kommer igång. För närvarande pågår dock ett antal projekt med att få igång bostadsproduktionen av flerbostadshus, exempelvis finns konkreta byggplaner vid före detta Lundagårdsskolan och Åbergsleden. Det kommer delvis att avhjälpa bostadsbristen. På det nya bostadsområdet Brännan på Sävastön och har 66 tomter sålts under 2016-2017 där nu byggandet av småhus har påbörjats. Nya småhusområden planeras på Sävastön för ytterligare försäljning av tomter.

Vid årsskiftet fanns totalt 8 småhus- och kombinationstomter lediga till försäljning inom centralorten och i övriga kommunen finns 23 småhus- och fritidshustomter.

I kommunens bostadsförsörjningsprogram har framtida behov av lägenheter i flerbostadshus och småhustomter redovisats. Programmet visar att 1 400 nya bostäder behöver byggas i centralorten fram till år 2025. En boendeutredning utifrån demografiska förändringar har utförts. Den fokuserar på hur det befintliga beståndet för vård- och omsorgsboende samt boende för personer med funktionshinder bör utvecklas och hur tillgängligheten i det befintliga flerbostadshusbeståndet kan ökas. Arbete med att ta fram en aktuell översiktsplan och LIS-plan (landsbygdsutveckling i strandnära lägen) pågår. Översiktsplanen anger kommunens strategiska viljeinriktning avseende

Planeringsförutsättningar

mark- och vattenanvändningen i kommunen, bland annat vad avser bostadsbyggande, bostadsområden och infrastruktur.

Social hållbarhet

Hållbar utveckling innebär en pågående dialog och pågående process som kräver arbete, kompromisser och en vilja till förändring. 2015 antog Förenta Nationerna 17 globala mål för hållbar utveckling, Agenda 2030. De globala målen är integrerade, odelbara och balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling: den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga. Målen handlar kortfattat om att avskaffa fattigdom, uppnå jämställdhet, bekämpa klimatförändring, säkerställa god hälsa, likvärdig utbildning samt hållbar ekonomisk tillväxt. Den sociala dimensionen i hållbarhetsarbetet har som begrepp kopplats samman med att påverka och skapa jämlika livsvillkor, för att föra in ojämlik hälsa i initiativen som tagits. Perspektivskiftet handlar om att inkludera samhällsstrukturernas roll för folkhälsan och att skapa förutsättningar för bred samverkan i agerandet mellan samhällsaktörer, ett vidgat perspektiv till folkhälsa i all politik. Förutom folkhälsa rymmer den sociala dimensionen; delaktighet och inflytande, jämställdhet och mångfald, mänskliga rättigheter, kultur, brottsförbyggande arbete och urban utveckling.

Målet för den nationella folkhälsopolitiken är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa i hela befolkningen och att minska skillnaderna i hälsa. Den generella trend som ses i Sverige är att folkhälsan överlag utvecklas positivt och att Sverige har ett bra hälsoläge i internationell jämförelse, men att det finns ojämlikhet i hälsa. Detta handlar om systematiska skillnader i hälsa mellan samhällsgrupper med olika social position och huvudfokus är socioekonomi och kön.

De utmaningar Boden står inför hänger samman med både den demografiska utvecklingen och de livsvillkor och livsmiljöer som formas. Vikten behöver läggas på ett inkluderande samhällsbyggande där delaktighet och inflytande fokuseras. Att arbeta med förutsättningar så att en framgångsrik skolgång och tillgång till arbete och sysselsättning leder till egen försörjning och självförverkligande är grunder både för jämlik folkhälsa och ett socialt stabilt samhälle.

Integration

Prognos för flyktingmottagande i Sverige

Trots att fler människor än någonsin är på flykt i världen minskar antalet asylsökande i Sverige. Sedan våren 2016 är antalet asylsökande ca 400 - 600 personer i veckan. Siffrorna är det lägsta sedan 2012. Flera samverkande faktorer förklarar nedgången av asylsökande i Sverige, gränshinder och restriktioner i flera länder i kombination med den åtstramade asylpolitiken i Sverige.

Migrationsverkets senaste prognos från maj 2017 utgår från att det kan komma mellan 25 000 - 45 000 asylsökande per år under 2018. Planeringsantagandet är 35 000 för 2018. Inga prognoser är ännu lämnade för åren 2019 och 2020.

Avarbetning av asylärenden fortskrider. Migrationsverkets mål är att alla som ansökt om asyl under 2015-2016 ska ha ett beslut under 2017. Handläggningstiderna som för närvarande uppgår till mer än 12 månader bedöms att vara nere på 3-4 månader innan ingången på 2018.

Bosättning för nyanlända

Från och med 1 mars 2016 är alla kommuner skyldiga att efter anvisning ta emot nyanlända för bosättning. Kommuner som har en jämförelsevis god arbetsmarknad, stor befolkning, lågt mottagande och förhållandevis få asylsökande kommer att få ta emot fler nyanlända än kommuner med sämre förutsättningar.

I mars 2017 fanns 1 190 personer inskrivna på så kallade anläggningsboenden i Boden varav 955 i centrala Boden. Av dessa har 248 uppehållstillstånd och väntar på anvisning för bosättning. Bristen på bostäder innebär att tillfälligt boende måste anordnas för de som anvisas Boden för bosättning.

För närvarande är kapaciteten i Bodens kommun 1 209 platser beräknat på alla typer av boenden. Vid utgången av 2017 ska anläggningsboenden vara avvecklade så att totalt antal platser uppgår till 768, vilket innebär en minskning 36 % av platskapaciteten. Hur planen ser ut för platskapacitet i Boden 2018 är inte helt klart än. Migrationsverket arbetar med en övergripande kapacitetsplanering som kommer att specificeras över regionen.

Arbetsmarknad och sysselsättning

Arbetslösheten i Boden uppgick 2016 till 7,3 % för åldersgruppen 16-64 år. Arbetslösheten i andelar av befolkningen är högre i Boden jämfört med både länet och landet i övrigt. Boden ligger högre både när det gäller öppen arbetslöshet och program med aktivitetsstöd. Under 2016 har emellertid arbetslösheten för unga 18-24 år minskat med 1,6 procentenheter från föregående år, vilket är en minskning som överträffar både den för riket som för länet. För åldersgruppen 18-24 år uppgick arbetslösheten till 11,7 % för 2016, vilket kan jämföras med länet 8,5 % samt riket 7,1 %.

Kommunfullmäktige har beslutat om åtgärdsplan 2017 -2019 för minskad arbetslöshet i kommunen. Möjligheten till arbete och egenförsörjning är av stor strategisk betydelse för kommunen. Tillsammans med bostadsförsörjning är det direkt avgörande för hur befolkningsutvecklingen i kommunen fortskrider. Med utgångspunkt i denna åtgärdsplan har ett antal prioriterade områden identifierats där olika insatser kommer att göras. En förutsättning för att lyckas med åtgärdsplanen är ett väl fungerande, kommunövergripande arbetssätt och en kombination av olika insatser och arbetsmarknadsåtgärder.

Näringsliv

I Svenskt Näringslivs årliga undersökning kring företagsamhet och nyföretagande får Norrbotten en ny toppnotering för året 2016, och vad gäller nyföretagarverksamheten ökar den särskilt bland unga. Undersökningen visar vidare på att en hög andel så kallade tillväxtföretag i Norrbotten återfinns i relativt nystartade företag.

Vad gäller Boden visar en nyligen genomförd undersökning att näringslivet under de senaste åren uppvisar en högre grad av diversifiering. Vidare visar undersökningen att företagen i Boden har god konkurrenskraft och högt förädlingsvärde i jämförelse med riksgenomsnittet. Bodens näringsliv har även mycket större andel inom växande branscher, det vill säga har förutsättningar för större tillväxt än medel för Sverige.

Under inledningen av 2017 fastställdes Bodens kommuns tillväxtprogram för 2018-2020. Programmet utgör ett styrdokument för näringslivsarbetet under planperioden, och kommer att genomföras i nära samverkan med Bodens utveckling AB, företagargorganisationer och det lokala näringslivet. För att nå de uppsatta målen i programmet

Planeringsförutsättningar

är det mycket viktigt att alla verksamheter i kommunen i olika omfattning deltar i genomförandet.

Skola

Satsningar på utbildning är en av de främsta vägarna för att utjämna skillnader i levnadsvillkor och en god folkhälsa. Det finns ett dubbelriktat samband mellan hälsa och lärande. Genom att bygga på det friska, öka antalet skyddsfaktorer och minska antalet riskfaktorer för barnen och eleverna formas de bästa förutsättningarna för en lyckad skolgång. En lyckad skolgång är den enskilt viktigaste skyddsfaktorn mot utanförskap. Viktiga faktorer i detta arbete är att ha höga förväntningar, ge tillräckliga utmaningar, ge förutsättningar till delaktighet och inflytande, och att varje enskilt barn ges förutsättningar till ständig utveckling och ett livslångt lärande. Nyanlända elever är en grupp elever som behöver extra insatser för att de ska få så bra förutsättningar och resultat som möjligt.

I dag lever vi i ett digitaliserat samhället, därför måste digitala verktyg och resurser vara en naturlig del i elevernas dagliga lärande. I en digitaliserad omvärld med ständigt inflöde av information och fakta måste elevers kunskaper om källkritiskt tänkande stärkas. Skolans uppdrag är att skapa förutsättningar för att eleverna ska kunna tillfoga sig en god digital kompetens.

Ambitionen för Bodens förskolor och skolor är att alla ska lyckas och nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling. Det finns skillnader i resultat mellan skolor och inom skolor i Boden, utmaningen är att säkerställa en likvärdig skola för alla. Utbildningsområdet är ett strategiskt prioriterat område att utveckla i Bodens kommun för att Bodens vision 2025 ska bli verklighet och få avsedda effekter.

Trygghet och säkerhet

Klimat och miljöutmaningar

Historiskt sett har Boden varit förskonad från såväl allvarliga stormar som skyfall, översvämningar och långvarig torka. Kommunen måste ändå vara förberedd om något sådant skulle hända i framtiden. Det krävs en kombination av kreativt arbete och nära samverkan med olika experter, till exempel SMHI. Det kommer också att ställas krav på att arbeta tillsammans med samhällsplanerare och byggare för att inte bygga in framtida katastrofer i dagens byggprojekt. Hus som själva producerar stora mängder el och lagrar den i källaren innebär nya utmaningar.

Ny teknik

Ny teknik fortsätter att förändra förutsättningarna för både företag och samhälle. Nyckeln till hela detta område är förmågan att följa utvecklingen, att tidigt värdera vilka tekniker som kommer att vara till hjälp och vilka som kommer att bli till problem och sedan snabbt ta fram metoder, strategier och kompetenser för att möta hoten och ta vara på möjligheterna. Regler och lagar behöver anpassas, metoder tas fram och utbildningar uppdateras.

Kompetensförsörjning

Framtidens räddningstjänst står inför flera utmaningar när det gäller rekrytering. För att möta de nya kraven på säkerhetsarbete och förebyggande brand krävs en något annorlunda bakgrund än dagens. Samma sak gäller kraven på t.ex. att kunna kommu-

Planeringsförutsättningar

nicera med människor från andra kulturer och språk. Den nya tekniken ställer sina krav, liksom behoven att bättre spegla samhället som helhet. Säkerhetsarbetet inom en kommun bör vara samordnad till en förvaltning för att få tydlighet inom området trygghet och säkerhet. Till detta kommer utmaningarna att kunna rekrytera personal och i ännu högre grad till tjänsterna som deltidsbrandmän. För att lösa situationen kommer det sannolikt att krävas en kombination av olika åtgärder. Här behövs en mer omfattande analys av deltidsbrandmännens situation och hur man kan göra den mer attraktiv. Mycket tyder på att det kommer att krävas nya lösningar på hur civilt arbete och att vara deltidsbrandman skall kunna kombineras.

Samverkan

Stora komplexa händelser kommer bli allt vanligare. Ingen kommun kan ensamt bygga upp resurser, varken i manskap eller utrustning, för att möta varje sådan situation. Resurser från flera olika aktörer behöver snabbt kunna omgrupperas för att gemensamt möta utmaningen, till exempel en stor översvämning, snöoväder eller skogsbrand. Vid samverkan bör den kommunala räddningstjänsten hålla så mycket som möjligt av komplexiteten inom sig och ha så enkla, tydliga gränssnitt mot omgivningen som möjligt. Med detta som förebild kan man tänka sig att räddningstjänsten fortsätter att vara kommunal men att man från nationellt håll ställer tydliga krav på vilken kapacitet varje enhet minst måste ha, och hur kommunikation till och från enheten skall hanteras.

Medarbetare

Ändrade värderingar i samhället

Det sker förändringsvärderingar i samhället. Det är främst en konsekvens av att nya generationer med delvis andra värderingar kommer in på arbetsmarknaden. Arbetslivet blir mer multigenerationellt, arbetsplatserna består av flera generationer, krockarna mellan människor och generationer kan bli starkare. Annat som påverkar är människor och skeenden utanför våra territoriella gränser på grund av globalisering och ny kommunikationsteknologi.

Den invandring som idag sker till Sverige av olika orsaker kan innebära att arbetsplatserna i framtiden blir mer mångkulturella när fler medarbetare med invandrarbakgrund rekryteras. Förändringarna som sker innebär att arbetet med värderingar och Bodens kommuns värdegrund ständigt måste vara levande.

Jämställda och likvärdiga arbetsplatser och verksamheter

Det övergripande målet för regeringens jämställdhetspolitik är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sitt eget liv. En ny jämställdhetsmyndighet ska inrättas under 2018.

Från 2017 gäller en ny Diskrimineringslag. Lagen har bestämmelser som gäller för perspektivet arbetsgivare - medarbetare. Kravet på jämställdhetsplan slopas och lönekartläggning ska genomföras varje år i stället för vart tredje år.

När det gäller det externa jämställdhetsarbetet, som handlar om verksamhet – medborgare, har Bodens kommun skrivit under den europeiska deklARATIONEN om jämställdhet, CEMR. Kommuninvånarna ska bemötas individuellt och utifrån situation och behov. De tjänster som erbjuds till kvinnor, män, flickor och pojkar, ska vara jämställda och likvärdiga.

Sveriges Kommuner och Landsting driver ett nationellt jämställdhetsprojekt med syfte att fler kommuner ska kunna ge kvinnor och män en jämställd service och att

Planeringsförutsättningar

kommunens resurser fördelas jämställt. Bodens kommun är en av 15 kommuner i landet som valts ut att delta i projektet. Fokus är jämställdhetsintegrering av kommunernas olika förvaltningar och verksamheter för att kunna säkerställa likvärdig service till invånarna oavsett kön. Under 2017 kommer en metod att arbetas fram i projektet, som ska stödja cheferna i bedömningen om jämställdhetsintegrering uppnåtts.

Ett hållbart arbetsliv

Regeringen har en arbetsmiljöstrategi för det moderna arbetslivet 2016-2020 med tre huvudområden; nollvision mot dödsolyckor och förebyggande av arbetsskador, ett hållbart arbetsliv och psykosocial arbetsmiljö.

Sedan år 2010 har sjukfrånvaron ökat i samhället, men under andra halvan av 2015 och 2016 har ökningen bromsat in. Kvinnors sjukfrånvaro är högre än mäns. Regeringen har som mål att sjukpenningtalet ska vara högst 9,0 dagar i december år 2020 och att skillnaderna i sjukskrivning mellan kvinnor och män ska minska. Psykisk ohälsa är fortsatt den dominerande orsaken till sjukfrånvaro.

Bland de anställda hos Bodens kommun ökar sjukfrånvaron. Total sjukfrånvaro 2016 var 6,4 %, varav kvinnorna 7,3 % och männen 4,0 %. Den högsta sjukfrånvaron har kvinnor över 50 år, 8,9 % . Den totala sjukfrånvaron 2015 var 6,0 % och 2014 5,8 %.

En bra arbetsmiljö är en jämställdhetsfråga. Arbetsmiljöverket har i sina inspektioner funnit skillnader i arbetsmiljöförutsättningar mellan kvinnodominerade yrkesgrupper och mansdominerade. Det krävs ett genusmedvetet arbetsmiljöarbete för att komma tillrätta med strukturerna bakom kvinnors ohälsa. Arbetsmiljöverkets slutsats är att det krävs förändring vad gäller styrning, ledning, organisering och fördelning av resurser.

Behålla och rekrytera medarbetare

Välfärdssektorn behöver anställa en halv miljon nya medarbetare de närmaste tio åren för att klara sina åtaganden. Det är en stor utmaning att klara personalförsörjningen i konkurrens med andra arbetsgivare.

I välfärdsyrkena arbetar cirka 30 % av kvinnorna deltid jämfört med 10 % av männen. Om en större andel arbetar heltid behöver inte lika många nya medarbetare rekryteras. Det är en viktig pusselbit för att möta välfärdens kompetensförsörjningsbehov

Den könsuppdelade arbetsmarknad som finns inom välfärden är en återspeglning av hur det ser ut på hela den svenska arbetsmarknaden. Kvinnor och män arbetar inom olika yrken och sektorer. Det har betydelse vid rekrytering. Om enbart ett kön söker vakanta befattningar innebär det att arbetsgivaren bara har tillgång till halva befolkningen som rekryteringsbas när det behövs ny kompetens.

SCB:s arbetskraftsbarometer för 2016 visar att det är fortsatt brist på arbetssökande inom många utbildningsgrupper. Det gäller exempelvis sjuksköterskor, både specialistutbildade och grundutbildade, samt lärare inom grundskolan med inriktning mot matematik och naturvetenskap. Bristen är även stor på förskollärare, fritidspedagoger, speciallärare och specialpedagoger. Bristen på personal har ökat vad gäller socionomer och byggt utbildade både med gymnasial utbildning och högskoleutbildning.

Framgångsfaktorer i arbetet med att möta rekryteringsutmaningen är: marknadsföring, bredda rekryteringsbasen, kompetensutveckling, hälsa och arbetsmiljö samt lön och villkor.

Planeringsförutsättningar

I Bodens kommun är beräknade pensionsavgångar 363 medarbetare under perioden 2017-2021 under förutsättning av pensionsavgång vid 65 år. Till det kommer den vanliga rörligheten som beräknas till drygt 100 medarbetare per år. Total personalomsättning under femårsperioden beräknas till cirka 850 personer, i snitt 170 per år.

Anställningsvillkoren är viktiga

Regeringens mål med arbetslivspolitikerna är goda arbetsvillkor och möjlighet till utveckling i arbetet för både kvinnor och män. Regeringen anser att arbetsmarknaden behöver bli mindre könsuppdelad, heltidsarbete ska vara norm oavsett kön, löneskillnaderna mellan kvinnor och män är oacceptabla och måste successivt minskas.

Löneskillnaden beror till stor del på att arbetsmarknaden är starkt könssegregerad, kvinnor och män arbetar inom olika yrken. Löneskillnaden mellan kvinnor och män för alla sektorer är, efter standardvägning som tar hänsyn till utbildning, ålder och arbetstid, 4,6 %. Det medför att skillnaden i livsinkomst mellan kvinnor och män beräknas till 3,6 miljoner kronor. Skillnaden minskar långsamt. Löneskillnaden mellan kvinnor och män är i kommuner efter standardvägning 0,4 % (2015).

Sveriges Kommuner och Landsting anser att kommuner måste arbeta aktivt med lokal lönebildning och lönestruktur. Andelen visstidsanställda och timavlönade ska vara så låg som möjligt, fler kommuner ska sträva efter att erbjuda tillsvidareanställningar.

Tidsbegränsad anställning ger en otrygg anställning. Det går inte att helt undvika tillfälliga anställningar, men andelen ska vara så låg som möjligt. För att minska de tillfälliga anställningarna gäller det att se över hela personalorganisationen, analysera hur frånanvaron ser ut, se hela kedjan av kostnader och kringkostnader. Kommuner som har gjort det har sett att det går att ersätta timavlönade med ökad grundbemanning.

Bodens kommun har totalt ca 2 443 årsarbetare. De tillfälliga anställningarna motsvarar ca 443 årsarbetare därav visstid 9 % och timavlönade 9 %. Utöver de egna vikarierna anlitas bemanningsföretag och konsulter.

I Bodens kommun arbetar 73 % heltid, varav kvinnor 71 % och män 82 %. Det innebär att 29 % av kvinnorna arbetar deltid jämfört med männens 18 %.

För medarbetarna innebär höjd sysselsättningsgrad bättre inkomst, sjukpenning och pension. Att erbjuda anställningar på heltid bidrar till att vara en attraktiv arbetsgivare och trygga den framtida personalförsörjningen. Om en större del av de anställda arbetar heltid så behöver inte lika många nya medarbetare rekryteras. Det innebär att det kommer att behövas färre vikarier och att kostnaderna för fyllnads- och övertidserättning minskar.

Inför löneöversyn 2018 kommer kommunen att göra en djupare analys över hur lönebildningen och lönestrukturen ser ut för samtliga yrkesgrupper som arbetar inom vård och omsorg. Analysen ska bland annat belysa lönerelationerna både mellan och inom de olika yrkesgrupper som är högskole- eller gymnasieutbildad och de som inte har någon vårdutbildning. Utifrån analysen kommer strukturåtgärder att vidtas. Utrymmet kommer att fördelas individuellt och differentierat. Strukturella åtgärder kan även behövas för vissa specialistgrupper, nyckelbefattningar, chefer, där kraven på ansvar och kompetens är höga.

Klimat och miljö

I april 2016 skrev ledare från 175 länder under Parisavtalet om ett klimatavtal som ska träda i kraft år 2020. Avtalet innefattar att världens länder gemensamt ska sträva

Planeringsförutsättningar

efter att hålla den globala medeltemperaturökningen väl under 2 grader, helst under 1,5 grader, och att människors och samhällets förmåga att anpassa sig till klimatförändringar ska stärkas. Inom EU har länderna länge arbetat med att öka andelen förnybar energi och detta har, enligt Eurostat, fördubblats under perioden 2004–2014. I topp ligger Sverige som har 52,6 procent förnybar energi av den totala energianvändningen i landet och vi har som vision att inte ha något nettoutsläpp av växthusgaser år 2050.

Boden har anslutit sig till det så kallade Borgmästaravtalet. Mellan 2005 och 2045 ska utsläpp av växthusgaser för Bodens kommun minska med minst 90 procent. Kommunen skall ha noll nettoutsläpp av växthusgaser i enlighet med det nationella målet.

Arealen mark med höga naturvärden i kommunen ska öka. Till 2020 ska 100 hektar av kommunens egen mark med höga naturvärden ha fått ett långsiktigt skydd genom reservatsbildning eller motsvarande, eller ha restaurerats för att återfå höga naturvärden. Möjligheterna att uppleva och nyttja grön- och naturmiljöer i kommunen ska förbättras, både för medborgare och besökare.

Den nationella målsättningen att förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället ska inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden är för närvarande även det övergripande målet för Bodens kommun.

Miljö kvalitetsnormerna för vatten ska uppfyllas enligt den förvaltningsplan som beslutats för Bottenvikens vattendistrikt.

Den nationella målsättningen att städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt att natur- och kulturvärden ska utvecklas och utformningen av bebyggelsen ska främja en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser är för närvarande även det övergripande målet för Bodens kommun.

Digitalisering

Det finns stora, och välgrundade, förhoppningar kring den nya teknik som går under benämningen digitalisering. Det kan på sikt innebära en transformation av hela samhället. Internet har inneburit ett stort första steg, medan ytterligare steg, artificiell intelligens och robotar är på stark frammarsch. Därtill kommer framsteg inom flera andra områden som materialteknik, lagringsteknik, energiteknik, genetik och medicinsk teknik, som tillsammans med digitalisering har potential att omvandla hela branscher. Olika studier indikerar att det finns möjligheter att automatisera många jobb i Sverige.

Detta kan också innebära stora effektiviseringsmöjligheter för kommuner och lands-ting där processer och arbetsuppgifter inom stora områden som vården, skolan och omsorgen kan automatiseras eller lösas genom andra arbetssätt. Hittills förefaller den nya tekniken i första hand ha lett till kvalitetsförbättringar, snarare än till kostnadsminskningar. En utmaning framöver är att hitta de tekniska lösningarna som i kombination med ett ändrat arbetssätt medför betydande effektiviseringar.

Antalet kommuner som anger att de använder digitalisering för verksamhetsutveckling och effektivisering ökar också samtidigt som de tekniska förutsättningarna förbättrats, bland annat genom utbyggnaden av bredband. Samtidigt som den övergri-

Planeringsförutsättningar

pande bilden är att digitaliseringen tilltar, visar kartläggningen att det också är stora skillnader mellan stora och små kommuner.

Ekonomi

Osäkerhet i omvärlden och högkonjunktur i Sverige

Det råder en stor ekonomisk osäkerhet i omvärlden enligt Sveriges kommuner och landsting. Under 2017 kommer effekterna av brexitomröstningen och USA:s nya president att börja märkas. Tillsammans med valen som hålls i Europa, bland annat Tyskland, gör det att de politiska riskerna fortsätter att vara höga.

Tillväxten i den svenska ekonomin är för närvarande stark, med kraftig sysselsättningsökning och bra tillväxt i skatteunderlaget. Sverige befinner sig i en högkonjunktur. Efterfrågan på arbetskraft är stor, men det blir allt svårare för arbetsgivarna att hitta arbetskraft med rätt kompetens. Högkonjunkturen väntas nå sin höjdpunkt under 2018 och därefter sussessivt återgå till ett konjunturellt normaltillstånd. Det innebär att sysselsättningen avstannar och att skatteunderlaget utvecklas svagare. Historiskt sett brukar högkonjunkturer avlösas av kraftig nedgång i konjunktur och sysselsättning, ofta utlösta av internationella kriser. Med rådande osäkerheter i omvärlden finns därför en risk att konjunkturedgången blir kraftigare än beräknat.

Riksbankens expansiva penningpolitik fortsätter under 2017 med anledning av osäkerheten i omvärlden. De utökar köpen av stadsobligationer och enligt den senaste prognosen börjar den negativa reporäntan höjas först i mitten av 2018.

Ökade kostnader

Kommunernas resultat 2016 var ett av de starkaste någonsin trots ovanligt höga kostnader. De senaste årens stora befolkningökning har lett till att behoven av välfärd ökar mycket snabbare än tidigare. Hur invandringen kommer att se ut i framtiden är svårt att prognostisera framförallt med anledning av förhållandena i omvärlden. Där emot väntas den kraftiga ökningen av antalet barn och äldre att fortsätta de närmaste åren. Det är även dessa grupper som föranleder de högsta kostnaderna för kommuner och landsting. Samtidigt är ökningen av de personer i yrkesverksam ålder som står för det mesta av skatteintäkterna betydligt blygsammare. Det beräknas därmed uppstå ett växande gap mellan lägre skatteintäkter och ökade kostnader.

Det finns även andra skäl än demografi som orsakar de ökade kostnaderna inom Sveriges kommuner. Det är ambitionshöjningar på nationell och/eller lokal nivå, omställningskostnader, engångshändelser, ökade pensionskostnader och så vidare. De kommunala investeringarna har ökat under en lång tid och ser ut att fortsätta öka kraftigt under kommande år. Behovet av nya förskolor, grundskolor, gruppboenden, äldreboenden och idrottsanläggningar är stort. Dessutom finns ett stort behovet av nya bostäder samt renovering av befintliga bostäder och anläggningar. Ökade investeringar och upplåning, leder till ökade avskrivningar och räntekostnader som tar utrymme från driftbudgeten.

Sveriges kommuner och landsting trycker på vikten av att minska det ekonomiska gapet som växer. Det är viktigt att hitta långsiktiga lösningar, men även kortsiktiga lösningar som snabbt kan komma igång. De kommunala verksamheterna behöver göra avsevärda effektiviseringar, främst genom digitalisering och ändrade arbetssätt.

Planeringsförutsättningar

Ökade behov kan exempelvis mötas av ny teknik istället för fler anställda. Det går även att genomföra traditionella rationaliseringar eller rena besparingar.

För Bodens del är det viktigt att arbeta för en lyckad integrering. En nyckel är att ordna fler bostäder, men även att få fler medborgare i arbete. Boden har även stora investeringsbehov som kan medföra ökad belåning med ett större risktagande och ökade driftskostnader. Bodens kommun behöver även effektivisera inom verksamheter med stora avvikelser mot strukturkostnad. Inom flera av områdena har vi förhöjda ambitionsnivåer, men överstiger målnivåerna kraftigt och avvikelsen fortsätter att öka. De områden där vi har störst avvikelse är gymnasiet, äldreomsorgen och individ- och familjeomsorg.

Översyner inom ekonomiområdet

Ny kommunal redovisningslag

En statlig utredning har presenterat förslag till en ny kommunal redovisningslag som tidigast kan träda i kraft från och med januari 2019. Den största förändringen är att redovisningen av pensioner ska ske enligt en fullfonderingsmodell och att den nuvarande blandmodell ska upphöra, d v s alla pensionsförpliktelser ska tas upp i balansräkningen. Förändringar som beror på ändrad medellivslängd och/eller diskonteringsränta föreslås ska inte beaktas vid avstämning av balanskravet. Enligt Sveriges kommuner och landsting kan en fullfonderingsmodell leda till stora variationer på resultaträkningen.

Riktlinjer för beräkning av pensionsskuld – RIPS 17

Sveriges kommuner och landstings styrelse fattade i juni 2016 beslut om förändringar i RIPS 07. Dessa gäller från och med den 1 januari 2017 och innehåller några mindre förändringar som påverkar pensionsskulden från 2017 och framåt. I översynen konstaterades att nuvarande indikatormodell bör finnas kvar eftersom den i stor utsträckning bidrar till stabilitet i värderingen av pensionsskulden. För att göra modellen mer rättvisande under perioder då inflationen avviker från Riksbankens inflationsmål görs en justering av räntemodellen. Den nya modellen innebär en oförändrad RIPS-ränta på 1 %.

En djupare översyn av dödlighetsantagandet har påbörjats för att se om det fortfarande är aktuellt. Det är i dagsläget oklart om och i så fall hur stora effekter detta kan få på pensionsskulden.

LSS-lagstiftningen

Regeringen har startat en översyn av LSS-lagstiftningen med stort fokus på LSS-utjämnningen. Några av uppdragen är att analysera kostnadsutvecklingen inom både assistansersättningen och LSS inklusive orsakerna till denna utveckling. Utredningen ska också analysera hur ändamålsenliga insatserna i LSS är för de personer som omfattas av lagen, vilka nya insatser som lagen skulle behöva kompletteras med och vilka insatser som kan tas bort eller förändras. Utredningens slutbetänkande ska presenteras under andra halvåret 2018. Eventuella förändringar i utjämningsystemet kan få stor effekt på Bodens kommun som är en stor bidragstagare. Under 2017 är bidraget 64 mkr.

Planeringsförutsättningar

Kostnadsutjämningen

Regeringen ska se över kostnadsutjämningsystemet för kommuner och landsting. Utredningen ska analysera om nuvarande utjämningsystem fångar upp kostnader för kommuner och landsting vid större samhällsförändringar. Utredningen ska även analysera om det finns möjlighet att förenkla utjämningen.

Senaste översynen av utjämningsystemet slutfördes år 2011 och bygger huvudsakligen på analyser utifrån 2009 års situation. Sveriges kommuner och landsting anser att det finns flera delmodeller som nu behöver justeras: individ- och familjeomsorgsmodellen, befolkningsförändringar, landsbygdens merkostnader och hälso- och sjukvårdsmodellen. Uppdraget ska redovisas senast 1 juni 2018.

Satsningar på kommunsektorn

I vårpropositionen som presenterades i april 2017 anger regeringen politikens inriktning för perioden 2017-2021. De aviserar bland annat förstärkning av klimatklivet som ska leda till klimatåtgärder över landet, av den sociala barn- och ungdomsvården för att hantera belastningen och det stora trycket på bemanningen samt av gymnasieskolans introduktionsprogram. Vidare aviseras en särskild jämlikhetspeng som innebär ökade medel till grundskolor med låg andel som är behöriga till nationella program i gymnasieskolan.

Kontrollområden för intern kontroll

Nya gemensamma kontrollområden för alla nämnder blir under 2018 ”Efterlevnad av systematiskt arbetsmiljöarbete” samt ”Trygghet och säkerhet”. Av de tidigare kontrollområdena fortsätter ”Uppföljning av statsbidrag” att gälla även under 2018. Till grund för de områden som valts ut ligger dels analysen som gjorts i årsredovisningen och dels en översiktlig riskanalys. Nämnden kan vid behov komplettera med egna kontrollområden.

Efterlevnad av systematiskt arbetsmiljöarbete kan bland annat avse om avvikelser vid arbetsmiljöronder åtgärdas eller kontroll av olyckor/tillbud anmäls och utreds. Trygghet och säkerhet kan avse att det finns planer och rutiner inom förvaltningarna för att bedriva krisledning. Ett annat kan vara att de nämnder som ska ha delprogram inom lagen om skydd mot olyckor har genomfört de planerade aktiviteterna som finns i delprogrammen. Uppföljning av statsbidrag kan avse om villkoren för sökta bidrag är uppfyllda, om rekvisering sker i tid samt i vilken omfattning som tillgängliga statsbidrag söks.

Varje nämnd tar fram en intern kontrollplan som innehåller kontrollmoment, kontrollansvar, metod och tidplan för rapportering av både obligatoriska och egna kontrollområden. En sammanfattning av uppföljningen redovisas till kommunstyrelsen i samband med delårsrapporten efter augusti och årsredovisningen.

Kommunövergripande styrkort

Vision

År 2025 har Bodens kommun genomfört en omställning till en långsiktigt hållbar tillväxt ur socialt, ekologiskt och ekonomiskt hänseende. Boden har mer än 30 000 invånare och är en växande kommun med utveckling, trygghet och livskvalitet som främsta kännetecken. Kommunen lägger stor vikt vid dialog, insyn och jämställdhet och vill att medborgarna upplever att den kommunala organisationen finns till för dem, inte tvärtom. Medborgarna behandlas med respekt och känner trygghet i alla skeden av livet.

Kommunen upplevs som attraktiv att komma till och att stanna kvar i. Sysselsättningen ökar, med goda arbetsplatser och framgångsrika företag. Nya bostäder har byggts för att möta ett ökat behov. Många av de nya invånarna är nya svenskar som valt att stanna i Bodens kommun, för att där skapa sin framtid och bidra till samhällets utveckling.

Samverkan är ett ledord i Bodens kommun. Samverkan inom kommunen, mellan myndigheter, med företag, med föreningar och med enskilda. Föreningar, kommun och näringsliv möts på gemensamma arenor och samverkar för att tillsammans skapa förutsättningar att genomföra nya aktiviteter som är givande för bodensarna och som väcker omvärldens intresse för Boden. Detta har skapat en kreativ och utvecklingsvänlig atmosfär med ett vitalt kultur- och nöjesliv, med en levande centrumkärna, en blomstrande landsbygd och spännande idrottsevenemang.

För att förverkliga kommunens utvecklingsvision sker en kraftsamling inom följande fyra områden:

- Människa och miljö
- Utbildning och kunskap
- Näringsliv och arbetsliv
- Valfärd och hälsa

För närmare beskrivning av dessa områden hänvisas till utvecklingsplanen.

I denna plan skiljs på långsiktig ambition och kortsiktigt mätbart mål. Den långsiktiga ambitionen kan vara att nå 100 % genomförande, medan de kortsiktiga målen ligger på andra nivåer. Detta står inte i motsats till vartannat, utan visar på behovet av en långsiktig ansats. Målen ska efterhand närma sig ambitionen.

Styrande planer och program

Kommunens strategiska plan utgör det övergripande samlade styrdokumentet för kommunens verksamheter. Utöver den strategiska planen finns ytterligare planer och program som på olika sätt anger ramar och inriktning för arbetet på längre sikt. Nedan finns en sammanfattning av inriktningarna i de långsiktiga planerna och programmen. Det som är styrande för den kommande planeringsperioden framgår av det kommunövergripande styrkortet och uppdragen till nämnderna.

Översiktsplanen

Översiktsplan 2025 fokuserar på kommunens framtid relaterad till användningen av mark som ett strategiskt utvecklingsmedel. Översiktsplanen ska vara ett redskap för att skapa förutsättningar för en gynnsam utveckling. Planen ställs ut under våren för att kunna fastställas av kommunfullmäktige i juni 2017. Parallellt pågår ett arbete med revidering av vindbruksplanen samt med en plan för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS). Dessa kommer att utgöra tematiska tillägg till den nya översiktsplanen. Vid kommande planering ska samråd ske med berörda aktörer i ett tidigt skede. Småstadens kvaliteter och värden ska värnas.

Strategin för bebyggelseutvecklingen i kommunen handlar om att i första hand förtäta och komplettera bebyggelse inom befintliga strukturer och knyta samman stadsdelar genom att utveckla gång- och cykelvägnätet. Planen föreslår ett primärt utvecklingsområde för bebyggelse, vilket omfattar Bodens centrala delar, med riktning söderut längs pendlingsstråket mot Luleå. Därutöver förespråkas bebyggelseutveckling genom förtätning och komplettering inom de primära kärnorna Harads och Gunnarsbyn för att stärka underlaget för service och kollektivtrafik. Planen föreslår även ett antal utredningsområden för framtida bostadsbebyggelse såsom Trångfors, Norra Svartbyn och Bodön.

I översiktsplanen finns även riktlinjer för utvecklingen av samhällsservicen. För att utveckla infrastrukturen är målet att planeringen ska åstadkomma ett hållbart, tryggt och tillgängligt transportsystem, samt att verka för infrastruktur som stärker regionala samband. Utbyggnad av gång- och cykelvägnätet ska prioriteras vid exploatering och olika kollektivtrafikslag ska komplettera varandra med samordning av biljettsystem och tidtabeller för att underlätta kollektivtrafikresande. Goda förutsättningar för ett jämlikt och rättvist utövande av friluftsliv ska eftersträvas.

Tillväxtprogram

Bodens kommuns tillväxtprogram för perioden 2017-2020 ska ge vägledning och stöd till alla politiker och tjänstemän inom koncernen Bodens kommun. Programmet utgör ett styrande dokument för kommunens arbete med näringslivsfrågor, och ligger även till grund för beslut kring (med)finansiering av EU-projekt samt beslut avseende tillväxt- och näringslivsfrämjande aktiviteter. Programmet är framtaget i dialog med företagarrorganisationer, företag och Bodens utveckling AB och fastställdes av kommunfullmäktige i april.

Följande fokusområden har identifierats för tillväxtprogrammet 2017-2020. I programmet benämns dessa fokusområden för tillväxtfrämjande förutsättningar:

- Arbetskraftsförsörjning
- Starkt och växande näringsliv
- Inomregional samverkan

Styrande planer och program

Inom varje delområde finns ett antal olika delmål formulerade. Målen harmoniserar och sammanfaller med flertalet mål i den strategiska planen och dess olika styrkort.

Utöver ovanstående fokusområden/tillväxtfrämjande förutsättningar, pekas det även ut ett antal prioriterade tillväxtområden, som i något avseende bedöms vara områden med särskilt stor potential eller kan sägas vara unika för Boden:

- Avfalls- och miljöteknik
- Besöksnäring och handel
- Kreativa och digitala näringar
- Hästnäring
- Elintensiva näringar

Det är dock viktigt att påpeka att tillväxtprogrammet omfattar samtliga näringar och branscher.

Klimat- och miljömål

Borgmästaravtalet

Boden har anslutit sig till Borgmästaravtalet där de tre grundpelarna är begränsning, anpassning samt säker och hållbar energi till överkomligt pris.

Avtalsparterna står bakom en gemensam vision för 2050, nämligen att påskynda minskningen av koldioxidutsläpp inom deras territorium, att stärka förmågan till anpassning efter oundviklig påverkan från klimatförändringar samt att ge medborgarna tillgång till säker och hållbar energi till överkomligt pris.

Avtalsparterna förbinder sig att arbeta för genomförandet av EU:s mål att minska växthusgaserna med 40 % fram till 2030 samt att anta en integrerad strategi för begränsning av och anpassning till klimatförändringar.

I syfte att omsätta den politiska viljan i konkreta åtgärder och projekt, måste avtalsparterna utarbeta en grundläggande utsläppsinventering och en risk- och sårbarhetsbedömning i samband med klimatförändringar. De åtar sig att inom två år från den lokala församlingens beslut inkomma med en åtgärdsplan för hållbar energi och hållbart klimat där de planerade huvudåtgärderna beskrivs. Detta arbete pågår och kommer att präglade kommunens verksamhet redan i närtid och uttalas inte minst i de lokala miljömålen.

Lokala miljömål

Bodens lokala miljömål är indelade i fem fokusområden Klimat, Biologisk mångfald, Vatten, Giftfri miljö samt God bebyggd miljö. De fem fokusområdena täcker in 14 av de 16 nationella miljö kvalitetsmålen.

Den övergripande inriktningen är att utsläpp av växthusgaser för Bodens kommungräns ska minska med minst 90 procent mellan 2005 och 2045. Kommunen egen verksamhet ska ha noll nettoutsläpp av växthusgaser i enlighet med det nationella målet.

Arealen mark med höga naturvärden i kommunen ska öka. Till 2020 ska 100 hektar av kommunens egen mark med höga naturvärden ha fått ett långsiktigt skydd genom reservatsbildning eller motsvarande, eller ha restaurerats för att återfå höga naturvärden. Möjligheterna att uppleva och nyttja grön- och naturmiljöer i kommunen ska förbättras, både för medborgare och besökare.

Den nationella målsättningen att förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället inte ska hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden är för närvarande även det övergripande målet för Bodens kommun.

Styrande planer och program

Miljö kvalitetsnormerna för vatten ska uppfyllas enligt den förvaltningsplan som beslutats för Bottenvikens vattendistrikt.

Den nationella målsättningen att städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt att natur- och kulturvärden ska utvecklas och utformningen av bebyggelsen ska främja en långsiktig god hushållning med mark, vatten och andra resurser är för närvarande även det övergripande målet för Bodens kommun.

Likvärdig & jämställd medborgarservice

Bodens kommun har skrivit under den europeiska deklARATIONEN om jämställdhet (CEMR) och antagit en strategi för arbetet med jämställdhetsintegrering. Målet är att alla invånare, d v s kvinnor och män, flickor och pojkar, inte ska få sämre service, bemötande eller mindre resurser bara för att de har ett visst kön.

Jämställdhetsperspektivet ska införlivas i det politiska beslutsfattandet och i den praktiska verksamheten. Det ska inkluderas i alla beslutsprocesser, vid resursfördelning samt i genomförandet och uppföljning av all verksamhet.

Samtliga kommuner i Norrbotten och Regionen är överens om att senast år 2020 erbjuda lika vård och samhällsservice till alla invånare, oavsett kön.

Reglementen och annan styrning

Förutom kommunprogrammen finns policys, reglementen och riktlinjer för verksamheten i syfte att tydliggöra ansvarsfördelning samt uppnå ett effektivt och ändamålsenligt nyttjande av kommunens resurser, exempelvis integrationspolicy, riktlinjer för strategisk personal- och kompetensförsörjning med flera.

Kommunövergripande styrkort

Prioriteringar under planperioden

För att nå fram till den beskrivna visionen avser kommunen att fram till 2018 fokusera på följande utvecklingsområden.

Kommunens prioriterade utvecklingsområden är

- En trivsamt växande småstad
  - Bra bostadsmiljöer, fler invånare, hållbar tillväxt och ökad handel
- Barnvänliga Boden
  - Vi arbetar för att barnfamiljer ska vilja bo i Boden
- Boden en plats för företagsamma
  - En plats för företag och goda arbetsplatser
- Integration som tillgång
  - Byggt på språkundervisning och egen försörjning
- Här talar vi med medborgarna, inte till dem
  - Dialog för samverkan, inflytande, förtroende och valfrihet
- Alla är värdefulla i Boden
  - Jämställdhet, jämlikhet, kulturell mångfald och tillgänglighet
- Kontinuerlig verksamhetsutveckling
  - Ständiga förbättringar till nytta för medborgarna
- Trygg och säker vård och omsorg
  - Utvecklad kvalitet och ökad tilltro till vården och omsorgen
- Vi arbetar tillsammans
  - Samverkan inom kommunen, med andra organisationer och myndigheter
- Vi lyfter fram värdet av offentligt finansierad verksamhet
  - God service i alla skeden av livet
- Bodens kommun ska vara en attraktiv arbetsgivare
  - Människor ska vilja och kunna arbeta länge inom kommunen
- En kommun med långsiktigt stabil ekonomi
  - Hållbar ekonomisk utveckling, anpassning av resurser samt vårda tillgångarna

Utvecklingsområdet ”En kommun med långsiktig stabil ekonomi” innehåller målen för god ekonomisk hushållning i det finansiella perspektivet. Resterande utvecklingsområden innehåller målen i det verksamhetsmässiga perspektivet

Kommunens förvaltningar och företag har gemensamma syften

All kommunal verksamhet syftar till att utveckla Bodens kommun till gagn för dess invånare. Det är den övergripande inriktningen både för kommunens förvaltningar och för den verksamhet som bedrivs i företagsform.

Förvaltningarnas verksamhet styrs mera direkt av politiska beslut och direktiv, medan de kommunala bolagens verksamhet och uppdrag regleras i bolagsordning och ägar-direktiv. För den kommunala bostadsstiftelsen gäller särskilda verksamhetsvillkor, reglerade i stiftelsens stadgar.

Trots de skilda formerna är det kommunens inriktning att all verksamhet ska präglas av en gemensam strävan efter utveckling inom de områden som lyfts fram i denna strategiska plan.

Utvecklingsområde – En trivsam växande småstad

För att få fler invånare måste vi marknadsföra Bodens kommun som ett gott val både för privatpersoner och företag. Då krävs att medborgarna känner trygghet och att livet i Bodens kommun främjar hälsa och livskvalitet. Där ingår bl a god tillgång till kultur, en aktiv fritid och friluftsliv. Där ingår även ett aktivt drogforebyggande arbete.

En väl fungerande integrationsverksamhet är ett medel för framtida tillväxt. Bodens kommun måste ha en väl utvecklad strategi för att ta emot våra nya kommunmedborgare och ge dem möjlighet att skapa en framtid här, samtidigt som de bidrar till kommunens fortsatta utveckling. God språkundervisning och stöd till egen försörjning är viktiga delar i det framtida integrationsarbetet.

Det måste byggas fler bostäder i trivsamma miljöer, både i flerfamiljshus och i småhus. Därför tar kommunen fram nya planer för bostadsförsörjningen. I detta arbete beaktas även möjligheten till bebyggelse på landsbygd och i strandnära lägen. Samtidigt klarläggs behoven av infrastruktur i form av samhällsteknik och social service.

I en växande småstad är handel och besöksnäring ett viktigt inslag. Det skapar puls och bidrar till sysselsättningen samtidigt som en levande offentlig miljö bidrar till trivsel och trygghet i kommunen.

Bodens kommun är en eko-kommun och vi vill fortsätta utveckla begreppet. Kommunen vill satsa på utveckling för omställning till ett samhälle fritt från fossila bränslen år 2030. Här kan ingå satsningar på förnyelsebar energi, utbyggd kollektivtrafik och främjande av lokal produktion av livsmedel. Det är viktigt att stärka förutsättningarna för tågförbindelserna Boden-Luleå. Andra delar kan vara grön turism, bevarande av rent vatten och helt giftfri verksamhet och miljöcertifiering inom förskola och skola.

Kommunövergripande styrkort

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Befolkning, antal invånare i Boden	28 042	28 250	28 500
Nöjd-Region-Index, betyg för delfaktor trygghet	56	56	60
Nöjd-Region-Index, betyg för delfaktor bostäder	51	57	60
Nöjd-Region-Index, betyg för delfaktor rekommendation	64	65	67
Unga som har testat narkotika, andel i gymnasiet åk 1	3,9	2,0	1,5
Elförbrukning* i fastigheter, kWh/kvm	60	59	58
Fjärrvärmeförbrukning* i fastigheter, kWh/kvm	114	115	110
Biogasens andel av total bränsleförbrukning i kommunala fordon, inklusive lokaltrafiken	20,0	18,5	20,0
Koldioxidutsläppen ska mellan år 2005 och 2030 minska från 135 till 54, tusen ton CO ₂	-	-	91

* Normalårskorrigerad samt exkl Nordpoolen, Ishallen och Airdome

Utvecklingsområde – Barnvänliga Boden

Bodens kommun ska vara ett naturligt val för föräldrar att låta sina barn växa upp i och för ungdomar att starta sina vuxenliv i. För att nå dit är det angeläget att i en nära dialog med invånarna löpande följa vad som är betydelsefullt för den målgruppens beslut om bostadsort. Faktorer som kan bli aktuella är en god kvalitet i förskola/skola, en trygg och trivsamt boendemiljö där man upplever att vardagen fungerar på ett enkelt sätt samt ett bra utbud på service, handel, kultur, nöjen och fritid.

Kommunen avser att beakta barnperspektivet i olika beslut. Att sätta prägnen ”barnvänliga Boden” på kommunens verksamhet förutsätter att tankesättet genomsyrar hela verksamheten och även togförs i såväl intern som extern kommunikation.

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Befolkning, flyttnetto i åldrarna 0-24 år	85	100	150

Utvecklingsområde – Boden är en plats för företagsamma

För att ta emot mer än 2 000 nya medborgare krävs en ökning av antalet arbetstillfällen. Därför vill kommunen i samråd med företrädare för näringarna definiera strategiska utvecklingsområden för planperioden. Några av de områden som ska diskuteras är stärkt lokal upphandling inom ramen för LOU, användandet av utvecklingsmedel, t ex bygdemedel eller EU-medel, utarbetandet av en ny strategi för handelns och besöksnäringens utveckling samt mottagande och integration av nya svenskar liksom stöd till personer som av någon anledning har extra behov för att etablera sig socialt eller på arbetsmarknaden.

En levande kommun är större än sin stadskärna. Kommunen ska vara en aktiv part i arbetet med nya program och metoder för landsbygdsutveckling. För att företag ska kunna bedriva sin verksamhet oavsett lokalisering vill Bodens kommun öka tillgäng-

Kommunövergripande styrkort

en till bredbandskommunikation i öppna nät inom hela kommunen under planperioden. Förutsättningarna för etablering av ett lokalt stadsnät klarläggs.

Kommunen bedriver ett aktivt och konkret näringslivsarbete både inom de kommunala förvaltningarna men också genom kommunala bolag. Kommunen vill främja ett ansvarsfullt företagande, med klara spelregler och goda arbetsplatser. Därför pågår arbetet att göra Boden till en Fair Trade-kommun.

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Nöjd-Region-Index, betyg för delfaktor arbetsmöjligheter	55	52	53
Arbetslöshet unga, andel	11,7	12,0	10,5
Förvärvsarbetande dagbefolkning, antal	11 362 (2015)	11 700	11 900
Fasta verksamhetsställen med tillgång till bredband 100 Mbit/s, andel (%)	61	70	80
Självförsörjande företag (omsättning överstigande 500 tkr), antal	729	800	810

Utvecklingsområde – Integration som tillgång

Under senare år har Bodens kommun varit mottagningskommun för nya svenskar. Erfarenhetsmässigt har ca 20 % av dessa valt att stanna i Boden, medan resterande flyttat vidare. De nya svenskar som kommit hit ska få bästa möjliga stöd att etablera sig i Boden för att bygga sin framtid och bidra till utvecklingen av vårt samhälle.

En god integration är en fråga om ömsesidig nytta. För de nya kommunmedborgarna är det betydelsefullt att kunna skapa en egen försörjning och finna en plats i den sociala miljön. Ur kommunal synpunkt är integrationsfrågan viktig eftersom ett växande samhälle ska vara öppet för alla. Frågan är extra viktig då rekryteringsbehoven kommer att bli större än vad nuvarande befolkning kan matcha.

Möjligheten att snabbt komma in på arbetsmarknaden och lära sig språket är av stor betydelse för en framgångsrik integration. Ett jobb ger en social roll och språket är av stor betydelse för delaktigheten i samhället.

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Utlandsfödda, förvärvsgrad	58 (2015)	57	60
Utlandsfödda utanför Europa, förvärvsgrad	49 (2015)	42	60
Utlandsfödda, andel kvarboende av de som invandrat de 10 åren före innevarande år	28	28	30
Utlandsfödda utanför Europa, andel kvarboende av de som invandrat de 10 åren före innevarande år	24,9	32	34

Utvecklingsområde – Här talar vi med medborgarna, inte till dem

Kommunens Medborgarundersökning visar på bristande betyg vad gäller förtroende och möjlighet till påverkan. Bodens kommun vill under de närmaste åren ägna stor uppmärksamhet åt dessa frågor. All kommunal verksamhet beaktar dialogen med brukare och övriga medborgare, särskilt hur synpunkter inhämtas, bemöts och tas tillvara.

Förutom den planerade Medborgardialogen läggs ökad vikt vid att skapa nya kontaktytor, t ex genom fler inslag av informationstillfällen eller Öppet Hus-aktiviteter.

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Nöjd-Inflytande-Index, betyg för delfaktor påverkan	38	42	45
Nöjd-Inflytande-Index, betyg för delfaktor för förtroende	45	47	50

Utvecklingsområde – Alla är värdefulla i Boden

Bodens kommun ska vara en kommun för alla, där man kan känna trygghet och tillhörighet oavsett bakgrund. Jämställdhet, jämlikhet och tillgänglighet är viktiga beståndsdelar i kommunens strategi. Kommunen har beslutat ställa sig bakom den europeiska jämställdhetsdeklarationen CEMR med jämställdhetsintegrering som metod. Det innebär att kommunen vill att jämställdhetsarbetet ska vara en naturlig del av verksamheten. Bodens kommun vill vara ett föredöme när det gäller barns uppväxtmiljö och goda framtidsmöjligheter för både män och kvinnor, flickor och pojkar. Den kommunala servicens kvalitet eller ambition ska inte vara avhängig kön eller kulturell bakgrund.

Kommunen vill vara tillgänglig för alla i så många avseenden som möjligt. Det är en viktig jämlikhetsfråga. Därför ska det vara lätt att nå kontakt, lätt att tillgodogöra sig information, lätt att ta sig fram i offentliga miljöer, kollektivtrafik och kommunala fastigheter oavsett eventuella funktionsnedsättningar.

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Fysisk tillgänglighet enligt Myndigheten för delaktighets enkät "Kolla läget", poäng (skala 0-66)	27	30	40
Jämställdhetsintegrerade verksamheter, andel	-	-	60

Utvecklingsområde – Kontinuerlig verksamhetsutveckling

Bodens kommun ska erbjuda en god service i alla skeden av livet. Kommunen vill ständigt utvecklas och se till att förbättringar i verksamheten kommer medborgarna till del.

Verksamhetsutveckling sker såväl genom löpande kompetensutveckling som genom implementering av nya tekniska hjälpmedel och nya arbetsmodeller. I samverkan med medborgarna och andra aktörer tar kommunen till sig idéer och tankesätt som kan anpassas till kommunens förutsättningar.

Kommunövergripande styrkort

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Nöjd-Medborgar-Index, betyg för alla verksamheter (skala 1-100)	55	60	65

Utvecklingsområde - Trygg och säker vård och omsorg

Under senare år har äldreomsorgen fått relativt låga omdömen i medborgarundersökningarna. Detta trots att brukarna själva ofta ger omsorgen högt betyg. Det tyder på att många invånare som själva inte nyttjar äldreomsorgen har en negativ bild av verksamheten. Det lägger grunden för oro och bidrar även till stress inom organisationen.

Kommunen vill därför under de närmaste åren ägna särskild uppmärksamhet åt att säkra kvalitén inom den kommunala vården och omsorgen. Kommunen vill även öka medborgarnas förtroende för äldreomsorgen genom dialog och information om verksamheten.

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Nöjd-Medborgar-Index, betyg för delfaktor äldreomsorg	45	48	52

Utvecklingsområde – Vi arbetar tillsammans

Kommunen vill delta på och själv utveckla arenor för samverkan med medborgare, företag och andra myndigheter. Stor vikt läggs även vid att öka den interna samverkan kring gemensamma mål och utmaningar.

Det förutsätter att kommunen deltar i gemensamma arrangemang och aktiviteter med närings- och föreningsliv för att öka Bodens kommuns utvecklingskraft och attraktivitet. En dialog utvecklas med föreningslivet om samverkan i syfte att erbjuda större omfattning av friluft- och kulturaktiviteter i kommunal verksamhet.

Det förutsätter att samverkan med landstinget, försvaret och andra kommuner fördjupas, t ex vad gäller strategier, gemensamma utbildningar, IT-system och metoder.

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Företagsklimat enl Svenskt Näringsliv, delfaktor om politikernas attityd, placering	150	150	100
Företagsklimat enl Svenskt Näringsliv, delfaktor om tjänstemännens attityd, placering	115	150	100

Utvecklingsområde – Vi lyfter fram värdet av offentligt finansierad verksamhet

Kommunen står inför stora framtida utmaningar när det gäller att bemanna organisationen och vidareutveckla strategiska kompetenser.

Det förutsätter att arbeten inom välfärdssektorn och myndighetssektorn upplevs som mera attraktiva. Kommunen behöver därför lyfta fram den nytta som anställda inom välfärdssektorn utför, erbjuda praktikplatser till arbetssökande och visa på utvecklingsmöjligheter inom respektive yrkeskategori.

Kommunövergripande styrkort

Det förutsätter att organisationen ses över för att främja effektivitet, demokratisk insyn och ett gott arbetsgivarskap. Stor vikt läggs vid samordnad inriktning av verksamheten samt ett offensivt och proaktivt förhållningssätt.

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Praktikplatser för arbetssökanden, antal	70	50	50

Utvecklingsområde – Bodens kommun ska vara en attraktiv arbetsgivare

För att svara upp mot framtida utmaningar när det gäller personal- och kompetensförsörjning krävs att kommunen framstår som en attraktiv arbetsgivare, där möjligheten till egen utveckling kombineras med möjligheter till nya karriärsteg. Kommunens HR-vision ska vara vägledande för all verksamhet.

Fler anställda ska vilja stanna kvar inom kommunens organisation. Kommunens anställda ska känna att man bemöts på ett likvärdigt sätt, oavsett i vilken del av verksamheten man arbetar. Arbetsförutsättningar och arbetsmiljö ska vara sådana att man kan, orkar och vill arbeta inom Bodens kommun. Därför ägnas särskild uppmärksamhet åt de personalkategorier som har hög omsättning respektive hög andel sjukfrånvaro samt de kategorier som har hög andel tillfällig bemanning respektive hög andel deltider. Kommunen vill underlätta för anställda som önskar arbeta kvar efter pensionsdagen, till exempel genom att pröva 80-90-100-modellen.

Kommunen avser att löpande utveckla sin jämställdhetsplan och att ett jämställdhetsperspektiv finns med i det dagliga arbetet. Ett gott ledarskap utifrån en tydlig värdegrund är grundläggande för arbetsglädje, motivation och utveckling av verksamheten.

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Personalomsättning exklusive pensionsavgångar är högst, %	5,8	4,0	4,0
Sjukfrånvaro är högst, %	6,3	4,5	4,0
Anställda, andel timavlönade årsarbetare	7,9	5,0	4,0
Anställda, andel tillsvidare heltider	73	75	80

Utvecklingsområde – En kommun med långsiktigt stabil ekonomi

För att säkerställa den framtida välfärden och en positiv utveckling i Bodens kommun krävs en hållbar god ekonomisk utveckling. Omvänt innebär en svag ekonomi begränsningar i möjligheten att utveckla den kommunala verksamheten. Varje generation bör bära kostnaderna för den service som den generationen konsumerar. Det innebär att resultatnivån över tiden måste säkerställa förmågan att även i framtiden producera service på nuvarande nivå. Ett överskott i verksamheten skapar också ett handlingsutrymme för att utveckla den kommunala verksamheten.

Resultatnivån ska säkerställa att det finns ett utrymme för att finansiera investeringar med egna medel och oförutsedda händelser och risker. Flera olika faktorer gör att den kommunala ekonomin utsätts för ett omvandlingstryck. Samtidigt ökar behoven i både volym och komplexitet.

Kommunövergripande styrkort

Kommuner har som syfte att bedriva verksamhet för medborgarnas bästa. Ekonomin är endast ett medel för att uppnå detta, men sätter begränsningar för vad som kan göras.

Kommunen bör undvika upplåning eftersom en hög skuldsättning innebär ökade upplåningskostnader och ränterisker. För att kommunen över tid ska vara en god och säker betalare samt minska tillfälliga händelsers påverkan på verksamheterna är det viktigt med en god betalningsberedskap. Under förutsättning att betalningsberedskapen upprätthålls ska i första hand amortering ske på de långfristiga skulderna och därefter avsättning i kapitalförvaltning.

Den långsiktiga samhällsplaneringen binder stora mängder kapital i infrastrukturinvesteringar. Större samhällsförändringar kan därför leda till kapitalförstöring i form av övergivna byggnader samt outnyttjade vägar, ledningar eller att expansion sker så att det skapas onödiga investeringsbehov. Planering ska därför syfta till att befintlig infrastruktur nyttjas så mycket som möjligt.

Det är viktigt att kommunens tillgångar vårdas och värdesäkras. Planerat underhåll är viktigt för att upprätthålla värdet på kommunens fastigheter, gator och vägar samt anläggningar. Ett annat led i att vårda tillgångarna är det förebyggande arbete som görs för att minska skador och skadegörelse i samhället. Viktigt för en god ekonomisk hushållning är ett effektivt och ändamålsenligt användande av kommunens resurser i verksamheten och att resurserna är rätt anpassade utifrån demografin.

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Resultat i förhållande till skatt och utjämning, %	3,7	1,5	2,0
Självfinansieringsgrad av investeringar exklusive affärsdrivande verksamhet, %	182	100	100
Budgetavvikelse nämnder är minst %	3,0	0,0	0,0
Betalningsberedskap, antal dagar	52	20	20

Utvecklingsområdet om En kommun med långsiktig stabil ekonomi grundar sig på riktlinjerna för god ekonomisk hushållning.

Nämndernas styrkort

Ks-kommunledningsförvaltningens styrkort

Verksamhetsidé

Förvaltningen har kommunstyrelsens uppdrag att leda arbetet med att bli en trivsamt och hållbart växande småstad med 30 000 invånare.

Förvaltningen ska med samarbete, helhetssyn och framåtanda stödja verksamheternas utvecklingsarbete med smarta administrativa processer och IT-stöd.

Förvaltningen driver egna utvecklingsprojekt som förenklar och förbättrar kommunens service till medborgare och företag.

Utvecklingsområden

En trivsamt växande småstad

Boden har ett bra geografiskt läge med goda kommunikationer och en bra arbetsmarknad, detta ger förutsättningar för staden att växa. Kommunledningsförvaltningen kommer att ta fram attraktiva tomter för nybyggnad av bostäder och även marknadsföra dessa till privatpersoner och andra intressenter.

De bästa ambassadörerna för Boden är invånare som trivs och berättar det för andra. Det är därför viktigt att synliggöra och marknadsföra Bodens kvaliteter. En kommunikationsplan kommer att tas fram för Bodens kommun. Förvaltningen ska arbeta aktivt för att vara lyhörd för medborgarnas synpunkter.

Tillgång till bredband med bra kapacitet är en viktig faktor som ofta avgör var man väljer att bosätta sig eller väljer att bedriva affärsverksamhet. Kommunens bidrag till utbyggnad har hittills riktat sig till landsbygden men det finns även ett behov av utbyggnad i tätorten. Målsättningen är att 90 % av alla hushåll och arbetsställen har tillgång till bredband med hög kapacitet senast år 2020.

Målkriterier	Utfall	Delmål	Mål
	2016	2017	2018
Sålda tomter, antal	41	40	40
Nöjd-Region-Index, betyg för delfaktor rekommendation (skala 0-100)	64	64	65
Bredband, andel hushåll med tillgång till minst 100 Mbit/s (90 % år 2020)	79	85	88

Barnvänliga Boden

Boden har en mycket hög andel föreningar och verksamheter som vänder sig till barn. I den externa kommunikationen ska en tydlig profil vara att lyfta Bodens fördelar som en barn- och familjevänlig stad med målet att fler barnfamiljer ska välja Boden som bostadsort. I samband med samhällsplanering ska barnens behov beaktas.

Ks-kommunledningsförvaltningens styrkort

Målkategorier	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Invånare i åldersgruppen 25-44 år, antal	6 387	6 453	6 503

Boden en plats för företagssamma

Ett tillväxtprogram för perioden 2018-2020 togs fram under slutet av 2016, och beslutades av kommunfullmäktige i mars 2017. Programmet kommer att genomföras i nära samverkan mellan alla kommunala verksamheter, företagareorganisationer, näringslivet och Bodens utveckling AB. Tillväxtprogrammets fokus ligger på skapandet av nya arbetstillfällen och företag samt att stödja och utveckla det befintliga näringslivet.

Kommunen har höga ambitioner att i en ökad utsträckning kunna använda utvecklingsmedel, till exempel bygdemedel och EU-medel.

Genom att erbjuda attraktiva områden för verksamhetsetablering skapas möjligheter till tillväxt i Boden. Kommunen ska genom en aktiv markpolitik och god framförhållning förvärva eller på annat sätt säkerställa framtida markbehov för verksamheter, bostäder och andra kommunala ändamål. Förvaltningen arbetar aktivt för att vara lyhörd mot företagare och för en positiv landsbygdsutveckling. Företagsklimatet är en viktig signal och resultatet av de årliga mätningarna kommer att följas upp i syfte att skapa det bästa företagsklimatet i Norrbotten. Genom informationsträffar om upphandling skapas en viktig dialog mellan kommunen och företagarna i syfte att stärka de lokala företagens konkurrenskraft och kommunens beställarkompetens.

Tillgång till bredband med bra kapacitet är en viktig faktor och avgör ofta var man väljer att bedriva affärsverksamheten. Målsättningen är att 90 % av alla arbetsställen har tillgång till bredband med hög kapacitet senast år 2020. Arbete för etablering av ett lokalt stadsnät har påbörjats och utbyggnaden av bredband på landsbygden fortsätter.

Ambitionen är att göra Boden till en Fair Trade kommun.

Målkategorier	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Nystartande företag, antal	180	175	200
Nyskapade jobb, antal	-	550	600
Företagsklimatet enligt Svenskt näringsliv, ranking i länet	-	2	1
Bredband, andel företag med tillgång till 100 Mbit/s	61	70	80
Turistekonomisk omsättning, mkr	-	384	417
Handelsindex, andel	-	83	86
Nyföretagsamma kvinnor, andel/1000 inv	-	7,0	7,5
Nyföretagsamma unga, andel/1000 inv	-	9,5	10,0
Företagsamma inom välfärdssektorn, andel/1000 inv	-	2,9	3,0

Integration som tillgång

Förvaltningen ska kommunicera enkelt och inkluderande med medborgare och intressenter med olika bakgrund. Invandrarnas medhavda erfarenheter ska i samverkan med övriga kommuner, myndigheter och företagorganisationer tillvaratas för att underlätta steget till etablering som nyföretagare.

Kommunens personalförsörjningsplan ska ses över och särskilt beakta integrationen av nya svenskar.

Här talar vi med medborgarna, inte till dem

I syfte att förbättra medborgarnas förtroende och att stärka möjligheten att påverka ska en medborgardialog genomföras. Nya mötesplatser ska skapas tillsammans med företagen i Bodens kommun och företagsbesök ska prioriteras. Fler digitala kanaler, bland annat Bodenappen, ger bättre möjligheter att kommunicera med medborgarna. Förvaltningen ska göra en översyn av den nuvarande modellen för serviceförklaringar och även genomföra ”öppet hus” aktiviteter.

Målandikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Nöjd-medborgar-index, betyg för alla verksamheter (skala 1-100)	55	58	60

Alla är värdefulla i Boden

Ett samarbete med RFSL har påbörjats för att bredda normen och inkludera fler i det gemensamma arbetet att skapa en bra framtid. 5 utbildningsdagar och möjlighet till att HBTQ certifiera verksamheten till reducerat pris samt genomgång av dokument och riktlinjer för att skapa en mer inkluderande kommunikation

Trygghet är en förutsättning för en god livskvalité. Genom Rådet för trygghet och hälsa arbetar förvaltningen för att öka tryggheten och samverka med andra aktörer i samhället. Rådet gör årligen en plan för prioriterade områden, en grund i arbetet är ett samarbete med polisen som sträcker sig till och med 2017.

Förvaltningen ska arbeta med att skapa förståelse för CEMR-deklarationen och makeQuality som verktyg för jämställdhetsarbete. Arbetet ska leda till en mer jämställd organisation.

Målandikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Jämställdhetsintegrerade verksamheter, andel	-	-	60

Kontinuerlig verksamhetsutveckling

Alla arbetsplatser på Kommunledningsförvaltningen ska arbeta med ständiga förbättringar av verksamheten.

Ks-kommunledningsförvaltningens styrkort

Förvaltningen har som uppdrag att under mandatperioden utveckla Lean som metodstöd till förvaltningarnas arbete med ständiga förbättringar.

Förvaltningen ska fortsätta att stödja verksamhetsutveckling och initiera eget utvecklingsarbete, exempel på detta är projektsamordning inom IT-området, ekonominätverk och HR-nätverk.

Målandikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Upplevd kundnöjdhet medborgarservice, andel	-	-	80

Vi arbetar tillsammans

Förvaltningen ska aktivt söka samordning med andra aktörer och arbeta för att samordna funktioner mellan förvaltningar exempelvis etableringen av en kundtjänst och Norrbottens e-nämnd.

Samverkan med det lokala näringslivet ska breddas genom nya mötesplatser och utbildningsinsatser.

Förvaltningen ska tillse att kommunen på lämpligt sätt är representerad vid evenemang som stödjer kommunens strategier för utveckling och rekrytering vid till exempel mässor eller idrottsarrangemang.

Målandikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Nöjd-Kund-Index, betyg för delfaktor service, (skala 1-100)	-	77	78

Vi lyfter fram värdet av offentligt finansierad verksamhet

Välfärdssektorn behöver anställa en halv miljon nya medarbetare de närmaste tio åren för att klara sina åtaganden. Sveriges Kommuner och Landsting, SKL driver en nationell informationssatsning för hela kommunala sektorn kallad ”Sveriges viktigaste jobb” i syfte att öka kunskapen om de intressanta och samhällsviktiga jobb som finns i kommunerna. Kommunledningen ska genom riktade marknadsföringsinsatser till medborgare, medarbetare och framtida medarbetare skapa intresse och förståelse för den kommunala verksamheten.

Genom att erbjuda praktikplatser för studenter i förvaltningen ger vi studenterna en möjlighet att få en positiv bild av Bodens kommun och offentlig verksamhet. Genom att bredda redan påbörjade samarbeten med LTU som idag omfattar ex-jobb, studentpraktik och näringslivsutveckling.

Målandikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Praktikplatser för studenter, antal	5	8	8
Rekrytering tillsätts med rätt kompetens, andel		-	100

Bodens kommun ska vara en attraktiv arbetsgivare

Personalförsörjning kommer att vara den viktigaste framtidsfrågan för att kunna leverera skola, vård, omsorg, teknisk service och andra välfärdstjänster av högsta kvalitet. Det kommer att råda konkurrens om arbetskraft på grund av den generationsväxling som pågår, vilket medför att det blir allt viktigare att behålla och utveckla medarbetare. Att behålla kompetensen i samband med generationsväxlingen är en stor utmaning, i det arbetet kan ingå att hitta lösningar som underlättar för äldre att jobba kvar.

Att stärka kommunens varumärke som attraktiv arbetsgivare är en del i arbetet med personalförsörjning, därför kommer Bodens kommun att delta vid olika mässor och arbetsmarknadsdagar för att marknadsföra arbeten inom kommunen. Nöjda medarbetare är de bästa ambassadörerna och grunden för att skapa en attraktiv arbetsplats.

Under planperioden kommer förvaltningen lägga särskilt vikt vid att förverkliga HR-visionen i förvaltningen och hela organisationen.

Målindikatorer	Utfall 2016	Delåmål 2017	Mål 2018
Personalomsättning exklusive pensionsavgångar är högst, %	1,1	-	4,0
Sjukfrånvaro är högst, %	4,3	-	4,0
Anställda, andel timavlönade årsarbetare	0,3	-	4,0
Anställda, andel tillsvidare heltider	94,5	-	80

En kommun med långsiktig och stabil ekonomi

För att säkerställa den framtida välfärden och en positiv utveckling i Bodens kommun krävs en hållbar ekonomisk utveckling. Förvaltningen ska arbeta aktivt och långsiktigt för att säkerställa en ekonomi i balans, god kapital- och skuldförvaltning och ett effektivt resursutnyttjande. Antalet ramavtal ska ökas under mandatperioden för att skapa ett effektivt och ändamålsenligt nyttjande av kommunens resurser. Uppföljningen ska stärkas ytterligare (ex.vis köptrohet, verksamhet och kvalitet) och öka nyttjandegraden av IT-system för en ökad effektivitet.

Förvaltningen ska under mandatperioden se över resurstilldelningen i syfte att stärka sambandet med den demografiska utvecklingen. Utveckling av staden och ny exploatering ska i största möjliga utsträckning ske så att befintlig infrastruktur kan nyttjas.

Ks-kommunledningsförvaltningens styrkort

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Budgetavvikelse nämnder är minst, %	4	0	0
Ramavtal, antal	110	100	102

Uppdrag från kommunfullmäktige

Ej avrapporterade uppdrag

- Översyn av upphandlingsverksamheten
Ks- kommunledningsförvaltningen får i uppdrag att göra en översyn av kommunens upphandlingsverksamhet i syfte att på ett rättsäkert, miljömässigt och kvalitetssäkrat sätt säkerställa de kommunala upphandlingarna med fokus på lokala leverantörer. Senaste datum för redovisning av översynen till fullmäktige förlängs från 2015 till hösten 2017.
- Rutiner för hållbarhetsanalyser
Ks -kommunledningsförvaltningen får i uppdrag att ta fram förslag till rutiner för hållbarhetsanalyser samt för hur nämndernas beslut kan "landsbygdssäkras" i enlighet med jordbruksverkets "guide för landsbygdssäkring" Senaste datum för redovisning av utredningen förlängs från april 2017 till mars 2018.
- Folkhälsoplan
Ks- kommunledningsförvaltningen får i uppdrag att ta fram en folkhälsoplan. Där beaktas även god tillgång till kultur, aktiv fritid och friluftsliv samt drogförebyggande arbete. Senaste datum för redovisning av utredningen presenteras senast förlängs från 2016 till december 2017.
- Modell för kvalitets- och serviceförklaringar
Ks- kommunledningsförvaltningen får i uppdrag att återkomma med framtida modell för kvalitets- och serviceförklaringar. Översynen presenteras senast 15 april 2018.
- Utredda skogsfastigheternas organisatoriska tillhörighet
Ks-kommunledningsförvaltning får i uppdrag att utreda skogsfastigheternas organisatoriska tillhörighet i kommunen. Senaste datum för redovisning av utredningen förlängs från december 2016 till hösten 2017.

Nya uppdrag

- Handlingsplan för jämställdhetsintegrering
Ks- kommunledningsförvaltningen får i uppdrag att ta fram en handlingsplan för att säkerställa att alla verksamheter är jämställdhetsintegrerade år 2020 i enlighet med riktlinje för ett jämställt Boden. Handlingsplanen redovisas i delårsboks slutet efter augusti 2018.
- Könsuppdelad statistik
Ks- kommunledningsförvaltningen får i uppdrag att i samarbete med övriga nämnder/förvaltningar aktualisera och könsuppdelat uppgifterna i verksamhetsfakta i nämndens verksamhetsberättelse. Uppdateringen ska vara genomförd och redovisas i årsredovisning 2018.

Ks-kommunledningsförvaltningens styrkort

- Utvärdering av näringslivsorganisationen
Ks- kommunledningsförvaltningen får i uppdrag att utreda näringslivsorganisationen inför översyn av den politiska organisationen 2019-2022.
- Utvärdering och översyn av politisk organisation
Ks- kommunledningsförvaltningen får i uppdrag att genomföra utvärdering och översyn av den politiska organisationen inför mandatperioden 2019-2022. Översynen ska presenteras senaste mars 2018.
- Plan för minskade utsläpp till Bodensjöarna
Ks- kommunledningsförvaltningen får i uppdrag att tillsammans med ks tekniska förvaltningen får i uppdrag att ta fram en plan för att minska utsläppen till Bodensjöarna. Planen som ska innehålla effekter på ekonomi och verksamhet ska redovisas senast april 2019.
- Dialog om företagande och bostadsbyggande på landsbygden
Ks- kommunledningsförvaltningen får i uppdrag att initiera en dialog med relevanta aktörer i syfte att möjliggöra förbättrad finansiering av företagande och bostadsbyggande på landsbygden. Uppdraget ska redovisas senast maj 2018.
- Utreda införandet av rätten till heltid för alla
Ks- kommunledningsförvaltningen får i uppdrag att utreda ett införande av rätten till heltid för alla och avskaffande av delade turer. Ett förslag på införandeplan i kommunens verksamheter med prioritering på vårdgrupperna ska tas fram. En kartläggning av nuläget i Bodens kommun ska göras utifrån varje förvaltnings sysselsättningsnivåer och bemanningsbehov. Förslag på definition av begreppet "heltid" ska ges. Med utgångspunkt av kartläggningen ska det tas fram vilka troliga konsekvenser och effekter ett införande av rätten till heltid och avskaffande av delade turer skulle ha i form av exempelvis kostnader, besparingar, jämställdhet, arbetsmiljö, organisationsförändringar, bemanningsplanering och schemalagging. Utredningen ska presenteras senast maj 2018.
- Utreda om Boden Event AB kan utföra alla event
Ks- kommunledningsförvaltningen får i uppdrag att utreda möjligheten för Boden Event AB att utföra kommunens samtliga publika och interna event.
- Ta fram program för kommunens 100-års jubileum
Ks- kommunledningsförvaltningen får i uppdrag att under 2018 ta fram ett heläckande program för kommunens 100-års jubileum 2019.
- Webbsändning av kommunfullmäktiges sammanträden
Ks- kommunledningsförvaltningen får i uppdrag att genomföra sändningar av kommunfullmäktiges sammanträden på kommunens hemsida.
- Starta upp arbetet med Centrumvisionen
Ks- kommunledningsförvaltningen får i uppdrag att påbörja arbetet med minst ett av projekten ur den så kallade Centrumvisionen. Arbetet ska påbörjas under planperioden.

Ks-tekniska förvaltningens styrkort

Verksamhetsidé

Tekniska förvaltningens huvudsakliga uppgift är att på tekniska utskottets och kommunstyrelsens uppdrag ge medborgare och övriga förvaltningar service inom områdena vatten och avlopp, avfallshantering, gator, parker, kollektivtrafik och transporter.

Genom god planering ska kommunens anläggningskapital, bestående av gator, VA-ledningar och andra tekniska anläggningar vidmakthållas. Kommunmedborgarnas krav om god kvalitet till en rimlig kostnad ska tillgodoses.

Den tekniska verksamheten berör varje kommunmedborgare och ska bidra till en god livsmiljö som är långsiktigt hållbar ur såväl ekologisk som ekonomisk synpunkt. Förvaltningens arbete är en viktig del i samhällsutvecklingen och bidrar till den livskraft och utvecklingsvilja som kännetecknar Bodens kommun.

Utvecklingsområden

En trivsam växande småstad

Teknisk förvaltning ska bidra till att nå Bodens kommuns vision när det gäller antal invånare. Det sker genom att på uppdrag anpassa infrastrukturen avseende gator, vägar, vatten och avlopp så att den klarar ökningen av antalet innevånare, ökade miljökrav samt klimatförändringar. Särskilt kommer förvaltningen arbeta med tillgänglighetsfrågor på allmän plats.

Förvaltningen stödjer SBK, andra förvaltningar och de kommunala bolagen i arbetet med att utveckla Boden. Det genom att vara en resurs när det gäller planering, projektering och byggnationer. Till exempel utreda vilka åtgärder som behöver genomföras på kommunens infrastruktur för att möjliggöra uppförande av nya bostäder. Förvaltningen bidrar även med utredningar, projekteringar samt utförande avseende vad som krävs i form av infrastruktur beträffande befintliga etableringar.

En VA-plan är framtagen i samverkan med SBK och är en grund för framtida VA-satsningar. Förvaltningen deltar i en samverkansgrupp som ser på hur Boden ska kunna växa och som även kontinuerligt arbetar med att fortsätta utveckla kommunen utifrån behov av miljö- och infrastrukturåtgärder.

Miljöfrågorna ska vara en integrerad del av samhällsplaneringen. Förnybar och miljövänlig energi ska främjas, liksom energieffektiviseringar. Förvaltningen fortsätter sina ambitioner med satsning på biogas till lokaltrafik, kommunala och privata fordon. Antalet fossilfritt drivna fordon ska utökas i den kommunala verksamheten.

Dagvattenhanteringen ska ses som en resurs i integration mellan miljö och samhällsplanering. Förvaltningen deltar aktivt i framtagandet av en dagvattensstrategi. Innovativa lösningar för dagvattenhantering utifrån lokala förutsättningar och behov ska utvecklas. Vattenförvaltningsplanen kan innebära dagvattenåtgärder där miljö kvalitetsnormer (MKN) riskerar att ej uppnås.

Bodens Kommuns satsningar på biogasfordonen ger miljövinster samtidigt som det visar att kommunen går före i konverteringen från fossila bränslen till mera miljövänliga. Under planeringsperioden kommer andelen biogasfordon att följas upp och målsättningen är att dessa ska öka. Tekniska förvaltningen föreslår fortsatta studier av elbilar under planeringsperioden. Det eftersom elbilsmarknaden förändras kontinuerligt och i rask takt.

Ks-tekniska förvaltningens styrkort

Under perioden fortsätter satsningen på energieffektiviseringar på belysningar. En rapport avseende utbyte av belysning är inlämnad och godkänd. Satsningarna fortsätter att, utifrån tilldelade extra medel, att göra infarterna till Boden lika attraktiva och uppskattade som övriga park- och naturområden. En plan för kommande investeringar infarter Boden ska tas fram för planeringsperioden och åtgärderna ska prioriteras.

Antalet resande per invånare med lokaltrafiken ska öka genom en successiv anpassning till resenärernas önskemål om tillgänglighet och efter tilldelade ekonomiska resurser. Förvaltningen samverkar med andra förvaltningar gällande alla kommunala transporter.

Arbete genomförs för att spåra källor till kadmiumutsläpp.

Kommunens ambitioner att växa innebär att behovet av vattentillgång och vattenrening ökar. Befintlig dricksvattenproduktion och avloppsrening behöver ses över för att bygga bort hinder och skaffa de tillstånd som behövs. Det är ett omfattande arbete som kommer pågå under flertal år.

Under planeringsperioden kommer arbetet gällande omvandlingsområdena Kusön/Kusån och Vittjärv att pågå. Planen är att anläggningsavgiften för de som skall ansluta sig till de kommunala VA-tjänsterna successivt anpassas till de faktiska kostnaderna. Detta innebär preliminärt en ökning på drygt 10% per år under en fyraårsperiod.

Målandikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Biogasanvändningen i kommunens biogasdrivna fordon, andel	70	65	70
Fossilfritt drivna kommunala fordon, andel	73	72	72
Lokaltrafiken, antal resor per invånare	22	20	22
Kadmium i avloppslam är max, mg/kg TS	1,4	1,9	1,9
Nöjd-Medborgar-Index, betyg för delfaktor gator och vägar (skala 0-100)	55	-	55

Barnvänliga Boden

Vägar och gångbanor ska kunna användas av alla medborgare. Genom att iordningställa hållplatser minskas risken för olyckor. Fortsatt satsning på säkra, tillgängliga och skapa allmänna lekparkar med ett högt lekvärde. Lekvärdet i lekparkerna bedöms med hjälp av modellen "Lekvärdesfaktor". Modellen värderar lekytan utifrån tillgänglighet, vegetation, integration av lekutrustning i landskapet m.m. Förvaltningen ska genom sin återvinningsverksamhet verka för att barn och ungdomar får möjlighet att låna sportutrustning.

Målandikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Lekparkar besiktade och genomförd översyn, andel	-	-	100
Iordningställda hållplatser på kommunala vägar, antal	-	-	2
Allmänna lekparkar med lekvärde <4, andel	-	-	60

Boden en plats för företagsamma

Det lokala näringslivet utgör en viktig del i utvecklingen av kommunen. Det är viktigt att näringsidkare tidigt har kännedom om vilka projekt som planeras genomföras i kommunen i förvaltningens regi. Det eftersom många av företagen berörs både direkt och indirekt av detta. Direkt som potentiella leverantörer och indirekt i form av påverkan på den egna verksamheten som vid ombyggnad av infrastruktur m.m.

Förvaltningen arbetar utifrån uppdrag och styrningar med att utforma en attraktiv stadskärna. Arbetet sker i samråd med handlare och andra intressenter. Att vidareutveckla konceptet för torgplatser ingår som en del i att ha en attraktiv stadskärna. Torghandeln bidrar till en levande stadskärna som befrämjar mångfald samtidigt som den skapar en marknadsplats för olika typer av varor.

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Dialog med företagarna och information om planerade projekt & upphandlingar, antal	10	2	3
Nyttjandegraden av kommunens torgplatser, andel ökning	17	20	20

Integration som tillgång

Integrationen av nya svenskar ska bygga på humanistiska värderingar och vara vägledande i förvaltningens arbete. Rasism och främlingsfientlighet ska avvisas. Istället ska goda relationer mellan folkgrupper främjas och invandrarnas kunskaper ska ses som värdefulla tillskott till vårt samhälle. Förvaltningen ska tillhandahålla praktikplatser i integrationssyfte. En utbildningssatsning genomförs inom området att leda i ett mångkulturellt samhälle. Utbildningen omfattar personal som har arbetsledande positioner och syftar till att på ett bra sätt kunna möta människor med olika kulturell bakgrund.

Under perioden fortsätter förvaltningen med att genomföra de integrationsprojekt som medel har beviljats för.

Ett av förvaltningens uppdrag är att sköta om kommunens markområden. Ambitionen är att ge största nyttan för medborgarna över tiden. Ytorna används idag i varierande omfattning av medborgarna. En översyn planeras under perioden avseende hur mindre nyttjade ytor bäst kommer medborgarna till nytta.

I översynen bör andra sätt att använda delar av ytorna ingå. Ett alternativt sätt att använda ytor är att iordningställa ytor för egen odling. Då ges även medborgare, som inte nu har tillgång till mark, möjligheten att själv odla. Det kan även vara en ingång till att skapa en egen försörjning samtidigt som kontakter med andra knyts. Möten med andra som ökar förutsättningar för mångfald och integration.

Ks-tekniska förvaltningens styrkort

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Odlingslotter, antal	28	50	60
Utbildning av arbetsledande personal i att arbetsleda den mångkulturella arbetsplatsen, andel utbildade	-	-	100

Här talar vi med medborgarna, inte till dem

Förvaltningen ska som en del av kommunen utveckla dialogen och inflytandet för medborgare, företagare och organisationer. Ambitionerna är att involvera sakägare i större projekt som utförs av förvaltningen. Förvaltningen ska i samarbete med kommunikationsavdelningen utarbeta kommunikationsplaner och aktuell information ska skickas ut via lämpliga kanaler. Målsättningen är att utöka användandet av sociala medier i dialogen med medborgarna. Det ska vara enkelt att ta del av kommunens utbud av service och tjänster oavsett om medborgaren kontakter förvaltningen via besök, via Internet eller via Boden-appen.

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Medverkan vid framtidsveckor & skördedagar, antal	5	5	5

Alla är värdefulla i Boden

Lokaler, gångbanor, vägar och parkeringar anpassas successivt för tillgänglighet för alla medborgare. Genom ledstråk med taktill markering samt markeringar vid lutande och vertikala förändringar i gångstråk minskas risken för fallolyckor i byggnader. Förslag till åtgärder som rör tillgänglighet tas fram i samverkan med berörda organisationer. Vid risk för halka sandas och halkbekämpas det enligt framtagen prioriteringsordning.

Förvaltningen bidrar genom verksamheten vid SAVO och återvinningsmarknaden till att ge individer en väg in i arbetslivet där också de med funktionsnedsättningar erbjuds en meningsfull sysselsättning och möjlighet att uppleva en arbetsplatsgemenskap.

Förvaltningen fortsätter sitt jämställdhetsarbete med hög ambition/takt. Deltar bl a vid jämställdhetskonferenser (CEMR). Både tjänstemän och politiker från Tekniska förvaltningen respektive Tekniska utskottet deltar vid möten med Kommunala pensionsrådet och Kommunala rådet för funktionsnedsatta.

Deltagande sker vid kommunala trygghetsvandringar för att förbättra trygghet och tillgänglighet i bostadsområden. Utbyte till LED-belysning och ljusmätningar, halkbekämpning och att tillhandahålla sand och grus är andra åtgärder som genomförs.

Ks-tekniska förvaltningens styrkort

Målbildikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Nöjd-Region-Index, betyg för delfaktor trygghet (skala 0-100)	56	57	54
Medverkan vid trygghetsvandringar, antal	0	2	2
Jämställdhetsintegrerade verksamheter, andel	-	-	60

Kontinuerlig verksamhetsutveckling

Under planeringsperioden kommer förvaltningen att fortsätta utbilda personalen i ledningsfilosofin som finns inom ramen för lean-arbetet i Bodenraketen. Syftet är att öka kunskaperna hur man resurssnålt kan förbättra arbetsflöden och få igång ett "ständiga förbättringar" arbete. Under planeringsperioden ska arbetssättet enligt Boden Raketen införas på några utvalda enheter inom förvaltningen.

Ett digitalt kvalitetssystem med rutt-optimering införs för vinterväghållningen. Det kommer att effektivisera vinterväghållningen genom att plogresurserna kan nyttjas ännu effektivare. Rutt-optimering med GPS införs även på de stora gräsklipparna för att effektivisera arbetet.

Inom VA-verksamheten fortsätter utvecklingen av moderna verktyg och arbetssätt såsom hydraulisk datormodellering av ledningsnät, ledningskartverk, förnyelseplanering och system för styrning, övervakning och datainsamling. Personalen ges möjlighet till kompetensutveckling. Nyrekryteringar tillför ny kompetens där vi tidigare saknat denna. Utveckling sker genom vårt deltagande i nätverk i branschen som sker utifrån tillgängliga resurser (ex. Luleå kommun, LTU och Svenskt Vatten).

Målbildikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Kompetenshöjande yrkesnätverk, antal deltagande	-	-	5

Trygg och säker vård och omsorg

Förvaltningen vill säkra kvalitén inom den kommunala färdtjänsten. Målsättningen är även att öka medborgarnas förtroende för färdtjänstverksamheten genom dialog och information. Avvikelse inom färdtjänstverksamheten rapporteras och redovisas vid varje möte med Tekniska utskottet.

Målbildikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Färdtjänst, andel nöjda kunder	-	95	96

Vi arbetar tillsammans

Förvaltningen ska arbeta för att utveckla sin kommunikation med det lokala näringslivet, andra förvaltningar och medborgarna. Ambitionen är att under planeringsperioden bredda kontakterna med det lokala näringslivet och medborgare samt fördjupa

Ks-tekniska förvaltningens styrkort

samarbetet med andra förvaltningar. Medverkan sker vid näringslivsträffar, handelsmöten och företagsfrukostar. Förvaltningen medverkar i ett tidigt skede genom att delta i strukturerade samverkansmöten med SBK för att tidigt kunna möjliggöra till exempel anpassningar av infrastrukturen.

Förvaltningen bidrar aktivt genom samverkan med andra aktörer. Exempel på det är arbetet med BEAB gällande vattennivå Bodensjöarna och Bodån samt Arbetsmarknadsförvaltningen (AMF) för att möjliggöra praktikplatser, instegsjobb etc.

Målandikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Medverkan vid näringslivsträffar, antal	5	5	8

Vi lyfter fram värdet av offentligt finansierad verksamhet

Tidigare genomförda SCB undersökningar har visat att en stor andel av medborgarna är nöjda med kommunens VA försörjning. Förvaltningen fortsätter sitt arbete med att trygga säker försörjning av dricksvatten över tiden. Det sker genom en utökad satsning på underhåll av VA-anläggningarna under perioden för att komma i kapp med underhållsbehovet.

Resultatet av tidigare genomförda SCB-undersökningar för Gator och vägar visar på ett Nöjd-Medborgar-Index som ligger något över riksgenomsnittet.

Bodens kommuns tekniska verksamheter placerades på en hedrande sjundeplats i landet i 2016 års SKL undersökning ”Kritik på Teknik”.

Målandikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Nöjd-Medborgar-Index, betyg för delfaktor vatten och avlopp (skala 0-100)	82	80	80
Nöjd-Medborgar-Index, betyg för delfaktor gator och vägar (skala 0-100)	55	55	55

Bodens kommun ska vara en attraktiv arbetsgivare

Arbetsmiljön är en viktig faktor för att tekniska förvaltningen ska vara en attraktiv arbetsgivare både nu och i framtiden och att medarbetare ska vara friska. En arbetsmiljöhandbok har tagits fram som är ett verktyg för att hjälpa oss att arbeta på ett likvärdigt sätt och mer förebyggande med arbetsmiljön generellt och vid specifika arbetsplatser. Under 2017 prioriteras arbetsmiljöåtgärder på ventilationen vid Svedjans reningsverk samt planering sker för uppförande av en däckhall i anslutning till centralverkstaden.

En handlingsplan med åtgärder utifrån medarbetarundersökningen ska tas fram, förvaltningen kommer arbeta med åtgärderna under planeringsperioden. Under planeringsperioden kommer utökade satsningar att göras på det förebyggande arbetsmiljöarbetet d v s förebygga ohälsa innan den uppstår. Hälsöfrämjande arbete och frisk-

Ks-tekniska förvaltningens styrkort

vårdsarbete är en naturlig del av det systematiska arbetsmiljöarbetet. Friskvårdsinsatser ger förutsättningar för medarbetare att ta ansvar för sin egen hälsa.

Utbildning i Bodenraketerna för att öka kunskaperna om arbetsflöden kommer vara ett viktigt verktyg till att förbättra arbetssituationen. Rehabmötena som hålls kontinuerligt har visat sig vara ett bra hjälpmedel att nå positiva resultat när det gäller långtids-sjukfrånvaron. Förvaltningen arbetar med tidiga insatser där ambitionen är att sätta in dessa redan efter den åttonde dagen (när läkarintyg krävs).

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Medarbetarnas betyg för arbetssituationen (skala 1-8)	-	7	7
Medarbetarnas betyg för ledarskapet (skala 1-8)	-	6,5	6,5
Personalomsättning är högst exklusive pensionsavgångar, %	2,3	5,0	5,0
Anställda, andel tillsvidare heltider	87	96,0	96,0
Sjukfrånvaro är högst, %	6,3	5,0	5,0

En kommun med långsiktig och stabil ekonomi

Förebyggande underhåll är en nyckelaktivitet för infrastrukturen inom park, gata och VA. Under planeringsperioden kommer underhållsplaner att utvecklas. Det finns ett eftersatt underhållsbehov på gator och vägar som ställer krav på effektivisering och prioritering av underhållsåtgärder. Fortsatt arbete sker för att klara målsättningen på en beläggningscykel som inte överstiger 40 år i genomsnitt.

Inventering och insatser mot läckage i VA-nätet är en prioriterad åtgärd. Målet är att kontinuerligt dricksvattenläckage och akuta läckor inom vattenledningsnätet minskas. Förutom en ökad förnyelsetakt krävs även ökade insatser avseende ventilbyte för att kunna sektionera ledningsnätet så att störningar vid reparationer/renovering minimeras. Fler mätpunkter av vattentryck och flöde samt modellering krävs för att skaffa bättre koll på läget och för att successivt utvärdera åtgärder. Inläckage i spillvattennätet orsakas av otäta skarvar, via vattenbrunnar, gamla ledningar m.m. Åtgärder genomförs för att minska belastningen på ledningsnätet, reningsverk och pumpstationer samt minska risken för källaröversvämningar. Arbetet med en långsiktig förnyelseplan är påbörjat och fortsätter under planperioden.

Förvaltningen har på delar av vägnätet (främst BK 1 nät) utfört bärighetsinventeringar. Resultat och efterföljande riskbedömning visar på behovet av en snabb åtgärdsplan och att resurser tillförs verksamheten för att minska olycks- och skaderisken, möta snabbare nedbrytning av vägarna och för att möjliggöra framkomligheten för tunga transporterna inom ex näringslivet.

Investeringar som krävs för att klara lagkrav och säkerhet är prioriterade. Därefter följer investeringar med kort ”pay off” tid.

Tekniska förvaltningen arbetar avvikelsebaserat med förvaltningens ekonomiska uppföljning. Vid behov så tas handlingsplaner fram med syfte att genomföra åtgärder för att få budgeten i balans.

Ks-tekniska förvaltningens styrkort

Målandikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Beläggingscykel gator, max antal år	35	40	40
Källaröversvämningar, antal	17	13	12
Avloppsstopp, andel minskning jämfört med föregående år, %	4	5	5
Budgetavvikelse nämnder är minst, %	-3,9	0	0

Uppdrag från kommunfullmäktige

Ej avrapporterade uppdrag

- Lokaltrafiken
Ks-tekniska förvaltningen får i uppdrag att utreda taxenivåer för olika grupper av personer samt tider där differentierad taxa kan gälla. Senaste tidpunkt för när uppdraget ska presenteras förlängs från senast mars 2017 till hösten 2017 inför ny upphandling.

Nya uppdrag

- Upphandling av miljöklassade fordon
Ks- tekniska förvaltningen får i uppdrag att undersöka möjligheten att endast upphandla miljöklassade fordon. Utredningen som ska innehålla effekter på ekonomi och verksamhet ska redovisas senast april 2018.
- Handlingsplan för jämställdhetsintegrering
Ks- tekniska förvaltningen får i uppdrag att ta fram en handlingsplan för att säkerställa att alla verksamheter är jämställdhetsintegrerade år 2020 i enlighet med riktlinje för ett jämställt Boden. Handlingsplanen redovisas i delårsbokslutet efter augusti 2018.

Ks-räddnings- och beredskapsförvaltningens styrkort

Verksamhetsidé

Räddnings- och beredskapsförvaltningen ska genom förebyggande arbete och skadeavhjälpande åtgärder skydda, rädda människor, egendom och miljö. I förebyggande syfte genomför förvaltningen tillsyn, utbildningar och informationsinsatser. Räddningstjänsten ska genom sitt arbete bidra till att skapa en trygg och säker kommun.

De övergripande målen för räddnings- och beredskapsförvaltningen definieras i kommunens handlingsprogram för räddningstjänsten samt i det olycksförebyggande handlingsprogrammet enligt Lag (2003:778) om skydd mot olyckor. Olycksförebyggande handlingsprogrammet behandlar risken för olyckor inom miljöerna bostäder, offentlig utemiljö, allmänna byggnader och vattenmiljöer.

Räddningstjänsten är sammanhållande för Bodens kommuns krishantering. Enligt *Lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap* ska kommunen göra förebyggande sårbarhetsreducerade åtgärder, samt ha en god krishanteringsförmåga.

Enligt lagen ska kommunen redovisa krishanteringsförmågan i en krisberedskapsplan för extraordinära händelser som kommunstyrelsen ska ta varje mandatperiod.

Utvecklingsområden

En trivsamt och växande småstad

Förvaltningen ska i första hand genom olycksförhindrande åtgärder verka för att olyckor förhindras. I andra hand genom skyddsriktade åtgärder för att begränsa konsekvenserna av olyckor. När olyckor inträffar ska ett snabbt och effektivt ingripande kunna ske för att begränsa konsekvenserna.

En av de uppgifter som Lag (2003:778) om skydd mot olyckor ställer mot räddningstjänsten är att stödja fastighetsägare, verksamhetsutövare samt enskilda i deras ansvar att förebygga brand.

Med en växande småstad kommer räddningstjänstens uppdrag att bli betydligt mer omfattande både då det gäller den operativa verksamheten och tillsynsverksamheten i och med att fler företag startas och invånarantalet ökar. Remisser, information och rådgivning kommer få en ökad roll i verksamheten.

Räddningstjänsten har uppdraget att utfärda tillstånd för brandfarlig och explosiva varor. Förvaltningen utför tillsyn enligt Lag (2003:778) om skydd mot olyckor där vi bland annat ser på det systematiska brandskyddsarbetet hos företag, organisationer och den enskilde. Förvaltningen upprättar tillsynsplan för dessa objekt, samt bestämmer intervaller för tillsynsbesök för målgrupperna.

Ks-räddnings- och beredskapsförvaltningen styrkort

Målandikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Nöjd-Region-Index, betyg för delfaktor trygghet (skala 0-100)	56	56	57

Barnvänliga Boden

Förvaltningen kommer tidigt in och möter kommunens ungdomar med information kring bränder och skadegörelse i vår kommun. Förvaltningen erbjuder utbildning till samtliga elever i årskurs 2, 6 och 9 i brandskydd. Information om brandsäkerhet till invandrare som läser Svenska för invandrare erbjuds årligen. Information i samverkan med polisen och socialförvaltningen inom området skadegörelse och anlagd brand sker årligen till elever, föräldrar i årskurs 6, elever i årskurs 8 och elever i gymnasiet årskurs 1.

Målandikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Brandskydd, andel utbildade i åk 2, 6 och 9	85	85	86
Skadegörelse och anlagd brand, andel utbildade i åk 6, 8 och åk 1 gy	85	85	86

Här talar vi med medborgaran, inte till dem

Kommunens medborgare skall känna sig trygga med räddningstjänstens verksamhet när en olycka sker eller då någon medborgare kontaktar förvaltningen för tips och råd. Räddningstjänsten kommer att vara synlig vid olika kampanjer som genomförs i kommunen, detta för att lämna tips och råd om ökat brandskydd i framför allt bostadsmiljöer för kommunens medborgare.

Målandikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Nöjd-Medborgar-Index, betyg för delfaktor räddningstjänst (skala 0-100)	78	80	80

Alla är värdefulla i Boden

Förvaltningen arbetar intensivt vid rekryteringar med jämställdhet och mångfald.

Målandikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Medarbetarnas betyg för jämlikhet, jämställdhet och mångfald (skala 1-8)	-	6,6	6,5
Jämställdhetsintegrerade verksamheter, andel	-	-	60

Bodens kommun ska vara en attraktiv arbetsgivare

Medarbetarna ska kompetensutvecklas, i enlighet med handlingsprogrammet för att vara trygg i sin befattning samt för att kunna jobba med information, rådgivning samt utbildning.

Systematiska arbetsmiljöarbetet är en ledstjärna för verksamheten. Regelbundna träffar genomförs angående arbetsmiljön på räddningstjänsten tillsammans med de fackliga representanterna. Förvaltningen har utökade läkarkontroller detta för att medarbetarna ska kunna arbeta fullt ut till pension på förvaltningen.

God fysisk och psykisk arbetsmiljö erhålls genom fungerande systematisk arbetsmiljöarbete, årliga medarbetarsamtal samt genom årliga arbetsmiljöenkäter. Rehabiliteringsarbetet ska vara aktivt och tidigt. Årliga läkarkontroller genomförs på all personal även de som inte omfattas av rökdykarkravet.

Räddningstjänsten ska verka för att kommunen är en attraktiv arbetsgivare, där medarbetarna arbetar med fokus på medborgarna. Förvaltningen genomför regelbundna personalträffar och träffar även de fackliga organisationerna med jämna mellanrum för att öka delaktigheten och inflytande i förvaltningens verksamhet för medarbetarna.

Förvaltningen arbetar med att implementera BodenRaketen som en naturlig del i verksamheten.

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Medarbetarnas betyg för möjlighet till lärande och utveckling, (skala 1-8)	-	6,7	6,5
Frisknärvaro, andel	72,4	79	75
Medarbetarsamtal, andel	100	100	100
Anställda, andel tillsvidare heltider	100	100	100

En kommun med långsiktig och stabil ekonomi

Under åren ska verksamheten bedrivas inom tilldelad ram. Ingen negativ avvikelse bör uppstå. Ett annat led i att vårda tillgångarna är det förebyggande arbete som görs för att minska skador och skadegörelse i samhället. Om skadekostnaderna på egendom hålls nere har kommunen ett bra upphandlingsläge av verksamhetens stora försäkringar, vad gäller egendom, ansvar och motor.

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Budgetavvikelse nämnder är minst %	0,8	0	0
Kostnad för anlagd brand är högst, tkr	2	20	1
Kostnad för skadegörelse och klotter på kommunal egendom är högst, tkr	279	300	250

Uppdrag från kommunfullmäktige

Nya uppdrag

- Handlingsplan för jämställdhetsintegrering
Ks- räddnings- och beredskapsförvaltningen får i uppdrag att ta fram en handlingsplan för att säkerställa att alla verksamheter är jämställdhetsintegrerade år 2020 i enlighet med riktlinje för ett jämställt Boden. Handlingsplanen redovisas i delårsbokslutet efter augusti 2018.

Ks-arbetsmarknadsförvaltningens styrkort

Verksamhetsidé

Kommunens arbetsmarknadsförvaltning har ett samlat ansvar för vuxenutbildnings-, integrations- och arbetsmarknadsfrågor som berör kommunens invånare. Förvaltningens ansvar inkluderar även det kommunala aktivitetsansvaret och feriearbete för ungdomar.

Arbetsmarknadsförvaltningen är placerad under kommunstyrelsen.

Utvecklingsområden

En trivsam växande småstad

I enlighet med Bodens kommuns vision för 2025 är nya svenskar en stor tillgång för kommunen, både kompetens och befolkningsmässig. Arbetsmarknadsförvaltningen har en väl utvecklad strategi för att underlätta för nya kommunmedborgare att etablera sig i kommunen. Denna strategi baseras på tillgång till utbildning, både i svenska som andraspråk men även yrkesutbildningar, samt praktiskt stöd för att underlätta vägen till egen försörjning.

Arbetsmarknadsförvaltningen har även en välplanerad strategi för att underlätta för funktionshindrade att ta sig in på arbetsmarknaden då kommunen ser dessa medborgare som en stor tillgång.

Målandikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Arbetslöshet unga, andel öppen	3,7	4,8	4
SFI-studier, andel som har möjlighet att påbörja inom 3 månader	100	100	100

Barnvänliga Boden

Bodens kommuns vision trycker på att medborgarna ska behandlas med respekt och att medborgarna ska känna trygghet i alla skeden av livet. Ungdomar, 16-20 år, som väljer att inte påbörja eller avbryta sina gymnasiestudier faller enligt lag under det kommunala aktivitetsansvaret (KAA) och ska av hemkommunen erbjudas individuellt anpassade insatser. Ett av Arbetsmarknadsförvaltningens mål är att dessa ungdomar ska få snabba evidensbaserade insatser som baseras på individens önskemål och behov. Syftet med dessa insatser är att skapa motivation för fortsatta studier. Målandikatorn "okänd åtgärd" betyder att antalet ungdomar som faller under det kommunala aktivitetsansvaret där kommunen inte har kännedom om ungdomarnas sysselsättning ska vara 0.

Alla barn skall beredas möjligheten att ta del av det svenska samhällets fritid- och kulturliv, föreningsliv. Eftersom pojkar hittills till större del tagit del av idrottsaktiviteter ska särskilt flickor beredas möjligheten att ta del av idrottslivet i Boden.

Ks-arbetsmarknadsförvaltningens styrkort

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Ungdomar i okänd åtgärd, antal	6	0	0

Boden en plats för företagssamma

För att stärka våra nyanländas möjlighet till eget företagande skall vi vara en länk mellan de nyanlända och organisationer som arbetar med nyföretagande.

Sociala företag syftar till att underlätta för personer i långtidsarbetslöshet, långtids-sjukskrivning eller funktionsnedsatta att skapa meningsfull sysselsättning. Arbetsmarknadsförvaltningen verkar aktivt för att underlätta etableringen av dessa företag.

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Nystartade sociala företag, antal	0	1	2

Integration som tillgång

Kommunen har ett ansvar för att aktivt arbeta för att ge nyanlända utbildning och kunskaper för att snabbt kunna etablera sig i samhället och få egen försörjning. Vuxenutbildningen ska genom kartläggning av nyanländas kompetenser vara behjälplig med detta.

En satsning behöver göras för att öka möjligheten till integration för både kvinnor och män. Kvinnorna bär ofta huvudansvaret för omvårdnad av barn och hem vilket innebär en risk för utanförskap. Detta kan undvikas genom att aktivt arbeta för att få in kvinnor i olika projekt. Främja integrationen i samarbete med andra aktörer i samhället. Antal deltagare som ingår i integrationsprojekt ska öka samhörigheten med lokalsamhället.

Som en förberedelse under asyltiden har projektet Klondyke och samverkan med BBK fotboll samt Boden United en viktig roll som en väg in i föreningslivet och lokalsamhället.

Målet är att fler personer i kommunen ska komma ut i arbetslivet. För att möta behovet av arbetskraft samt ta vara på den kompetens som många av våra nyanlända har så behöver lärcentrum marknadsföra möjligheter till att starta uppdragsutbildningar.

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Yrkesinriktad SFI, andel elever	-	10	20

Här talar vi med medborgarna, inte till dem

Arbetsmarknadsförvaltningen ska delta i mässor och andra forum för ökad dialog med kommunmedborgare som har svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden;

Ks-arbetsmarknadsförvaltningens styrkort

nyanlända invandrare, ungdomar, funktionsnedsatta eller personer med annan problematik som försvårar att få arbete.

Arbetsätt och särskilda insatser ska utvecklas för att svara mot individens behov och möjliggöra matchning mot vidare studier och/eller arbete.

För att skapa möjlighet till praktik, även i kombination med studier eller anställning måste samverkan med de privata näringslivet utvecklas.

Målandikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Deltagande i mässor/arrangemang, antal	4	5	6
Genomförda företagsbesök, antal	15	17	18

Alla är värdefulla i Boden

Arbetsmarknadsförvaltningen anser att jämställdhetsintegrering som metod ska vara en naturlig del i verksamheten.

Målandikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Jämställdhetsintegrerade verksamheter, andel	-	-	60

Kontinuerlig verksamhetsutveckling

Arbetsmarknadsförvaltningen sätter igång verksamheten med ambitionen att jobba med ständiga förbättringar av de verksamhetsprocesser som förvaltningen ansvarar för. Ett led i detta arbete är att arbeta med BodenRaketten (Lean). Alla arbetsplatser på Arbetsmarknadsförvaltningen ska arbeta enligt Bodenraketten.

Vi arbetar tillsammans

Arbetsmarknadsförvaltningen vill utveckla samverkan både internt inom kommunen men också externt. Förvaltningen kommer att verka för att lokala samverkansöverenskommelser med andra myndigheter upprättas.

Målandikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Samverkansöverenskommelser, antal	3	5	6

Vi lyfter fram värdet av offentligt finansierad verksamhet

Arbetsmarknadsförvaltningen bidrar aktivt för att underlätta det kommande personalbehovet i kommunen genom att erbjuda individuellt formade praktikplatser av hög kvalitet med handledare inom de kommunala verksamheterna. Vi arbetar även aktivt med att skapa ett brett kontaktnät med övriga förvaltningar samt det lokala näringslivet. Vidare erbjuder Arbetsmarknadsförvaltningen yrkesutbildningar via vuxenutbildningen som i sin tur bidrar till att nyanställd personal har rätt kompetens.

Ks-arbetsmarknadsförvaltningens styrkort

Förvaltningen bidrar även till framtida personalförsörjning genom att ta vara på både den teoretiska och reella kompetens som finns hos nya kommunmedborgare genom att underlätta validering av utländsk kompetens.

Arbetsmarknadsförvaltningen deltar i marknadsföringsarbetet genom att delta och anordna evenemang samt bidra med aktuell och substantiell information om arbetsmarknads- och vuxenutbildnings utbudet i Bodens kommun.

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Praktikplatser för arbetssökande, antal	-	50	50
Praktikplatser för arbetssökande, andel som övergått till anställning	-	15	20
Sysselsatta personer enl SoL/LSS, andel med företagsplacering	-	15	20

Bodens kommun ska vara en attraktiv arbetsgivare

Arbetsmarknadsförvaltningen är en attraktiv arbetsgivare med hållbar personalpolitik. Förvaltningen ska förverkliga avsikterna som uttrycks i HR-visionen.

Förvaltningen strävar efter att ha kompetenta medarbetare. Alla medarbetare ska ges möjlighet till lärande och utveckling. Kompetensutveckling ska ges genom olika former av lärande och aktiviteter och alla medarbetare har en personlig kompetensutvecklingsplan.

En del av arbetsmiljöarbetet är att medarbetarna ska ges förutsättningar att ta ansvar för sin egen friskvård och hälsa. Förvaltningens skyddskommitté sammanträder regelbundet och genomför arbetsmiljöronder.

En god arbetsmiljö är den miljö där vi kan känna arbetsglädje och där samtliga medarbetares resurser tas tillvara och utvecklas. Medarbetarna ska ha inflytande och kunna påverka sin arbetssituation. Arbetsbelastning och arbetstakt ska vara bra och arbetet med att organisera och planera arbetet så att övertid undviks, fortsätter.

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Medarbetarnas betyg för hälsa (skala 1-8)	-	6,2	6,5
Medarbetarnas betyg för möjlighet till lärande och utveckling, (skala 1-8)	-	6,2	6,5
Medarbetarnas betyg för arbetsbelastning och arbetstakt (skala 1-8)	-	6,3	6,5
Medarbetarnas betyg för inflytande och påverkansmöjligheter (skala 1-8)	-	6,3	6,5
Medarbetarnas betyg för ledarskap (skala 1-8)	-	6,1	6,2

Ks-arbetsmarknadsförvaltningens styrkort

En kommun med långsiktig och stabil ekonomi

För att säkerställa den framtida välfärden och en positiv utveckling i Bodens kommun krävs en hållbar ekonomisk utveckling. Förvaltningen ska arbeta aktivt för att säkerställa en ekonomi i balans.

Förvaltningen ska arbeta aktivt för att öka den externa finansieringen kopplade till olika arbetsmarknadsprojekt.

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Budgetavvikelse nämnder är minst, %	11	0	0
Extern finansiering, antal beviljade ansökningar	3	2	4

Uppdrag från kommunfullmäktige

Nya uppdrag

- Handlingsplan för jämställdhetsintegrering
Ks- arbetsmarknadsförvaltningen får i uppdrag att ta fram en handlingsplan för att säkerställa att alla verksamheter är jämställdhetsintegrerade år 2020 i enlighet med riktlinje för ett jämställt Boden. Handlingsplanen redovisas i delårsbokslutet efter augusti 2018.

Utbildningsnämndens styrkort

Verksamhetsidé

Utbildningsnämnden tillhandahåller pedagogisk verksamhet och omsorg av hög kvalitet i en helhet för barn och ungdomar samt lägger grunden för och främjar ett livslångt lärande, där dialog och delaktighet är en väg till utveckling och hög målfyllelse.

I Bodens skolor ska alla barn och ungdomar, i den vardagliga undervisningen, få lärande, framtidstro och verktyg att påverka och forma sin egen och ortens framtid. Skolan i Boden ska förbereda barn och elever så att de har goda kunskaper och kompetenser för att möta framtidens krav.

Värdegrundsfrågor, människosyn och kunskapssyn är områden som ska prioriteras och utvecklas i alla verksamheter.

Utvecklingsområden

En trivsam växande småstad

Skolorna i Boden lägger stor vikt vid förebyggande insatser i arbetet mot droger. Insatser med information, utbildning, medvetenhet och delaktighet i sina egna hälsoval initieras i ett tidigt stadium. Samverkan sker med socialförvaltningen och övriga aktörer inom området.

I skolan har de vuxna tillsammans med eleverna ansvar för att motverka alla former av diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. En viktig förutsättning för att skapa en god lärmiljö är att eleverna känner sig trygga.

Bodens kommun är en eko-kommun, alla verksamheter strävar efter att vara fria från gifter.

Utbildningsnämndens målsättning är att

- skolan ska vara en drogfri miljö
- alla elever ska känna trygghet i skolan
- andelen ekologiska livsmedel som köps in till förskolor och skolor ska öka

Utbildningsnämndens styrkort

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Trygga elever i skolan, andel			
- Åk 5 flickor	89	100	100
- Åk 5 pojkar	97	100	100
- Åk 8 flickor	89	100	100
- Åk 8 pojkar	87	100	100
- Gy 2 flickor	95	100	100
- Gy 2 pojkar	93	100	100
Unga som provat röka ska minska, andel			
- Åk 7 flickor	5,4	4	0
- Åk 7 pojkar	2,8	0	0
- Gy 1 flickor	32,8	34	30
- Gy 1 pojkar	34,6	39	30
Unga som röker minst en gång i veckan ska minska, andel			
- Åk 7 flickor	0,0	0	0
- Åk 7 pojkar	1,4	0	0
- Gy 1 flickor	11,5	10	6
- Gy 1 pojkar	7,9	10	6
Ekologiska livsmedel, andel inköp	17,5	25	30

Barnvänliga Boden

Bodens skolor tillhandahåller pedagogisk verksamhet och omsorg av hög kvalitet med hög måluppfyllelse. Alla barn och ungdomar får i den vardagliga undervisningen lärande, framtidstro och verktyg att påverka och forma sin egen och ortens framtid. Verksamheten förbereder barn och elever så att de har goda kunskaper och kompetenser att möta framtidens krav.

Utbildningsnämndens målsättning är att

- elevernas meritvärde och betygspoäng ska öka

Utbildningsnämndens styrkort

Målbildikatorer	Utfall 2016	Delåmål 2017	Mål 2018
Meritvärde åk 9	217	-	238
Meritvärde åk 9 flickor	236	-	238
Meritvärde åk 9 pojkar	194	-	238
Betygspoäng:			
vård- och omsorgsprogrammet	12,96	-	15
vård- och omsorgsprogrammet flickor	13,59	-	15
vård- och omsorgsprogrammet pojkar	11,49	-	15
el- och energiprogrammet	11,94	-	14
el- och energiprogrammet flickor	-	-	14
el- och energiprogrammet pojkar	11,94	-	14
restaurang- och livsmedelsprogrammet	14,21	-	16
restaurang- och livsmedelsprogrammet flickor	14,51	-	16
restaurang- och livsmedelsprogrammet pojkar	13,31	-	16
fordons- och transportprogrammet	12,15	-	14
fordons- och transportprogrammet flickor	-	-	14
fordons- och transportprogrammet pojkar	12,15	-	14
samhällsvetenskapsprogrammet	14,46	-	16
samhällsvetenskapsprogrammet flickor	15,23	-	16
samhällsvetenskapsprogrammet pojkar	12,99	-	16
bygg- och anläggningsprogrammet	13,45	-	16
bygg- och anläggningsprogrammet flickor	14,48	-	16
bygg- och anläggningsprogrammet pojkar	13,32	-	16
teknikprogrammet	13,92	-	16
teknikprogrammet flickor	14,26	-	16
teknikprogrammet pojkar	13,84	-	16
naturvetenskapsprogrammet	15,07	-	17
naturvetenskapsprogrammet flickor	15,22	-	17
naturvetenskapsprogrammet pojkar	14,88	-	17
estetiska programmet	15,27	-	17
estetiska programmet flickor	15,32	-	17
estetiska programmet pojkar	15,16	-	17
ekonomprogrammet	14,32	-	16
ekonomprogrammet flickor	14,47	-	16
ekonomprogrammet pojkar	13,70	-	16

Boden en plats för företagsamma

Entreprenörskap i skolan handlar om att stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt viljan att pröva och omsätta nya idéer i handling. Skolan ska också bidra till att eleverna utvecklar kunskaper som främjar företagande och innovationstänkande.

Utbildningsnämndens målsättning är att

- öka antalet UF-företag på gymnasieskolan

Utbildningsnämndens styrkort

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Antal UF-företag	22	-	30

Integration som tillgång

Modersmålsundervisning är av stor betydelse för flerspråkiga elever. Språkutveckling och lärande inom olika områden för flerspråkiga elever underlättas om undervisning och kunskapsutveckling sker parallellt på modersmålet och svenska. Studiehundledning på modersmålet stödjer elevernas kunskapsutveckling i olika ämnen och hjälper eleverna att utvecklas så långt som möjligt mot utbildningens mål. Eleverna har om vissa förutsättningar, i skollagen, är uppfyllda rätt till modersmålsundervisning och studiehundledning.

Utbildningsnämndens målsättning är att

- öka andel elever som får modersmålsundervisning och studiehundledning

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Andel elever som får modersmålsundervisning	65	40	75
Andel elever som får studiehundledning	-	30	40

Här talar vi med medborgarna, inte till dem

En god kommunikation med alla barn/elever och föräldrar är grunden till att skapa ett förtroende för verksamheten. Att lyssna på varandra är en förutsättning för all kommunikation och det första steget till att man får inflytande i verksamheten. Eleverinflytande främjar elevernas förmåga att ta eget ansvar och ökar lusten att lära.

Utbildningsnämndens målsättning är att

- andelen föräldrar som uppfattar att de får tydlig information om sitt barns kunskapsutveckling ska öka
- alla barn/elever ska uppleva att de har inflytande över verksamheten

Utbildningsnämndens styrkort

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Inflytande för föräldrar i			
- förskola	93	92	97
- grundskola	89	83	93
Inflytande för elever i			
- Åk 5 flickor	88	100	100
- Åk 5 pojkar	75	100	100
- Åk 8 flickor	64	60	70
- Åk 8 pojkar	62	60	70
- Gy 2 flickor	61	70	80
- Gy 2 pojkar	62	70	80

Alla är värdefulla i Boden

Alla skolor ska genomsyras av ett aktivt arbete gällande allas lika värde. Alla elever ska känna trygghet och tillhörighet oavsett bakgrund. Jämställdhet, jämlikhet och tillgänglighet är viktiga beståndsdelar i skolans arbete. Kvinnor, män, flickor och pojkar ska ha lika tillgång till utbildning.

Utbildningsnämndens målsättning är att

- verksamheterna ska bli mer jämställda

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Jämställdhetsintegrerade verksamheter, andel	-	-	60

Kontinuerlig verksamhetsutveckling

Bodens skolor arbetar systematiskt med att planera, följa upp och utveckla utbildningen. I kvalitetsarbetet bidrar ledning, personal, barn, elever och vårdnadshavare med synpunkter och underlag som synliggör kvaliteten i verksamheten. Syftet med kvalitetsarbetet är att de nationella och de lokala målen för utbildningen ska uppfyllas. En hög nöjdhetsgrad är en av utgångspunkterna för barns och elevers långsiktiga lärande.

Utbildningsnämndens målsättning är att

- nöjdheten hos eleverna och vårdnadshavarna ska öka och befastas över tid på en hög nivå

Utbildningsnämndens styrkort

Målordikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Nöjdhetsgrad, andel elever			
- fritidshem flickor	89	100	100
- fritidshem pojkar	86	100	100
- åk 5 flickor	84	97	98
- åk 5 pojkar	89	97	98
- åk 8 flickor	89	94	98
- åk 8 pojkar	82	94	98
- gy 2 flickor	85	94	98
- gy 2 pojkar	81	94	98
Nöjdhetsgrad, vårdnadshavare			
- förskolan	95	100	100
- grundskolan	82	94	96
- fritidshem	82	94	96

Vi lyfter fram värdet av offentligt finansierad verksamhet

Enligt forskning är lärarens kompetens, förmåga och engagemang de undervisningsrelaterade faktorer som har störst påverkan på elevernas resultat. För att skapa de bästa förutsättningarna för eleverna i Boden att bli behöriga till gymnasieskolan och få examensbevis från gymnasieskolan inom tre år, besitter nämndens medarbetare hög kompetens.

Utbildningsnämndens målsättning är att

- kvaliteten i verksamheten ska höjas

Utbildningsnämndens styrkort

Målandikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Legitimation/examen motsvarande behörighetskraven, andel pedagogisk personal inom			
- förskola	88	-	90
- grundskola	88	-	90
- grundsärskola	81	-	85
- fritidshem	87	-	90
- gymnasieskolan inkl kulturskolan	99	-	100
- gymnasiesärskolan	100	-	100
Elever			
- behöriga till yrkesprogram, andel flickor	79	-	85
- behöriga till yrkesprogram, andel pojkar	63	-	85
- med yrkesexamen inom tre år, andel flickor	-	-	80
- med yrkesexamen inom tre år, andel pojkar	-	-	80
- med högskoleförberedande examen inom tre år, andel flickor	-	-	80
- med högskoleförberedande examen inom tre år, andel pojkar	-	-	80

Bodens kommun ska vara en attraktiv arbetsgivare

För att uppfattas som en attraktiv arbetsgivare erbjuder utbildningsnämnden konkurrenskraftiga villkor, god arbetsmiljö och god kompetensutveckling detta leder till att nämnden behåller och attraherar nya medarbetare. Den goda arbetsmiljön präglas av hälsofrämjande arbete, trivsel och medarbetare som utvecklas i sina yrkesroller. Medarbetarna är viktiga ambassadörer för verksamheten och den positiva bilden är viktig för att kunna attrahera nya medarbetare.

Utbildningsförvaltningen målsättning är att

- erbjuda en god arbetsmiljö till alla medarbetare
- attrahera legitimerad personal till förskola och skola

Målandikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Korttidssjukfrånvaron (1-14 dagar) är högst, %	2,3	-	2,1
Långtidssjukfrånvaron	3,5	-	3,1
Legitimerade som söker varje annonserad förskolläraryrke- och lärarbefattning, snittantal (externa sökande)	-	-	2
Totalt antal medarbetare per rektor/biträdande rektor/förskolechef är högst	25,4	-	24,5

En kommun med långsiktig och stabil ekonomi

För att säkerställa den framtida välfärden och en positiv utveckling i Bodens kommun krävs en hållbar ekonomisk utveckling. Utbildningsnämndens målsättningen är att

- arbeta aktivt och långsiktigt för att säkerställa en ekonomi i balans och effektivt resursnyttjande.

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Budgetavvikelse nämnder är minst %	0,6	0	0

Uppdrag från kommunfullmäktige

Ej avrapporterade uppdrag

- Måltidskvalitet enligt Måltidsmodellen
Fullmäktige har i februari 2016 fastställt en kostpolicy för Bodens kommun som uppfyller Livsmedelsverkets arbetsmodell för måltidskvalitet i offentlig verksamhet, "Måltidsmodellen". Kostpolicyen berör förskolans måltider, skolans måltider, fritidsverksamhetens måltider, äldreomsorgens måltider samt hemtjänstens måltider. Kostpolicyen ska klargöra rättigheter och ansvar kring måltids- och kostfrågor i kommunen. Policyen tydliggör vilka krav och förväntningar som är realistiska att ställa på måltider och måltidssituationen. Policyen ska säkerställa en jämn kvalitets- och servicenivå inom kommunen. Uppdrag till utbildningsnämnden som kvarstår är att följa upp hur policyen har omhändertagits och efterlevs. Uppdraget redovisas senast april 2017.

Nytt uppdrag

- Handlingsplan för jämställdhetsintegrering
Utbildningsnämnden får i uppdrag att ta fram en handlingsplan för att säkerställa att alla verksamheter är jämställdhetsintegrerade år 2020 i enlighet med riktlinje för ett jämställt Boden. Handlingsplanen redovisas i delårsbokslutet efter augusti 2018.

Socialnämndens styrkort

Verksamhetsidé

Socialnämnden bistår med vård, omsorg och stöd i olika former till enskilda och familjer som behöver bistånd för att skapa en skälig levnadsnivå eller god livssituation i övrigt. Verksamheten utgår från lagstadgat ansvar, exempelvis ambitionsnivån för LSS-verksamheten om goda levnadsvillkor.

Utvecklingsområden

Barnvänliga Boden

Bra uppväxt för Bodens barn och unga innebär för socialnämnden fokus på tidiga insatser för att förebygga mer omfattande problematik. För detta krävs nära samverkan mellan socialtjänst, skola och andra aktörer som arbetar nära barn och unga.

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Föräldrautbildning i öppen verksamhet, antal deltagande föräldrar	29	55	60

Integration som tillgång

En god integration är ömsesidig nytta. För nya kommunmedborgare är det betydelsefullt att kunna skapa sig en egen försörjning och finna en plats i den sociala miljön samtidigt som stora rekryteringsbehov föreligger inom vård och omsorg.

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Praktikplatser för utlandsfödda, antal	14	20	30

Här talar vi med medborgarna, inte till dem

Enligt socialnämndens kvalitetsledningssystem genomförs årligen kvalitetsdialog med brukare, anhöriga och föreningar. För att öka möjligheten till delaktighet och inflytande genomförs brukarråd i alla delverksamheter inom förvaltningen.

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Brukarråd, antal genomförda (per enhet)	56	1	2

Alla är värdefulla i Boden

Socialnämndens värdegrundsarbete ska genomsyras av människors lika värde.

Socialnämndens styrkort

Målandikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Medarbetarnas kännedom om CEMR-deklarationen, andel	30	60	100
Jämställdhetsintegrerade verksamheter, andel	-	-	60

Kontinuerlig verksamhetsutveckling

Socialnämndens arbete med kvalitetsledning fortsätter.

Trygg och säker vård och omsorg

Under senare år har kommunmedborgarna gett låga betyg till äldreomsorgen i SCB:s kommunmedborgarundersökning. Brukarna själva ger omsorgen högt betyg i de brukarundersökningar som genomförs.

Socialnämnden fortsätter att säkra kvalitet inom verksamheterna samt verka för ökad dialog och information till kommunmedborgarna.

Målandikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Nöjd-Medborgarindex, betyg för äldreomsorgen	45	48	52
Hemtjänst, andel som känner sig trygg	84	95	95
Särskilt boende, andel som känner sig trygg	82	95	95

Vi arbetar tillsammans

Socialnämnden fördjupar samverkan med aktörer som är av betydelse för brukarens insatser och behov.

Målandikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Samverkansmöten med landstinget, antal	5	4	4

Vi lyfter fram värdet av offentligt finansierad verksamhet

Socialnämndens ska utveckla informationsarbetet för att lyfta fram goda exempel för att visa på verksamhetens omfattning och värde.

Socialnämndens styrkort

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Artikel om socialnämndens verksamhet i samtliga utgåvor av BodenBild, andel	100	100	100

Bodens kommun ska vara en attraktiv arbetsgivare

Socialnämnden står inför stora rekryteringsbehov med anledning av kommande pensionsavgångar och att det inom verksamheterna finns bristyrken med stor konkurrens från andra arbetsgivare. Därutöver finns generellt ett bristande intresse att söka till vård- och omsorgsprogram.

Genom att verka och värna för att våra medarbetare har en god organisatorisk och psykosocial arbetsmiljö skapar vi förutsättningar för att behålla och attrahera nya medarbetare inom socialförvaltningen.

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Arbetsplatser som genomfört den årliga skyddsronden med handlingsplan, blankett 113 i arbetsmiljöhandboken, andel	-	-	100,0
Anställda, andel tillsvidare heltider	53	52	55
Personalomsättning exklusive pensionsavgång är högst, %	4,8	4,0	4,0

En kommun med långsiktig och stabil ekonomi

För socialnämnden innebär hållbar ekonomisk utveckling en utmaning då verksamheten är mångfacetterad och ska svara mot medborgarnas behov av vård, omsorg och stöd.

Delar av verksamheten är svårplanerad då den fluktuerar i volym över tid, exempelvis placeringskostnader för barn/unga /vuxna samt hemtjänst och hemsjukvård.

Att verksamheten är svårplanerad ställer stora krav på socialnämndens kompetens vad gäller omvärldsbevakning för att i tid kunna ta beslut, prioritera, omfördela resurser, och planera för nya uppdrag som åläggs socialnämnden via lagändringar eller andra nationella krav.

Socialnämnden har antagit en handlingsplan för budget i balans 2017.

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Budgetavvikelse nämnder är minst, %	5,4	0	0

Uppdrag från kommunfullmäktige

Nya uppdrag

- Handlingsplan för jämställdhetsintegrering
Socialnämnden får i uppdrag att ta fram en handlingsplan för att säkerställa att alla verksamheter är jämställdhetsintegrerade år 2020 i enlighet med riktlinje för ett jämställt Boden. Handlingsplanen redovisas i delårsbokslutet efter augusti 2018.
- Socialnämnden får i uppdrag att med utgångspunkt från boendetredningen och befintliga hyresavtal ta fram en plan beträffande framtidens behov av platser inom omsorgen. Påverkan på övriga verksamheter, exempelvis hemtjänst och hemsjukvård ska belysas. Planen ska redovisas senast hösten 2018.

Miljö- och byggnämndens styrkort

Verksamhetsidé

Miljö- och byggnämnden är kommunens tillsynsmyndighet inom plan-, bygg-, miljö samt områden. Nämnden ansvarar för bygglov och energirådgivning. Därutöver ansvarar miljö- och byggnämnden för att hantera vissa detaljplaner.

Kommunens miljö- plan och byggverksamhet ska skapa förutsättningar för en attraktiv och hållbar miljö för boende, arbete och rekreation genom

- Medverka i sektorsövergripande plan-, miljö och byggfrågor
- Miljöövervakning
- Myndighetsarbete inom miljö, livsmedels, alkohol och byggområdet

Utvecklingsområden

En trivsam växande småstad

Miljö- och byggnämnden ska medverka till omställning till ett långsiktigt hållbart samhälle för att Sveriges 16 miljömål nås.

Miljö- och byggnämnden prioriterar de fem fokusområdena som anges i Bodens lokala miljömål:

- Klimat
- Biologisk mångfald
- Vatten
- Giffri miljö
- God bebyggd miljö

Nämnden har en viktig uppgift att tillsammans med övriga nämnder arbeta för att Bodens lokala miljömål bevakas redan i planeringsskedet. Nämnden ska verka för att andra uppvärmningsanordningar installeras för att ersätta oljeuppvärmning och direktverkande el.

Energi- och klimatrådgivningen kommer att finnas tillgänglig för spontanbesök, telefonrådgivning etc. Nämnden ska genom information och tillsynsarbete arbeta för att kommunen och andra vattentäkts innehavare håller sina vattentäkter och vattennät uppdaterade där säkerheten och tryggheten i en god vattentillgång och vattenförsörjning säkerställs.

Nämnden ska även verka för att kartläggning och inventering av områden och bostäder görs där det finns risk för förhöjda radonhalter och förekomst av PCB i bostadsbestånden. I samband med kommande detaljplanering för bostäder är ambitionen att undersöka eventuella förekomster av markradon.

Tillsammans med Luleå, Piteå och Älvsbyn görs varje år en turvis (en kommun i taget) undersökning av pollenförekomsten i luften inom 4-kanten.

Tillsyn av verksamheter med oljeavskiljare som är anslutna till det kommunala ledningsnätet för spillvatten för kontroll av rötslam som uppkommer vid de kommunala reningsanläggningarna inte påverkas negativt. Detta för att kunna återanvända slammet bland annat som näringskälla i jord- och skogsbruk.

Miljö- och byggnämndens styrkort

Inventering av enskilda avlopp påbörjades under våren 2009. Alla avloppsanordningar inom kommunen ska vara inventerade inom en 15-årsperiod och det ska vara godtagbar standard på samtliga enskilda avlopp inom kommunen från och med år 2030. Mot bakgrund av det ökade behovet av tillsyn av enskilda avlopp behöver ambitionsnivån höjas till 150 inspektioner per år.

Nämnden upprättar varje år en behovsutredning och tillsynsplan inom nämndens ansvarsområden (miljöbalken, livsmedelslagstiftningen, strålskyddslagen, tobakslagen, lagen om receptfria läkemedel samt alkohollagen. Inom plan- och bygglagens verksamhetsområde kommer tillsyn av hissar, andra motordrivna anordningar samt utförd funktionskontroll av ventilation i flerbostadshus att prioriteras.

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Kontroll av oljeavskiljare, antal	9	10	10
Inspektion av tillståndspliktiga miljöanläggningar, andel	100	100	100
Beslut om utredning eller avhjälpande åtgärder avseende förorenade områden, antal	-	2	2
Inspektion av enskilda avloppsanordningar, antal	51	50	150
Luftmätningar i centrala Boden, antal	1	1	1
Kontroll av registrerade strandbad, andel (16 st)	100	100	100
Kontroll av livsmedelsanläggningar, riskklass 1-5, andel	88	100	100
Kontroll av serveringsställen, mycket hög prioritet, andel	-	100	100

Barnvänliga Boden

Genom tillsyn av skolmiljöer gör nämnden kontroller inom såväl miljöbalkens och livsmedelslagstiftningens områden som tobakslagens område. Kontrollerna avser den fysiska skolmiljön, livsmedel och tillsynen av rökfria miljöer.

Tillsynen enligt miljöbalken omfattar hälsoskyddstillsyn på förskolor, grundskolor och gymnasium. Området giftfria miljöer är en del av denna tillsyn.

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Hälsoskyddstillsyn av för-, grund- och gymnasieskolor, andel	-	100	100
Tillsyn av rökfria miljöer i för-, grund- och gymnasieskolor, antal	-	10	10
Utbildning/information till ansvariga om giftfria miljöer i förskolor och skolor, antal	-	1	1

Boden en plats för företagsamma

Kommunens handläggningstid för prövning av bygglov är viktig för att stimulera byggandet. Enligt kommunens serviceförklaringar är handläggningstiden för bygglov

Miljö- och byggnämndens styrkort

tre veckor inom detaljplanlagt område under förutsättning att kompletta handlingar lämnats in och att ansökan följer planen.

På motsvarande sätt ska miljö- och byggnämnden verka för korta handläggningstider för miljöfarlig verksamhet och igångsättning/övertagande av livsmedelsanläggning.

Prioriterat inom detaljplanearbetet är att upprätta detaljplaner för bostadsändamål och att ge förutsättningar för ett varierat utbud av bostäder. Genom att upprätta detaljplaner för bland annat industri-, kontors- och handelsändamål ges förutsättningar att utveckla näringslivet och arbetsmarknaden i Boden. Målet är att detaljplaner upprättade enligt PBL:s regler för standardförfarande ska vara antagna inom sex månader från planuppdrag.

Målindikatorer	Utfall	Delmål	Mål
	2016	2017	2018
Beslut om bygglov, handläggningstid i dagar är högst	14	20	19
Beslut om miljöfarlig verksamhet avseende avloppsanordning, andel med handläggningstid inom 6 veckor	97	90	100
Beslut om miljöfarlig verksamhet i C-anläggning, andel med handläggningstid inom 6 veckor	83	80	90

Här talar vi med medborgarna, inte till dem

Miljö- och byggnämnden har ett ansvar för dialog och rådgivning inom nämndens verksamhetsområden och arbetar ständigt med att förbättringar.

Genom att ge information direkt till medborgarna om nämndens verksamhet och ge exempel på hur de genom sina egna val kan leva upp till och själva bidra till ett långsiktigt hållbart samhälle. Informationen ges genom medverkan på utställningar, till exempel "skördefest och miljö dagar" som genomförs under tre dagar varje år. Information kommer även ges via olika forum som exempelvis "Boden i Bild", "Miljökalendern" och på kommunens hemsida.

För nämnden är det viktigt med nöjda kunder. Därför genomförs årligen kundundersökningar.

Målindikatorer	Utfall	Delmål	Mål
	2016	2017	2018
Långsiktig hållbar miljö, antal informationsdagar	3	3	3
Nöjd-kund-index, miljö- och hälsoskydd (skala 1-100)	79	72	74
Beslut om bygglov, andel sökta på internet	14	19	21
Överklagade ärenden som hållit för överprövning, andel	72	88	91

Miljö- och byggnämndens styrkort

Alla är värdefulla i Boden

Samhällsbyggnadskontoret ansvarar för den fysiska planeringen i kommunen. I arbetet ingår bland annat att ge planmässiga förutsättningar till trygga och tillgängliga utemiljöer. För att öka förståelsen för trygghetsaspekten i den goda bebyggda miljön deltar samhällsbyggnadskontoret i kommunens trygghetsvandringar.

En viktig del i den svenska handikappolitiken är att personer med funktionsnedsättningar är medborgare med samma rättigheter och skyldigheter som andra. Att skapa ett tillgängligt samhälle är ett arbetsområde som måste prioriteras. Miljö- och byggnämnden har ett ansvar för tillsyn av lagstiftningen. Information om gällande regler i kombination med en fungerande tillsyn utgör ett effektivt påtryckningsmedel mot målet att förbättra invånarnas hälsa och livskvalitet.

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Medverka vid trygghetsvandringar, antal	1	1	1
Tillgänglighet inom begränsat område, antal riktad tillsyn	1	1	1
Jämställdhetsintegrerade verksamheter, andel	-	-	60

Vi arbetar tillsammans

Miljö- och byggnämndens verksamhet är viktig för att utveckla och förbättra kommunens företagsklimat. Genom att sträva efter att utveckla dialogen med företagarna ökas förståelsen för varandra. Etableringar och verksamhetsförändringar innebär oftast att flera olika typer av tillstånd och besked måste ges den sökande.

Ambitionen är att samordna besked internt, men även med andra kommunala myndigheter, för att verka för "en väg in" till kommunen. Detta kräver att handläggarnas kompetens är hög, vilket underlättar samverkan inom myndigheten, kommunen och medför kortare handläggningstider.

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Initiera möten med företag/fastighetsägare, antal	1	1	1

En kommun med långsiktig och stabil ekonomi

Nämnden bedriver verksamheten på ett kostnadseffektivt och ändamålsenligt sätt.

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Budgetavvikelse nämnder är minst, %	9,1	0	0

Uppdrag från kommunfullmäktige

Nya uppdrag

- Handlingsplan för jämställdhetsintegrering
Miljö- och byggnämnden får i uppdrag att ta fram en handlingsplan för att säkerställa att alla verksamheter är jämställdhetsintegrerade år 2020 i enlighet med riktlinje för ett jämställt Boden. Handlingsplanen redovisas i delårsbokslutet efter augusti 2018.

Kultur-, fritids- och ungdomsnämndens styrkort

Verksamhetsidé

Kultur-, fritids- och ungdomsnämnden (KFU) strävar efter att tillhandahålla verksamheter och anläggningar av hög kvalitet till nytta för alla kommunmedborgare och besökare.

Utvecklingsområden

En trivsamt växande småstad

KFU strävar efter att tillgodose de flesta kultur- och fritidsintressen som medborgare och föreningar har. Detta tillgodoses genom att bedriva verksamheter av hög kvalitet samt hålla anläggningarna i gott skick och att främja föreningslivet. På så sätt skapas även incitament för människor att vilja bosätta sig i Boden.

Målindikatorer	Utfall	Delmål	Mål
	2016	2017	2018
Drogförebyggande aktiviteter, antal	4	4	4
Programaktiviteter biblioteket, antal	36	-	30
Besökande på biblioteket, antal tusen personer	162	-	165
Utbildad personal med fordon i sparsam körning, andel	0	-	50

Barnvänliga Boden

Nämnden stödjer barn och ungdomar genom att främja föreningar med tydlig inriktning mot barn- och ungdomsaktiviteter.

Barn och ungdomar ska erbjudas ökad delaktighet i kultur- och fritidslivet och möjligheter att påverka utbudet av kultur- och fritidsaktiviteter i kommunen.

Målindikatorer	Utfall	Delmål	Mål
	2016	2017	2018
Unga som ser positivt på framtiden, andel	-	85	85
Ungdomsaktiviteter, antal deltagartillfällen i lokala aktivitetsstödet	27	12	14
Sportlovsaktiviteter, antal deltagande	1 697	-	1 800
Barn- och ungdomsaktiviteter biblioteket, antal	58	-	40

Boden en plats för företagsamma

Nämndens skapar förutsättningar för ökad besöks- och turistnäring genom kommunens utbud och tillgång till kultur- och fritidsanläggningar.

Kultur- fritids- och ungdomsnämndens styrkort

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Nordpoolen, antal besök (tusen personer)	133	200	210
Försvarsmuseet, antal besök (tusen personer)	13	15	16
Havremagasinet, antal besök (tusen personer)	15	11	12

Integration som tillgång

KFU arbetar för att skapa möjligheter till samverkan med andra förvaltningar och föreningslivet för att främja integration.

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Medverkan i integrationsaktiviteter, antal	4	6	8

Här talar vi med medborgarna, inte till dem

Genom dialogmöten med föreningar och medborgare jobbar nämnden aktivt för att vara nära sina brukare. Detta i syfte att skapa en samsyn och transparent verksamhet.

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Dialogmöten, antal	17	6	6

Alla är värdefulla i Boden

Vi strävar efter att behandla alla lika och med respekt oavsett bakgrund och ärende.

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
"Trygg och Säker förening", antal föreningar som certifierats	5	20	30
Jämställt föreningsliv, andel föreningar som uppvisar ett aktivt arbete för jämställdhet (%)	-	-	30
Jämställdhetsintegrerade verksamheter, andel	-	-	60

Kontinuerlig verksamhetsutveckling

Nämnden arbetar enligt Bodenraketen i syfte att nyttja de resurser vi har på ett så effektivt sätt som möjligt.

Kultur- fritids- och ungdomsnämndens styrkort

Trygg och säker vård och omsorg

Våra anläggningar ska stimulera till friskvård i livets olika skeenden och vi samverkar med andra förvaltningar för att kunna erbjuda rätta verksamheter. Vi strävar efter att all personal skall vara utbildade i hjärt- och lungräddning samt första hjälpen.

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Utbildade i första hjälpen, andel medarbetare	65	80	100

Vi arbetar tillsammans

Hela förvaltningen jobbar i samverkan inom den egna verksamheten samt med andra förvaltningar och kommunens föreningsliv.

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Gemensamma arrangemang med föreningslivet, antal	5	3	4
Klimatsmart föreningsliv, andel föreningar som arbetar aktivt med att minska sin klimatpåverkan (%)	-	-	20

Vi lyfter fram värdet av offentligt finansierad verksamhet

Genom att förvalta de anläggningar och verksamheter som är tillskapade med offentliga medel så verkar förvaltningen på ett transparant sätt mot att belysa värdet av offentligt finansierade verksamheter.

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Nöjd-Medborgar-Index, betyg för delfaktor kultur	59	65	66
Nöjd-Medborgar-Index, betyg för delfaktor idrotts- och fritidsanläggningar	62	65	66

Bodens kommun ska vara en attraktiv arbetsgivare

Förvaltningen jobbar aktivt i nära samverkan med de olika arbetstagarorganisationerna och enligt den centralt beslutade policy och styrdokument för att skapa en trygg och öppen miljö för de anställda.

Kultur- fritids- och ungdomsnämndens styrkort

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Medarbetarnas betyg för möjlighet till lärande och utveckling (skala 1-8)	-	7	7
Medarbetarnas betyg för arbetsuppgifter och arbetstillfredsställelse (skala 1-8)	-	7	7
Frisknärvaro, andel	40,3	70	70
Medarbetarnas betyg för inflytande och påverkansmöjligheter (skala 1-8)	-	6,2	6,2

En kommun med långsiktig och stabil ekonomi

Kultur-, fritids- och ungdomsförvaltningen jobbar hela tiden mot att förvalta de tilldelade resurserna på ett effektivt sätt och i nära samverkan med fastighetsförvaltningen skapa ett långsiktigt synsätt i syfte att behålla det ekonomiska värdet av de anläggningar som finns inom förvaltningen.

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Budgetavvikelse nämnder är minst, %	0	0	0

Uppdrag från kommunfullmäktige

Nya uppdrag

- Handlingsplan för jämställdhetsintegrering
Kultur, fritids- och ungdomsnämnden får i uppdrag att ta fram en handlingsplan för att säkerställa att alla verksamheter är jämställdhetsintegrerade år 2020 i enlighet med riktlinje för ett jämställt Boden. Handlingsplanen redovisas i delårsbokslutet efter augusti 2018.

Överförmyndarnämndens styrkort

Verksamhetsidé

Överförmyndarnämnden är en kommunal myndighet som har tillsyn över ställföreträdare. En ställföreträdare kan vara en förmyndare (för underåriga) eller en god man eller en förvaltare (för hjälpbehövande vuxna). Den som har god man eller förvaltare kallas huvudman. Därutöver finns gode män som verkar i vårdnadshavares och förmyndares ställe för ensamkommande barn.

Gode män och förvaltare har till uppgift att företräda vuxna personer som på grund av sjukdom, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållande (funktionsvariation, missbruk etc) behöver hjälp med att förvalta sin egendom, bevaka sin rätt eller sörja för sin person. I förvalta egendom och bevaka rätt ingår att sköta huvudmännens ekonomi och att företräda dem mot myndigheter och andra enskilda. Med sörja för person menas att se till att den som har god man eller förvaltare får ett bra liv och får del av det stöd och de insatser som han eller hon har rätt till enligt lag.

Överförmyndarnämnden ska genom sin tillsyn se till att ställföreträdarna sköter sina uppdrag. Nämnden har också en uppgift i att bereda underlag till tingsrätten i ärenden om nya godmanskap och förvaltarskap.

Utvecklingsområden

Här talar vi med medborgarna, inte till dem

Överförmyndarnämnden har ett ansvar för att gode män och förvaltare erbjuds den utbildning som de behöver för att fullgöra sitt uppdrag. Utbildningarna genomförs antingen av överförmyndarexpeditionens personal eller av externa utbildare.

Nämnden har antagit en utbildningsplan och avser att följa upp hur gode män och förvaltare upplever utbildningarnas kvalitet genom en enkät efter varje tillfälle.

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Utbildning av gode män och förvaltare, andel nöjda deltagare	-	90	90

Alla är värdefulla i Boden

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Jämställdhetsintegrerade verksamheter, andel	-	-	60

Överförmyndarnämndens styrkort

Kontinuerlig verksamhetsutveckling

Överförmyndarnämnden arbetar med ett strukturerat förbättringsarbete enligt Bodenraketens modell. Förbättringsarbetet syftar till att nämndens myndighetsutövning ska hålla en allt högre kvalitet och att handläggningstiderna för granskning ska bli kortare.

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Årsräkningar, andel färdiggranskade 30/6	60	80	80
Årsräkningar, andel färdiggranskade 31/10	99	100	100
Sluträkningar, andel granskade inom 3 månader	90	100	100
Tillsyn av länsstyrelsen, antal beslut med allvarlig kritik	0	0	0

En kommun med långsiktig och stabil ekonomi

Hållbar ekonomisk utveckling för överförmyndarnämnden är att klara verksamheten inom de budgetramar som kommunfullmäktige har fastställt. Den största utgiftsposten i nämndens budget är arvoden till gode män och förvaltare. Det betyder att nämnden kan drabbas av högre kostnader om antalet godmanskap och förvaltarskap ökar.

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Budgetavvikelse nämnder är minst, %	-2,9	0	0

Uppdrag från kommunfullmäktige

Nya uppdrag

- Handlingsplan för jämställdhetsintegrering
Överförmyndarnämnden får i uppdrag att ta fram en handlingsplan för att säkerställa att alla verksamheter är jämställdhetsintegrerade år 2020 i enlighet med riktlinje för ett jämställt Boden. Handlingsplanen redovisas i delårsbokslutet efter augusti 2018.

Fastighetsnämndens styrkort

Verksamhetsidé

Fastighetsförvaltningens huvudsakliga uppgift är att på Fastighetsnämnden uppdrag tillhandahålla kostnads- och drifteffektiva lokaler för den kommunala verksamheten. Förvaltningen ska ge den kommunala verksamheten service i fastighetsfrågor och samordna kommunens lokalplanering. Förvaltningen ska även om det är nödvändigt hyra lokaler externt för kommunens verksamhet.

Genom god planering ska kommunens anläggningskapital, bestående av fastigheter, förvaltas och underhållas så att kapitalet vidmakthålls.

Förvaltningen ska inom de riktlinjer som fullmäktige har fastställt arrendera ut, hyra ut eller annars upplåta fastigheter som tillhör kommunen.

Utvecklingsområden

En trivsam växande småstad

Bodens näringsliv har en positiv inställning och framtidstro. Fastighetsnämnden ska utveckla sin kommunikation med det lokala näringslivet. En god relation ger tillfälle till informationsutbyte och därmed en ökad förståelse mellan parterna. Fastighetsnämnden eftersträvar en ökad kunskap för vilka regler och vilken lagstiftning som styr förvaltningens verksamhet samtidigt som förvaltningen får information om det lokala näringslivets villkor. Förnybar och miljövänlig energi ska främjas, liksom energieffektiviseringar. Fastighetsnämnden ska fortsätta arbetet med energieffektiviseringsprojekt i fastighetsbeståndet. Fastighetsnämnden ska arbeta för att skapa ett forum där förvaltningen kan diskutera energifrågor med andra fastighetsägare och hyresgäster.

Fastighetsnämnden ska utveckla ett systematiskt kvalitetsarbete och rutiner så att fastighetsbeståndet och tomter upplevs som välvårdade. Under planperioden införs kvalitetskontroller och avvikelserapportering.

En del i kommunens värdegrund är kundfokus, under planeringsperioden ska fastighetsförvaltningen genomföra Nöjd kundundersökning på externa lokalhyresgäster

Målandikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Medverkan vid möten med företag/fastighetsägare, antal	0	2	2
Kvalitetskontroll per fastighet och år, antal	2	2	2
Kvalitetskontroll, andel avvikelser	9	50	25
Nöjd-Kund-Index, externa lokalhyresgäster nöjdhetsgrad (skala 1-10)	-		7
Elförbrukning i fastigheter, kWh/m ²	60	-	58
Fjärrvärmeförbrukning i fastigheter, kWh/m ³	114	-	110

Fastighetsnämndens styrkort

Barnvänliga Boden

Fastighetsnämnden ska tillsammans med utbildningsnämnden upprätta en standard för utemiljön på skolor och förskola som ska bidra till att göra innemiljö och utemiljön mer attraktiv.

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Handlingsplan för utemiljön, andel skolor	57	80	100

Boden en plats för företagsamma

För att ta emot mer än 2 000 nya medborgare krävs en ökning av antalet arbetstillfällen. Fastighetsnämnden ska fortsätta arbetet med en stärkt lokal upphandling inom ramen för LOU.

Genom att marknadsföra lediga lokaler bidrar fastighetsnämnden till att skapa en kreativ och utvecklingsvänlig atmosfär.

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Köptrohet mot ramavtal och upphandlade varor och tjänster, andel	93	85	90
Lediga lokaler marknadsförs på webb (intranät och extern hemsida), andel	0	100	100

Integration som tillgång

Möjligheten att snabbt komma in på arbetsmarknaden och lära sig språket är av stor betydelse för en framgångsrik integration. Ett jobb ger en social roll och språket är av stor betydelse för delaktigheten i samhället

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Praktikplatser, antal	3	3	4

Här talar vi med medborgarna, inte till dem

Kommunens medborgarundersökning visar bristande betyg vad gäller förtroende och möjlighet till påverkan. Fastighetsförvaltningens kontakter som sker med medborgarna ska ske affärsmässigt och i enlighet med kommunens värdegrund, respekt, tolerans, kunden i focus och effektivt resursnyttjande.

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Utbildning i kommunens värdegrund, andel medarbetare	90	100	100

Fastighetsnämndens styrkort

Alla är värdefulla i Boden

Bodens kommuns egna fastigheter anpassas successivt för ökad tillgänglighet för alla medborgare. Förslag till åtgärder/utveckling som rör tillgänglighet tas fram i samverkan med berörda organisationer. Genom ledvägar med taktill markering samt markeringar vid lutande och vertikala förändringar i gångstråk minskas risken för fallolyckor i byggnader

Målandikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Fastigheter i tillgänglighetsdatabas för kommunala lokaler, andel	0	60	100
Jämställdhetsintegrerade verksamheter, andel	-	-	60

Kontinuerlig verksamhetsutveckling

Under planeringsperioden kommer förvaltningen att utbilda personalen i ledningsfilosofin som finns i Bodenraket. Syftet är att öka kunskaperna hur man resurssnålt kan förbättra arbetsflöden och få igång ett "ständiga förbättringar" arbete. Förvaltningen skall arbeta enligt LEAN Bodenraket.

Utbildning i Bodenraket för att öka kunskaperna om arbetsflöden kommer vara ett viktigt verktyg till att skapa bra rutiner och identifiera processer.

Vi arbetar tillsammans

Förvaltningen ska arbeta för att utveckla sin kommunikation inom kommunen. En god och ömsesidig kunskapsspridning ger en ökad förståelse för vilka regler och lagstiftning som styr kommunens verksamhet, samtidigt som fastighetsförvaltningen får ökad kunskap om hyresgästernas villkor. Fastighetsförvaltningen ska genomföra regelbundna lokalplaneringsmöten med berörda förvaltningar/hyresgäster.

Medverkan i träffar med det lokala näringslivet där främst förvaltningschef och berörda avdelningschefer deltar. Ambitionen är att under planeringsperioden bredda kontakterna med det lokala näringslivet.

Målandikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Lokalplaneringsmöten per verksamhet och år, antal	4	2	2
Medverkan vid mötesplatser, antal	5	5	5

Bodens kommun ska vara en attraktiv arbetsgivare

Medarbetare utvecklas i sina yrkesroller, trivs och är stolta över sitt bidrag till verksamhetens resultat är ambassadörer. Ambassadörer sprider en positiv bild av verksamheten. Fastighetsnämndens verksamhet är under ständig utveckling, insatser för att bibehålla och öka kompetensen ingår som en viktig del i medarbetarnas personliga kompetensutvecklingsplan. Fastighetsnämnden ska arbeta aktivt med kommunens

Fastighetsnämndens styrkort

värdegrund, ”respekt & tolerans, kunden i fokus, effektivt resursutnyttjande. Fastighetsnämnden ska prioritera yrkesgruppen drifttekniker vid lönesättning.

En god arbetsmiljö är en miljö där vi kan känna arbetsglädje och där samtliga medarbetares resurser tas tillvara och utvecklas. Alla medarbetare ska få vara medskapande, känna delaktighet och arbeta mot de mål som är bestämda.

Under planeringsperioden kommer utökade satsningar att göras på det förebyggande arbetsmiljöarbetet d v s förebygga ohälsa innan den uppstår. Hälsöfrämjande arbete och friskvårdsarbete är en naturlig del av det systematiska arbetsmiljöarbetet. Friskvårdsinsatser ger förutsättningar för medarbetare att ta ansvar för sin egen hälsa. Förvaltningen ska arbeta med tidig uppföljning och insatser, ambitionen är att sätta in dessa redan efter den åttonde dagen (när läkarintyg krävs).

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Sjukfrånvaron är högst , andel	4,9	5	5
Medarbetarnas betyg för arbetsuppgifter och arbetstillfredsställelse (skala 1-8)	6,7		7,2
Medverka vid rekryteringsmässor, antal	0	1	1

En kommun med långsiktig och stabil ekonomi

Fastighetsnämnden ska uppdatera och strukturera administrationen och processen kring det interna hyressystemet. Fastighetsnämnden ska arbeta aktivt med att minska de externt förhyrda lokalerna samt arbeta med att planera och effektivisera lokalanvändningen i kommunens eget bestånd.

Lokalbankens kostnadsutveckling följs upp på interna ekonomimöten men också vid delårsrapporter och verksamhetsberättelser. I samband med det tas förslag om åtgärder fram för att reducera kostnaderna.

Förebyggande underhåll är en nyckelaktivitet för infrastrukturen inom fastighet. Under planeringsperioden kommer 3 åriga underhållsplaner att upprättas för både interna och externt inhyrda lokaler.

En effektiv klottersanering med tidiga insatser har visat sig verksamt för att hålla nere saneringskostnaderna. Installation av inbrottslarm har visat sig vara ett effektivt medel mot både tillgrepp och skadegörelse vid inbrott.

Städentreprenaden behålls i nuvarande omfattning och Fastighetsförvaltningen arbetar med att öka effektiviteten på städ i egen regi i syfte att kunna vara konkurrenskraftiga vid nästa upphandlingstillfälle.

Fastighetsnämndens styrkort

Målindikatorer	Utfall 2016	Delmål 2017	Mål 2018
Kostnad för skadegörelse och klotter på kommunal egendom är högst, tkr	279	300	300
Kostnad för lokalbanken är högst, mkr	3,5	3	2,7
Kostnaden för städ, skillnad egen regi och entreprenad är högst %	30	10	10
Planerat fastighetsunderhåll, kr/m2 per år	67	66	28
Budgetavvikelse nämnder är minst, %	27,7	0	0

Uppdrag från kommunfullmäktige

Nya uppdrag

- Handlingsplan för jämställdhetsintegrering
Fastighetsnämnden får i uppdrag att ta fram en handlingsplan för att säkerställa att alla verksamheter är jämställdhetsintegrerade år 2020 i enlighet med riktlinje för ett jämställt Boden. Handlingsplanen redovisas i delårsbokslutet efter augusti 2018.

Serviceförklaringar

Bodens kommun har serviceförklaringar i syfte att visa den service medborgarna kan förvänta sig av kommunen och på sikt stimulera till engagemang från medborgare och kunder i utvecklingen av kommunens service.

Gemensamma serviceförklaringar

Kommunmedborgare samt kunder och brukare av kommunal service kan av kommunen förvänta sig

- ett trevligt och serviceinriktat bemötande
- en snabb och korrekt handläggning
- vid telefonkontakt eller besök få kontakt med någon på den enhet som söks alternativt få lämna ett meddelande
- telefonsvar av medborgarservice inom fyra signaler
- begärd enstaka, offentlig handling erhålls samma arbetsdag som begäran framställs
- att den information som lämnas skriftligt eller på kommunens webbplats är enkel och lätt att förstå

Nämnderna har dessutom serviceförklaringar inom huvudområdena

- Bygga och bo
- Fritid
- Föreningservice
- Utbildning
- Vuxenutbildning
- Integration
- Kultur
- Livsmiljö, trivsel och säkerhet
- Näringsliv
- Personer med funktionsnedsättning
- Socialt stöd
- Söka arbete i kommunen
- Turism
- Unga
- Äldre

Ägardirektiv till bolag och inriktning till stiftelsen

Under avsnittet redogörs för vilken inriktning fullmäktige vill ha på bolagens verksamhet under planperioden. Hur styrelserna avser att nå inriktningarna ska redovisas till fullmäktige i verksamhetsplanerna med uppföljning i verksamhetsberättelserna.

Allmänna direktiv

Förutom nedanstående inriktningar ska bolagen:

- bygga sina verksamheter på affärsmässiga principer, nyttja sina resurser effektivt samt verka för en ur miljösynpunkt långsiktig och hållbar utveckling.
- sträva efter att arbetet med miljöfrågor ska sammanfalla med ägarens miljöpolitiska intentioner
- sträva efter att arbetet med personal och arbetsmiljö ska sammanfalla med ägarens personalpolitiska intentioner

Vid styrelsernas planering och genomförande av verksamheten skall alltså särskilt gälla;

Bodens Kommunföretag AB

- Bolaget ska verka för att Boden utvecklas till en attraktiv kommun.
- Bolaget ska i nära samarbete med dotterbolagen främja tillväxt i Boden för att säkerställa en positiv utveckling av bolagen i koncernen och då främst se till att insatserna samordnas på ett för koncernen optimalt sätt.
- Bolaget ska, förutom det som framgår av företagspolicyn, samordna och tillsammans med dotterbolagen utveckla bolagens verksamhet på ett för kommuninvånarna värdeskapande sätt.

Boden Event AB

- Bolaget ska verka för att utveckla Boden till en attraktiv kommun, innefattande bland annat marknadsföring av Boden som mötesplats för konferenser, mässor, konserter, nöjen och idrottsevenemang mm samt arrangera mässor eller dylikt och stärka Boden som arrangemangs- och eventstad.
- Bolaget ska ha ett lågt risktagande, arbeta i samverkan med andra arrangörer så att arrangemang möjliggörs och verka för att kommunens egna anläggningar kan få ett ökat nyttjande.

Bodens Energi AB (inklusive dotterbolagen)

- Bolaget ska genom sin verksamhet verka för att utveckla Boden till en attraktiv kommun.
- Verksamheten ska kännetecknas av driftsäkra leveranser till god kvalitet.
- Bolaget ska genom låga priser och god service göra så att kommuninvånarna uppfattar bolaget som sitt lokala energiföretag.

Ägardirektiv och inriktning

- I de konkurrensutsatta verksamheterna ska priserna vara marknadsmässiga och i övriga verksamheter lägre än genomsnittet för liknande verksamheter i landet.
- Tillgången till datakommunikation med hög prestanda är viktig vid valet av etableringsort för företag och organisationer. Användandet av IT i hemmen ökar och tjänsteutbudet utvecklas allt mer. Planeringen ska därför underlätta för marknadens aktörer så att infrastrukturen för bredband utvecklas i hela kommunen. Bolaget ska aktivt verka för att i samarbetet med kommunen förstärka bredbandsutbudet i Boden.
- Bolaget ska bidra med sin kompetens till utredning av tillgången till laddstationer för eldrivna fordon.
- Bolaget ska lämna koncernbidrag med det belopp som beslutas av moderbolaget.
- Soliditeten bör långsiktigt uppgå till minst 35 %.
- Reinvesteringar ska finansieras till 100 % med egna medel och övriga investeringar till minst 25 %.

Boden Arena Fastighets AB

- Bolaget ska tillsammans med kommunen och andra kommunala aktörer samt närings- och föreningsliv och med beaktande av ekonomiska förutsättningar förvalta och samordna drift och skötsel av Arenan för en låg driftskostnad.
- Bolaget ska verka för att Arenan är tillgänglig med ett högt nyttjande.

Bodens Utveckling AB (inklusive dotterbolagen)

- Bolaget ska verka för att utveckla Bodens kommun till en attraktiv kommun och skapa tillväxt.
- Bolaget ska i nära samarbete med kommun, näringsliv, myndigheter och organisationer främja utveckling och tillväxt i Bodens kommun samt utveckling av konceptet Boden Business Park.
- Bolaget ska lämna koncernbidrag med det belopp som beslutas av moderbolaget.

Stiftelsen BodenBo

- Stiftelsen ska främja bostadsförsörjningen och verka för att utveckla Boden till en attraktiv kommun.
- Stiftelsen ska aktivt delta i kommunens arbete med bostadsbyggande i Boden. Kommunens ambition är att produktionen av minst 100 nya lägenheter har påbörjats senast 2018.
- Stiftelsen ska erbjuda ett tryggt och prisvärt boende med ett brett utbud av lägenheter.
- Stiftelsen granskar möjligheten att utveckla alternativa boendeformer där äldre själva kan bestämma innehåll och servicegrad. Ett programarbete inleds för att om möjligt tillskapa ett boende med möjligheter till trygghetsboende.
- Stiftelsen ska aktivt verka för att i samarbete med kommunen förstärka bredbandsutbudet i Boden.

Ägardirektiv och inriktning

- Vakansgraden, d v s andelen lediga lägenheter, bör långsiktigt ligga mellan 2-4 %.
- Det planerade fastighetsunderhållet ska vara på en sådan nivå att inte värdet på anläggningskapitalet urholkas.
- Resultatet ska säkerställa en konsolidering av ekonomin och den finansiella ställningen samt på sikt innefatta resurser till framtida omstruktureringar.
- Soliditeten bör överstiga 15 %.

Ekonomi

Avsnittet innehåller en beskrivning över hur budgeten för 2018-2020 är beräknad samt den ekonomiska utvecklingen för samma år. Dessutom finns en avstämning mot vissa av målen för god ekonomisk hushållning.

Resurser och resursfördelning

Skatt och utjämning

Efter att strategiska planen 2017-2019 fastställdes har Sveriges kommuner och landsting presenterat flera skatteunderlagsprognoser. Den senaste är i förhållande till början av året en nedrevidering för 2017, medan 2018 är förbättrad och 2019-2020 är oförändrade. Av nedanstående tabell framgår olika bedömarens senaste syn på skatteunderlagets utveckling.

Procentuell förändring

	2016	2017	2018	2019	2020	2016–2020
SKL, apr	5,0	4,4	4,0	3,5	3,6	22,2
Reg, apr	4,9	4,8	4,1	4,2	3,9	24,0
ESV, apr	5,4	4,6	3,8	3,8	3,8	23,3
SKL, feb	4,9	4,6	3,7	3,5	3,6	22,0

Källa: Ekonomistyrningsverket, Regeringen, SKL

I vårpropositionen räknar regeringen med en högre ökning av skatteunderlaget under perioden än vad både Sveriges kommuner och landsting samt ekonomistyrningsverket förutser. Regeringens mer positiva prognos beror på att de förutsätter större ökning av arbetade timmar och snabbare lönehöjningar.

Intäkterna i strategisk plan bygger helt och hållet på Sveriges kommuner och landstings bedömning från april 2017 över skattunderlagstillväxten med hänsyn till kommunens egen befolkningsframskrivning. I enlighet med tillväxtprogrammet förväntas en befolkningsökning till 28 800 invånare år 2020. Fram till och med den sista mars 2017 har antalet invånare ökat med 65 personer till 28 107 invånare.

Den del av regeringens satsning på 10 miljarder kronor, de så kallade välfärds miljarderna, som fördelas i förhållande till flyktingmottagandet beräknas i enlighet med Sveriges kommuner och landstings prognos från slutet av 2016. För Bodens del beräknas intäkterna till 32,4 mkr 2018, 23,1 mkr 2019 och till 13,9 mkr 2020 för att från och med 2021 helt fördelas i kronor per invånare. Delen som fördelas i kronor per invånare ingår helt i Sveriges kommuner och landstings prognoser.

I april 2017 presenterades nya prognoser för utjämningsystemen. De preliminära beräkningarna visar att utfallet i både kostnads- och LSS-utjämnings förbättras. Kostnadsutjämnings förbättras med omkring 3,5 mkr och LSS-utjämnings med 6,1 mkr jämfört med slutligt utfall för 2017. Inom kostnadsutjämnings ligger förbättringen inom delmodellerna förskola, gymnasiet, äldreomsorgen samt befolkningsförändringar där utfallet är positivt. Samtidigt försämras grundskola, individ- och familjeomsorg, löner och kollektivtrafik.

Prognoserna utgår från en oförändrad skattesats på 22,60 %.

Driftramar

I den strategiska planen får nämnder och styrelser sina ekonomiska driftramar för perioden 2018-2020. Dessa utgår från aktuell budget 2017 uppräknad med den antagna löne- och prisutvecklingen, enligt nedan. Ramen justeras därefter med särskilda beslut i strategisk plan eller via särskilda ärenden fastställda av kommunfullmäktige. Vid förändring av verksamheten på grund av reformer där staten ökar eller minskar det generella bidraget till kommunerna, i enlighet med finansieringsprincipen, tillförs alternativt minskas respektive nämnds ram med motsvarande belopp.

Ett av beslutsunderlagen inför resursfördelningen är jämförelse över tid gällande den egna kostnadsutvecklingen, förändringar i demografi, volymförändringar samt utvecklingen av utjämningsystemets standardkostnad. Standardkostnaden visar vilken kostnadsnivå som kommunen borde ha om ingen hänsyn tas till skillnader i ambitionsnivå, effektivitet eller avgifter. Där korrigeras för sådant som kommunerna själva inte kan påverka, till exempel åldersstruktur, invånarnas sociala bakgrund, den geografiska strukturen med mera. En jämförelse ger därmed en indikation på om kostnaderna är högre eller lägre än vad som motiveras av strukturen i den egna kommunen. Ett annat beslutsunderlag inför resursfördelningen är att Boden jämförs mot liknande kommuner vad gäller just denna skillnad mellan redovisad kostnad och standardkostnaden i kostnadsutjämningsystemet.

Under 2015 var kostnaden i Boden för de verksamheter som ingår i utjämningsystemet 10,4 % högre än vad som var motiverat av strukturen. Det är en ökning jämfört med året innan då den uppgick till 8,7 %. Den största avvikelser ligger inom gymnasiet, äldreomsorgen och individ- och familjeomsorgen. Kostnaderna för dessa verksamheter är dessutom mycket högre än i liknade kommuner. Trenden är att kostnaderna fortsätter att öka inom gymnasiet och inom individ- och familjeomsorgen men minskar inom äldreomsorgen. Grundskolan och LSS bedrivs däremot till en kostnad som är något lägre än vad som är motiverat av strukturen.

Löne- och prisantaganden

Inför 2018-2020 har följande antaganden gjorts avseende löne- och prisutvecklingen:

	2018	2019	2020
Personalkostnader	3,4%	3,5%	3,3%
Intäkter, varor och tjänster	2,4%	2,6%	2,6%
Köp av verksamhet	3,1%	3,2%	3,1%
Internränta	1,75%	1,75 %	1,75 %
Interna hyror	1,4%	4,0%	3,8%
Lokalvård/verksamhetsservice	2,9%	3,1%	3,0%

Bedömningen av lönekostnadsutvecklingen samt antagandet om kostnadsutvecklingen för övrig verksamhet motsvarar Sveriges kommuner och landstings bedömning från april 2017 över hur prisindex för kommunal verksamhet kommer att utvecklas. Bedömningen baserar sig på timlöneutvecklingen för hela arbetsmarknaden justerad med den statliga lärarlönesatsningen och beslutade förändringar av arbetsgivaravgifterna. Motsvarande bedömning ligger till grund för kommunens intäktssida, d v s tillgängliga resurser i form av skatte- och statsbidragsintäkter.

Ekonomi

Kostnaderna för löneökningar budgeteras i en central pott i enlighet med det som anges i avsnittet Lönebildning. Efter förhandlingarna är klara fördelas faktiskt utfall till nämnderna. Personalomkostnadspåslaget beräknas preliminärt till 39,20 % för 2017. Det är en höjning med 0,87 procentenheter av avtalspensionerna. I strategisk plan 2018-2020 är inte nämndernas ramar justerade med anledning av höjningen av arbetsgivaravgifterna.

Internräntan ligger oförändrad på 1,75 % jämfört med föregående år. Sveriges kommuner och landstings metod för att beräkna den interna räntan bygger på sektorns egna uppläningskostnader. Huvdkällan är information från Kommuninvests skulddatabas. Internräntan syftar till att visa den genomsnittliga finansieringskostnaden för aktiverade investeringar under hela deras livslängd.

Uppräkning av interna hyror, lokalvård/verksamhetservice samt köp av verksamhet bygger på ovan angivna löne- och prisantaganden. När det gäller köp av verksamhet antas personalkostnader utgöra 70 % och övriga kostnader 30 %.

I förhållande till gällande flerårsplan innebär de nya löne- och prisuppräkningsarna samt omräkningarna en positiv effekt på resultatet.

Investeringsramar

I den strategiska planen fastställer kommunfullmäktige årligen en investeringsram inom vilken nämnd/styrelse själv prioriterar. Tidigare år har en total ram, för både re- och nyinvesteringar, fördelats till nämnder/styrelser. Från och med årets plan för 2018-2020 avser den ramen endast *reinvesteringar*. Driftkostnaderna för dessa ska finansieras inom avskrivningsutrymmet.

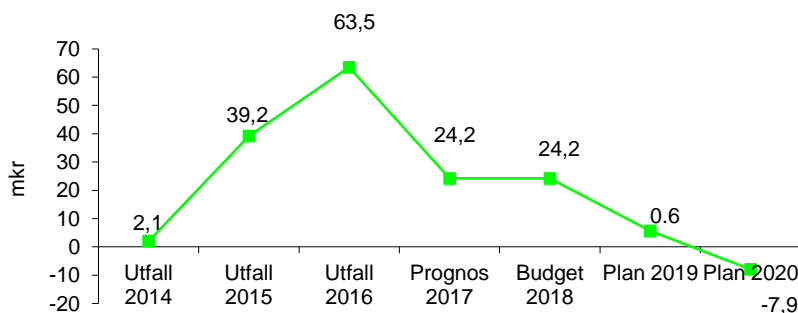
När det gäller nyinvesteringar samlas dessa i en gemensam pott hos kommunstyrelsen. Via gemensamma prioriteringar från kommunledningsgruppen anvisar därefter kommunstyrelsen medel ur potten. Investeringar i fastigheter och lokaler ska i enlighet med riktlinjerna för internhyressystemet anvisas direkt till fastighetsnämnden. Vid ansökan ska drifteffekterna samt finansieringen framgå.

Investeringsramen för affärsdrivande verksamheter inom tekniska förvaltningen innehåller både re- och nyinvesteringar. Dessa ska som tidigare helt finansieras med avgifter, d v s 100 % avgiftstäckning.

Ekonomisk översikt

Resultatet

Resultatutveckling (före extraordinära poster)

I prognosen för 2017 som gjordes efter april beräknas ett positivt resultat på 24,2 mkr, vilket är en negativ avvikelse mot budget med -32,6 mkr. Nämnder och styrelser räknar i samma prognos med en negativ avvikelse på sammanlagt -22,4 mkr. De nämnder som prognostiserar något större underskott är socialnämnden med -16,1 mkr, utbildningsnämnden med -4,7 mkr och tekniska förvaltningen med -1,5 mkr. Underskottet i övrigt beror främst på en försämrad skatteunderlagsprognos.

Resultatet för budget 2018 ligger på samma nivå som prognosen efter 2017 för att sedan minska de kommande åren och vara negativt år 2020. Det kan till viss del kopplas till att intäkts- och kostnadsläget kopplat till flyktinsituationen är svårbedömt. Dessutom finns det en osäkerhet kring hur ekonomin i landet utvecklas och hur de kommer att påverka kommunernas tillgängliga resurser och ekonomi. Samtidigt har resultatet stärkts med drygt 20 mkr i och med att kommunen övergick till komponentavskrivning under 2017. Det beror på minskade avskrivningar för befintliga investeringar. Inräknat i strategisk plan är även att resultatet successivt kommer att försämrans eftersom delar av planerat underhåll kommer att aktiveras som investeringar. Avsikten är att i kommande planer nå en ekonomi i balans.

I resultatet finns medel avsatt för potter för oförutsedda utgifter och EU-projekt enligt nedan (tkr):

	2018	2019	2020
Kommunfullmäktiges pott	500	500	500
Kommunstyrelsens pott	200	200	200
EU-projekt	2 000	2 000	2 000

Budgeten för kommunfullmäktiges pott för oförutsedda utgifter är minskad med 1 mkr i förhållande till strategisk plan 2017-2019 samtidigt som det görs en mindre avrundning av budgeten för kommunstyrelsens oförutsedda utgifter samt medfinansiering

Ekonomi

ering av EU-projekt. Efter medfinansiering av redan beslutade EU-projekt återstår knappt 1 mkr 2018 samt 1,3 mkr per år 2019 och 2020.

Förändringar jämfört med tidigare plan

I jämförelse med Strategisk plan 2017-2019 har resultatet justerats enligt nedan:

	2018	2019	2020
Årets resultat enligt strategisk plan 2017-2019 samt prognos för 2020	30 931	-10 660	-50 702
Beslutade ramjusteringar av fullmäktige	21 102	18 599	16 194
Skatter och utjämning	1 922	8 726	20 300
Pensioner	-2 357	4 717	2 705
Finansiella poster	-270	1 327	3 374
Omräkningar av ramar samt finansförvaltningen	21 048	27 450	36 968
Förändring av nämnder/styrelser ramar 2018-2020	-48 197	-44 441	-36 786
Årets resultat enligt strategisk plan 2018-2020	24 179	5 718	-7 947

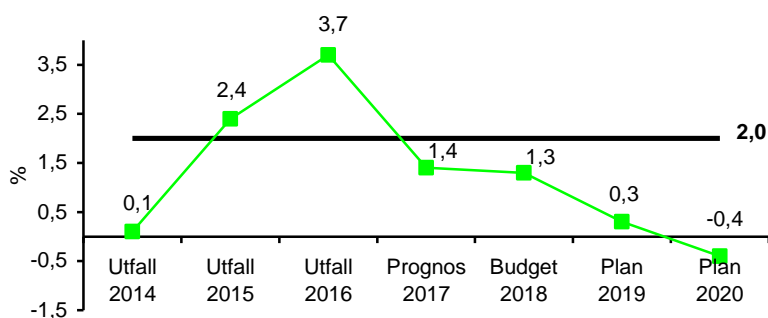
Efter att strategisk plan för 2017-2019 fastställdes har fullmäktige anvisat medel till/från nämnder/styrelser i enlighet med finansieringsprincipen avseende budgetpropositionen 2017, tecknat avtal med Norrbottensteatern, införande av komponentavskrivning samt ökade driftkostnader för ny skatepark. I planen är även beslut om omfördelningar av medel avseende bilpoolen, transporter till och från daglig verksamhet, inrättandet av medborgarservice samt flytt av trafikplanerartjänst inräknade liksom de slutliga delarna av löneöversyn 2016. Eftersom löneöversyn 2017 ännu inte är helt slutförd ingår inte denna omfördelningen.

Det budgeterade resultatet förändras också med anledning av nya prognoser för skatter och utjämning, pensioner, finansiella poster m m samt omräkning av ramar med anledning av aktuell budget 2017 samt nya antaganden om löne- och prisutvecklingen.

Sedan flera år tillbaka finns en generell neddragning av samtliga nämnder och styrelser ramar. I strategisk plan 2017-2019 uppgår den till -1,6 % för 2018 samt till -2,4 % från och med 2019. Med anledning av att ekonomin successivt förbättrats lindras neddragningen med 1,6 % 2018 respektive 0,8 % 2019. Det innebär att den generella neddragningen utgår helt och hållet för 2018 samt minskas till 1,6 % 2019 för att därefter kvarstå med -2,4 % från och med 2020. Sammantaget lindras sprakravet med 25,3 mkr 2018 samt 12,7 mkr 2019. Belopp per nämnd/styrelser samt andra förändringar av nämnder/styrelser driframar framgår av avsnittet justering av nämnder/styrelser ramar som återfinns bland de ekonomiska rapporterna.

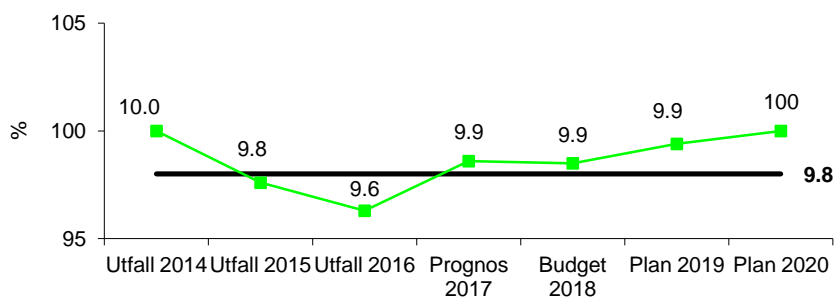
Ekonomi

Resultat i % av skatte- och utjämningsintäkter

Det långsiktiga målet för god ekonomisk hushållning är att resultatet över tiden ska uppgå till 2 % av skatte- och utjämningsintäkterna. I strategisk plan för 2018-2020 nås inte det långsiktiga målet för de enskilda åren, trots att komponentavskrivning införts. Sett över en treårsperiod uppgår däremot resultatet i % av skatt och utjämning till 2,1% för 2018. Därefter sjunker det till 1% för 2019.

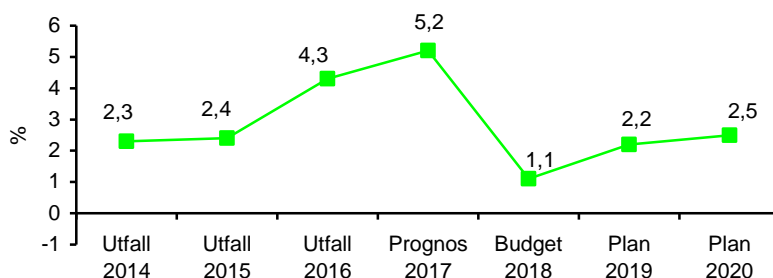
Nettokostnadernas andel av skatteintäkter och utjämning

Nettokostnadernas andel av skatteintäkter och utjämning visar hur stor del av dessa intäkter som används till den löpande verksamheten. För att nå det långsiktiga resultatmålet på 2 % bör andelen inte överstiga 98 %. Nettokostnadsandelen ökar successivt för att helt och hållet används till den löpande verksamheten från och med 2020.

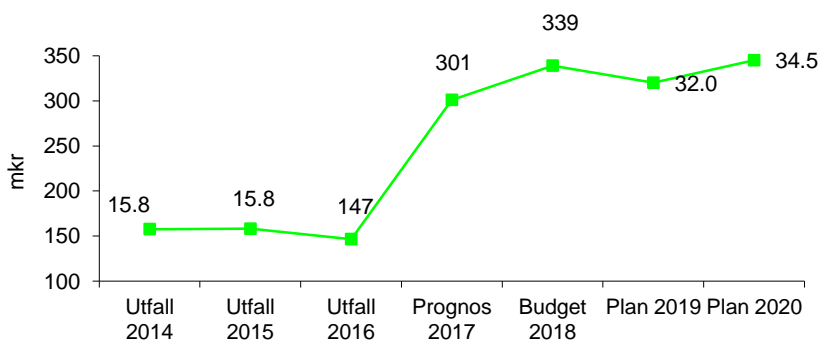
Ekonomi

Procentuell förändring av skatte- och utjämningsintäkter

Den höga ökningen av skatte- och utjämningsintäkterna för 2016 och 2017 beror dels på det tillfälliga tillskottet på 65,3 mkr som Boden erhållit för flyktingsituationen från och med 2016 och dels på att Bodens del av tillskottet på 10 miljarder kronor ingår från och med 2017. Den låga intäktsökningen från och med 2018 beror på att nuvarande prognoser pekar på att hela det tillfälliga tillskottet för flyktingsituationen beräknas användas under 2017 varför intäktsökningen mellan 2017 och 2018 blir väldigt låg.

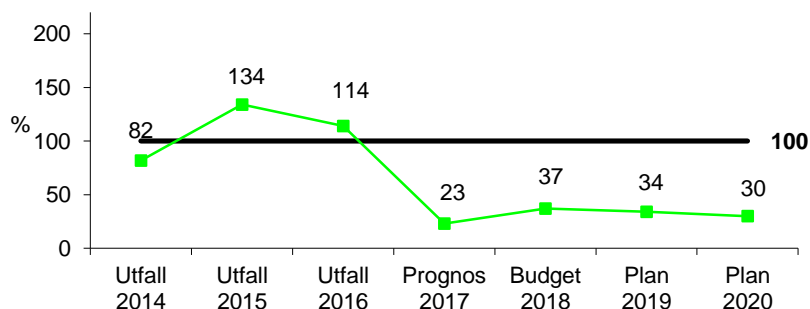
Investeringar

Investeringsbehoven är stora i hela kommunsektorn, så även i Boden. De största behoven finns inom skolor och förskolor, kultur- och fritidsanläggningar, vatten- och avlopp samt gator och vägar. Med en växande befolkning ökar även behovet av bostäder och exploatering av tomter. Bland de större nyinvesteringarna kommande år planeras om- eller nybyggnation av förskolor och skolor, exploatering samt gruppbo-städer.

Försäljning av anläggningstillgångar beräknas ske med omkring 15 mkr per år.

Självfinansieringsgrad investeringar

Självfinansieringsgraden mäter likvida medel från löpande verksamhet i relation till de totala investeringarna. Målet att självfinansieringsgraden ska uppgå till 100 % så att likvida medel från den löpande verksamheten helt finansierar investeringarna. Målet uppnåddes 2015 och 2016 med anledning av att likviditeten ökade på grund av det tillfälliga stadsbidraget för flyktingsituationen på 65,3 mkr samt återbetalning av AFA försäkringspremier. Under planperioden beräknas investeringarna inte kunna finansieras av likvida medel från den löpande verksamheten. Det beror framförallt på den höga investeringsvolymen, men även på en låg resultatnivå.

Finansiering

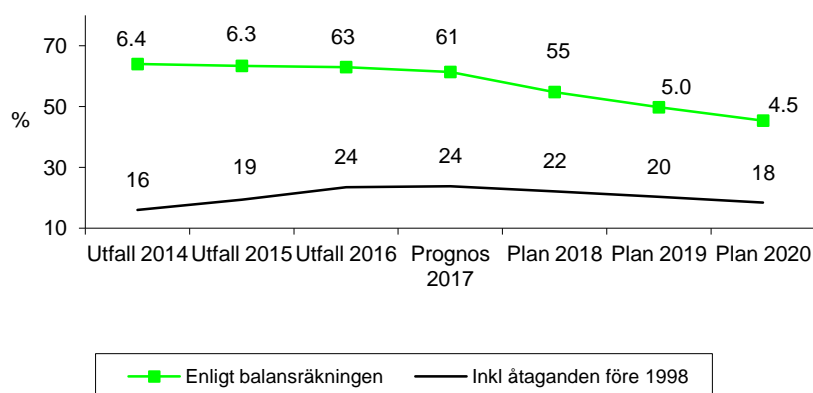
Låneskuld

Under 2015 nyupplånades 45 mkr för att stärka likviditeten till investeringar samt 38 mkr för inköp av fastigheten Oxeln 1. De 45 mkr amorterades i början på 2017 och den nuvarande låneskulden uppgår till 38 mkr. I beräkningarna till strategisk plan 2018-2020 planeras en upplåning för 2017 med 105 mkr. För kommande period beräknas nyupplåning till 267 mkr under 2018, 240 mkr under 2019 samt 225 mkr under 2020. Behov av nyupplåning finns för att nå målet om en betalningsberedskap på 20 dagar. Nyupplåningen ska användas till förskottering till Trafikverket avseende ombyggnation av Riksväg 97, delen Sävast-Sunderbyn, samt till planerade investeringar.

Långfristiga fordringar och upplåning

Kommunen har tidigare förskottat medel till Trafikverket avseende ombyggnation av Riksväg 97, delen Boden-Sävast, vilket är återbetalat. Strategisk plan 2017-2019 innehöll en förskottering till Trafikverket på totalt 103,5 mkr under 2017-2019 avseende ombyggnation av delen Sävast-Sunderbyn. Enligt Trafikverkets senaste beräkningar kommer förskotteringen uppgå till totalt 107 mkr och pågå under åren 2018-2019.

Soliditet

Soliditeten anger hur stor del av kommunens totala tillgångar som är finansierade med eget kapital, d v s inte genom lån. Den mäter det egna kapitalet i förhållande till de totala tillgångarna och är ett uttryck för den finansiella styrkan på lång sikt. Ju högre soliditet desto lägre utgifter för räntor och amorteringar. De faktorer som påverkar soliditeten är resultatutvecklingen och tillgångarnas förändring. Soliditeten beräknas att försämrans gradvis från och med 2017. Främsta anledningen är den planerade nyupplåning.

Känslighetsanalys

Känslighetsanalysen nedan visar hur olika faktorer påverkar kommunens ekonomi:

	Årseffekt i mkr
Lönekostnadsförändring, 1 %	11,7
Inflationsförändring, 1 %	7,4
Förändrad utdebitering, 1 kr	61,7
Befolkningsförändring, 100 invånare	5,6
Ränteförändring, 1 %	0,8
Förändrad upplåning, 10 mkr	0,0
Borgensåtagande bostadsrättsföreningar, genomsnitt per förening	13,1
Förändrad diskonteringsränta, 1 %	13,6

*Känslighetsanalysen är upprättad till årsredovisning 2016.

Ekonomiska rapporter

Prognos för helåret 2017 avser delårsrapporten efter april 2017.

Resultatbudget/-plan (tkr)

		Bokslut 2016	Prognos 2017	Budget 2018	Plan 2019	Plan 2020
Verksamhetens intäkter*		516 435	528 829	542 579	556 686	571 160
Verksamhetens kostnader	Not 1	-2 060 991	-2 212 171	-2 237 268	-2 306 213	-2 377 665
Av- och nedskrivningar**		-92 958	-80 822	-86 146	-86 146	-86 146
Verksamhetens nettokostnader*		-1 637 514	-1 764 164	-1 780 835	-1 835 673	-1 892 651
Skatteintäkter	Not 2	1 300 527	1 351 021	1 402 001	1 451 071	1 503 311
Generella bidrag och utjämning	Not 2	400 041	437 384	405 578	395 584	388 899
Finansiella intäkter	Not 3	3 113	3 329	4 130	4 160	4 860
Finansiella kostnader	Not 3	-2 681	-3 419	-6 695	-9 424	-12 366
Resultat före extraordinära poster		63 486	24 151	24 179	5 718	-7 947
Extraordinär intäkter/kostnader						
Årets resultat	Not 4	63 486	24 151	24 179	5 718	-7 947

* Intäkterna utgår från bokslut 2016 uppräknade med förväntad prisutveckling i strategisk plan.

** Avskrivningarna 2018-2020 är enligt verksamhetsplaner 2017-2019 justerade med effekterna av införandet av komponentavskrivning

Ekonomisk översikt

Kassaflödesbudget/-plan (tkr)

	Bokslut 2016	Prognos 2017	Budget 2018	Plan 2019	Plan 2020
Löpande verksamhet					
Årets resultat	63 486	24 151	24 179	5 718	-7 947
Justeringsposter	94 744	88 148	100 163	102 792	112 043
Minskning av avs pga utbet	-5 321				
<i>förändring av rörelsekapital</i>	<i>152 910</i>	<i>112 299</i>	<i>124 342</i>	<i>108 510</i>	<i>104 096</i>
Ökning (-) minskning (+) kortfristiga fordringar	-25 695	2 800			
Ökning (-) minskning (+) förråd och varulager	-303				
Ökning (+) minskning (-) korfristiga skulder	40 110	-41 987			
Kassaflöde från löpande verksamhet	167 022	73 112	124 342	108 510	104 096
Investeringsverksamhet					
Investering i immateriella anläggningstillgångar					
Investering i materiella anläggningstillgångar*	-150 971	-301 779	-339 850	-320 100	-344 850
Bidrag till materiella anläggningstillgångar	4 328				
Försäljning av materiella anläggningstillgångar	20 305	15 000	10 000	15 000	15 000
Investering i finansiella anläggningstillgångar					
Försäljning av finansiella anläggningstillgångar	20				
Kassaflöde från investeringsverksamhet*	-126 319	-286 779	-329 850	-305 100	-329 850
Finansieringsverksamhet					
Nyupptagna lån**		105 000	267 000	240 000	225 000
Amortering av lån		-45 000			
Ökning av långfristiga fordringar***			-62 000	-45 000	
Minskning av långfristiga fordringar	60				
Kassaflöde från finansieringsverksamhet	60	60 000	205 000	195 000	225 000
Förändring av likvida medel	40 761	-153 667	-508	-1 590	-754
Likvida medel vid årets slut	382 073	228 406	227 898	226 308	225 554
varav kommunen	254 797	101 130	100 622	99 032	98 278

* Investering i materiella anläggningstillgångar inkluderar investering i immateriella anläggnings-tillgångar samt eventuella investeringsbidrag.

** Nyupplåningen 2017-2020 är för att klara målet om en betalningsberedskap på minst 20 dagar enligt utgångsläget efter aprilprognosen 2017.

*** Ökning 2018-2019 avser utlåning till Trafikverket för ombyggnation av Riksväg 97 med totalt 107 mkr.

Ekonomisk översikt

Balansbudget/-plan (tkr)

		Bokslut 2016	Prognos 2017	Budget 2018	Plan 2019	Plan 2020
Tillgångar						
Anläggningstillgångar		1 685 220	1 891 177	2 196 881	2 460 835	2 704 539
Omsättningstillgångar	Not 6	389 352	274 872	274 365	272 775	272 022
Summa tillgångar		2 074 572	2 166 049	2 471 246	2 733 610	2 976 561
Eget kapital, avsättningar och skulder						
Eget kapital						
Ingående eget kapital		1 243 085	1 306 571	1 330 722	1 354 901	1 360 619
Årets resultat		63 486	24 151	24 179	5 718	-7 947
Summa eget kapital	Not 7	1 306 571	1 330 722	1 354 901	1 360 619	1 352 672
Avsättningar						
Avsättning för pensioner		123 333	130 274	143 896	160 134	185 623
Övriga avsättningar		14 721	15 106	15 502	15 910	16 318
Summa avsättningar	Not 8	138 054	145 380	159 398	176 044	201 941
Skulder						
Långfristiga skulder*	Not 9	149 407	209 407	476 407	716 407	941 407
Kortfristiga skulder		480 540	480 540	480 540	480 540	480 540
Summa skulder		629 947	689 947	956 947	1 196 947	1 421 947
Summa eget kapital, avsättningar och skulder		2 074 572	2 166 049	2 471 246	2 733 610	2 976 561
Ansvarsförbindelser						
Pensionsförbindelser	Not 10	819 957	801 934	788 435	779 571	772 393
Borgensförbindelser	Not 11	1 089 820	1 306 819	1 606 819	1 606 819	1 606 819
Operationella leasingavtal	Not 12	670 565	618 732	566 599	516 906	471 397
Övriga ansvarsförbindelser		191	191	191	191	191

*Innehåller kommunens hela låneskuld som uppgick till 83 mkr vid utgången av 2016.

Ekonomisk översikt

Noter

Not 1 Pensioner

	Bokslut 2016	Prognos 2017	Budget 2018	Plan 2019	Plan 2020
Förändring av pensionsavsättning	-6 300	-6 941	-13 621	-16 238	-25 490
Individuell del	-48 058	-50 913	-53 052	-55 449	-57 899
Pensionsutbetalningar inkl AGF/KL	-46 869	-47 727	-46 662	-47 593	-49 526
Pensionsförsäkringsavgifter	0	-35	-37	-92	-72
Summa	-101 226	-105 616	-113 372	-119 372	-132 987

* Prognosen är upprättad av pensionsförvaltaren i april 2017. Pensionsutbetalningarna innehåller en upp skattnings av att 40 personer per år tar förtida uttag av sin pension. I resultaträkningen redovisas räntan bland finansiella kostnader.

Not 2 Skatteintäkter, generella bidrag och utjämning

	Bokslut 2016	Prognos 2017	Budget 2018	Plan 2019	Plan 2020
Preliminär kommunalskatt	1 305 114	1 358 408	1 402 001	1 451 071	1 503 311
Prognos slutavräkning, innevarande år	-5 753	2 318			
Korrigerings slutavräkning, föregående år	1 166	-9 705			
Mellankommunal omfördelning					
Summa skatteintäkter	1 300 527	1 351 021	1 402 001	1 451 071	1 503 311
Inkomstutjämning	216 287	220 424	215 363	216 452	221 119
Strukturbidrag	64 648	64 748	65 019	65 399	65 931
Extra stöd för flyktingsituationen*	23 334	41 587			
Extra stöd som permanentas		32 377	32 377	23 130	13 880
LSS-utjämning	69 031	65 755	71 888	72 308	72 897
Fastighetsavgift	47 635	48 007	58 219	58 219	58 219
Regleringsavgift/bidrag	-955	-273	-5 158	-7 606	-10 566
Kostnadsutjämningsavgift	-19 939	-35 241	-32 130	-32 318	-32 581
Summa generella bidrag och utjämning	400 041	437 384	405 578	395 584	388 899
Summa	1 700 568	1 788 405	1 807 578	1 846 655	1 892 209

*I den förenklade delårsrapporten efter april beräknas det extra stödet för flyktingsituationen beräknas nyttjas under året.

Ekonomisk översikt

Not 3 Finansiella intäkter och kostnader

	Bokslut 2016	Prognos 2017	Budget 2018	Plan 2019	Plan 2020
Räntor likvida medel*	49	30	30	30	500
Räntor utlåning**		0	0	0	0
Utdelning på aktier och andelar		1 689	1 650	1 650	1 850
Borgensavgifter	796	1 450	2 280	2 280	2 280
Övriga finansiella intäkter	2 269	160	170	200	230
Summa finansiella intäkter	3 113	3 329	4 130	4 160	4 860
Räntor upplåning**	-434	-290	-2 950	-4 700	-6 300
Ränta avsättning	-1 704	-2 929	-3 595	-4 594	-5 880
<i>varav pensioner***</i>	-1 331	-2 559	-3 225	-4 224	-5 510
<i>varav deponi</i>	-373	-370	-370	-370	-370
Övriga finansiella kostnader	-544	-200	-150	-130	-186
Summa finansiella kostnader	-2 681	-3 419	-6 695	-9 424	-12 366
Summa	432	-90	-2 565	-5 264	-7 506

* Likvida medel beräknas till omkring 100 mkr per år 2018-2020. Röntan beräknas till 0 % för 2018 och ökar först 2020.

** Nuvarande lån uppgår till 38 mkr. Nyupplåning beräknas till 267 mkr 2018, 240 mkr 2019 samt 225 mkr 2020.

*** Räntor pensioner ingår i årets pensionskostnad, vilken framgår av not 1.

Not 4 Årets resultat

	Bokslut 2016	Prognos 2017	Budget 2018	Plan 2019	Plan 2020
Årets resultat	63 486	24 151	24 179	5 718	-7 947
Avgår vinster vid avyttring av tillgångar	-13 979	-5 400			
Årets resultat efter balanskravsjustering	49 507	18 751	24 179	5 718	-7 947
Avsättning till resultatutjämningsreserv	-32 501	-879	-6 116		
Årets balanskravsresultat*	17 006	17 872	18 063	5 718	-7 947

* Avsikten är att i kommande planer vidta åtgärder för att nå en budget i balans 2020.

Ekonomisk översikt

Not 5 Justeringsposter

	Bokslut 2016	Prognos 2017	Budget 2018	Plan 2019	Plan 2020
Av- och nedskrivningar	92 958	80 822	86 146	86 146	86 146
Avsättningar	13 325	7 326	14 017	16 646	25 897
Övriga justeringar	-11 539				
Summa justeringar	94 744	88 148	100 163	102 792	112 043

Not 6 Omsättningstillgångar

	Bokslut 2016	Prognos 2017	Budget 2018	Plan 2019	Plan 2020
Likvida medel	382 073	228 406	227 899	226 309	225 556
Övriga omsättningstillgångar	7 279	46 466	46 466	46 466	46 466
Summa omsättningstillgångar	389 352	274 872	274 365	272 775	272 022

Not 7 Eget kapital

	Utfall 2016	Prognos 2017	Budget 2018	Plan 2019	Plan 2020
Årets resultat	63 486	24 151	24 179	5 718	-7 947
Resultatutjämningsreserv	109 291	141 792	142 671	148 787	148 787
Övrigt eget kapital	1 133 794	1 164 779	1 188 051	1 206 114	1 211 832
Summa eget kapital	1 306 571	1 330 722	1 354 901	1 360 619	1 352 672
varav avsatt till pensionsreserv	71 426	71 426	71 426	71 426	71 426

Ekonomisk översikt

Not 8 Avsättningar

	Bokslut 2016	Prognos 2017	Budget 2018	Plan 2019	Plan 2020
Visstidspension inkl AGF/KL	1 897	3 204	4 223	4 223	4 223
Förmånsbestämd/kompletterande pension	76 271	81 411	92 498	106 622	128 338
Ålderspension	18 702	17 995	16 919	15 980	14 881
Pension till efterlevande	2 384	2 231	2 162	2 045	1 942
<i>Summa pensioner</i>	99 254	104 841	115 802	128 870	149 384
Löneskatt 24,26 %	24 079	25 434	28 094	31 264	36 241
Summa pensionsavsättning	123 333	130 274	143 896	160 134	185 623
Aktualiseringsgrad	93%	93%	93%	93%	93%
Avsättning för deponier	14 721	15 106	15 502	15 910	16 318
Summa avsättningar	138 054	145 380	159 398	176 044	201 941

* Prognosen är upprättad av pensionsförvaltaren i april 2017.

Not 9 Långfristiga skulder

	Bokslut 2019	Prognos 2017	Budget 2018	Plan 2019	Plan 2020
Ingående låneskuld	83 000	83 000	143 000	410 000	650 000
Nyupplåning under året		105 000	267 000	240 000	225 000
Årets amorteringar		-45 000			
Summa långfristiga lån	83 000	143 000	410 000	650 000	875 000
Anläggningsavgifter/investeringsbidrag	66 407	66 407	66 407	66 407	66 407
Summa långfristiga skulder	149 407	209 407	476 407	716 407	941 407

Ekonomisk översikt

Not 10 Pensionsförbindelser

	Bokslut 2016	Prognos 2017	Budget 2018	Plan 2019	Plan 2020
Intjänad pensionsrätt 97-12-31	496 008	493 487	492 778	494 903	497 863
Särskild avtals-/ålderspension	2 779	2 254	1 674	1 250	794
PA-KL och äldre utfästelser	135 637	125 373	117 010	109 186	101 792
Efterlevandepensioner	6 089	5 112	4 299	3 671	3 204
Livränta	18 684	19 142	18 743	18 361	17 941
Visstidspension	675				
Summa pensioner	659 872	645 368	634 504	627 371	621 594
Löneskatt	160 085	156 566	153 931	152 200	150 799
Summa	819 957	801 934	788 435	779 571	772 393
Aktualiseringsgrad	93%	93%	93%	93%	93%

Not 11 Borgensförbindelser

	Bokslut 2016	Prognos 2017	Budget 2018	Plan 2019	Plan 2020
Kommunägda företag					
Bodens Kommunföretag AB	280 000	280 000	280 000	280 000	280 000
Bodens Energi AB*	312 025	512 025	812 025	812 025	812 025
Stiftelsen BodenBo	371 000	371 000	371 000	371 000	371 000
Bodens Utveckling AB	60 000	77 000	77 000	77 000	77 000
Egnahem och småhus med bostadsrätt					
Bostadsrättsföreningar	65 594	65 594	65 594	65 594	65 594
Bostadsfinansiering småhus	1 200	1 200	1 200	1 200	1 200
Summa borgensförbindelser	1 089 820	1 306 819	1 606 819	1 606 819	1 606 819

* Bodens Energi AB planerar att investera i en ny värmepanna under planperioden som innebär ett ökat borgensåtagande.

Ekonomisk översikt

Not 12 Operationella ej uppsägningsbara hyres-/leasingavtal > 3 år

	Bokslut 2016	Prognos 2017	Budget 2018	Plan 2019	Plan 2020
Framtida hyresavgifter fastigheter					
- som förfaller inom ett år	51 833	51 707	50 097	45 509	42 245
- som förfaller inom ett till fem år	189 580	180 118	171 697	168 093	166 409
- som förfaller senare än fem år	426 729	384 484	342 382	300 881	260 320
Summa fastigheter	668 142	616 309	564 176	514 483	468 974
Framtida leasing/hyresavgifter maskiner och inventarier					
- som förfaller inom ett år	1 402	1 402	1 402	1 402	1 402
- som förfaller inom ett till fem år	1 021	1 021	1 021	1 021	1 021
- som förfaller senare än fem år					
Summa maskiner och inventarier	2 423	2 423	2 423	2 423	2 423
Summa	670 565	618 732	566 599	516 906	471 397

Ekonomisk översikt

Driftbudget-/plan

Ekonomiska ramar för 2018-2020 fördelar sig per nämnd/styrelse enligt följande:

	Bokslut 2016	Prognos 2017	Budget 2018	Plan 2019	Plan 2020
Revision	-2 006	-2 161	-2 215	-2 270	-2 327
Ks- kommunledningsförvaltningen	-103 578	-109 149	-113 099	-113 068	-113 187
Ks- tekniska förvaltningen	-109 844	-105 875	-105 927	-105 634	-106 212
Ks- räddnings- och beredskapsförvaltningen	-29 497	-29 967	-30 664	-30 404	-30 358
Ks- arbetsmarknadsförvaltningen	-53 908	-75 693	-58 162	-57 862	-57 770
Utbildningsnämnden	-584 490	-614 726	-595 257	-612 470	-615 302
Socialnämnden	-650 981	-719 251	-706 359	-703 267	-707 943
Miljö- och byggnämnden	-603	-667	-671	-665	-664
Kultur-, fritids- och ungdomsnämnden	-79 276	-81 031	-76 025	-76 604	-77 775
Fastighetsnämnden	-6 200	13 152	-5 147	-5 174	-5 232
Överförmyndarnämnden	-4 788	-5 060	-4 235	-4 147	-4 089
Summa nämnder/styrelser	-1 625 170	-1 730 428	-1 697 761	-1 711 565	-1 720 859
Ks - finansiering	1 688 656	1 754 579	1 721 940	1 717 283	1 712 911
Summa driftbudget	63 486	24 151	24 179	5 718	-7 947

Investeringsbudget-/plan

Investeringsbudgeten för 2018-2020 fördelar sig per nämnd/styrelse enligt följande:

	Bokslut 2016	Prognos 2017	Budget 2018	Plan 2019	Plan 2020
Reinvesteringar					
Ks - Kommunledningsförvaltningen	-30 465	-50 954	-17 150	-17 150	-17 150
Ks - Tekniska förvaltningen	-38 799	-56 333	-40 000	-40 000	-40 000
Ks - Räddnings- och beredskapsförvaltningen	-4 432	-1 200	-800	-1 150	-10 000
Ks - Arbetsmarknadsförvaltning		-560	-200	-200	-200
Utbildningsnämnden	-6 864	-13 080	-12 500	-8 000	-7 500
Socialnämnden	-1 762	-9 027	-5 500	-5 500	-5 500
Kultur-, fritids- och ungdomsnämnden	-3 703	-3 384	-1 200	-600	0
Fastighetsnämnden	-30 547	-118 772	-66 000	-60 000	-50 000
Överförmyndarnämnden		-200			
Summa reinvesteringar	-116 571	-253 510	-143 350	-132 600	-130 350
Ks pott för nyinvesteringar			-140 000	-115 000	-126 000
Affärsdrivande (re- och ny-)	-30 072	-48 269	-56 500	-72 500	-88 500
Summa investeringsbudget	-146 643	-301 779	-339 850	-320 100	-344 850

Ekonomisk översikt

Justering nämnders/styrelsers driftramar

I förhållande till ramen för 2017 görs följande justeringar av nämnder/styrelsers drift-ramar där gråmarkerad text avser tidigare beslut av kommunfullmäktige om ändrade driftramar och ingår inte i summeringarna:

	2018	2019	2020
Kommunrevisionen			
Ingen justering			
Summa	0	0	0
Ks-kommunledningsförvaltningen			
Ingen prisuppräknig på potter & tomträtter	144	303	467
Kapitalkostnader bredbandsutbyggnad, bb § 16/14	455	455	455
Spar, -1,6 % 2018 & -2,4 % fr 2019, bb § 15/16	-1 761	-2 641	-2 641
Generellt tillskott, bb § 15/16	958	1 614	1 614
Miljöinspektör	550	550	550
Avtal med Norrbottensteatern, ks § 173/16	92	95	
Omfördelning bilpool, kf § 13/17	-36	-36	-36
Effekter av komponentavskrivning, kf § 34/17	-420	-420	-420
Införande av medborgarservice, kf § 36/17	2 700	2 700	2 700
Flytt av trafikplanerartjänst, ks § 79/17	600	600	600
Lindring av spar med -1,6 % 2018 & -0,8 % 2019	1 761	880	
Generellt tillskott*	4 000	4 000	4 000
Potter för oförutsedda utgifter samt eu-projekt	-1 072	-1 072	-1 072
Arbetsgivaravgift, avtalspension	409	409	409
Summa	5 098	4 217	3 337
Ks-tekniska förvaltningen			
Spar, -1,6 % 2018 & -2,4 % fr 2019, bb § 16/16	-1 752	-2 628	-2 628
Brännan, bb § 16/16	180	180	180
Löneversyn 2016 kommunal, kf § 156/16	126	126	126
Omfördelning bilpool, kf § 13/17	767	767	767
Transporter daglig verksamhet, kf § 14/17	1 362	1 362	1 362
Införande av komponentavskrivning, kf 34/17	-5 635	-5 635	-5 635
Införande av medborgarservice, kf § 36/17	-590	-590	-590
Flytt av trafikplanerartjänst, ks § 79/17	-600	-600	-600
Lindring av spar med -1,6 % 2018 & -0,8 % 2019	1 752	876	
Arbetsgivaravgift, avtalspension	233	233	233
Summa	1 985	1 109	233
Transport	7 083	5 326	3 570

* Generellt tillskott ska inkludera verksamheten för Rådet för trygghet och hälsa samt driftbidrag till Stiftelsen Kyrkkläppen med 50 tkr för 2018-2019.

Ekonomisk översikt

Justering nämnders/styrelsers driftramar (forts)

	2018	2019	2020
Transport	7 083	5 326	3 570
Ks-räddnings- och beredskapsförvaltningen			
Utbildning av personal, bb § 17/15	-200	-200	-200
Spar, -1,6 % 2018 & -2,4 % fr 2019, bb § 17/16	-427	-641	-641
Löneöversyn 2016 kommunal, ks § 78/16	160	160	160
Löneöversyn 2016 OB, kf § 10/17	131	131	31
Omfördelning bilpool, kf § 13/17	-10	-10	-10
Införande av komponentavskrivning, kf § 34/17	-321	-321	-321
Införande av medborgarservice, kf § 36/17	-60	-60	-60
Lindring av spar med -1,6 % 2018 & -0,8 % 2019	427	214	
Generellt tillskott*	1 000	1 000	1 000
Arbetsgivaravgift, avtalspension	156	156	156
Summa	1 583	1 370	1 156
Ks- arbetsmarknadsförvaltning			
Spar, -1,6 % 2018 & -2,4 % fr 2019, bb § 15/16	-426	-639	-639
Budgetproposition 2017, kf § 151/16	1 456	1 456	1 456
Lönveöversyn 2106 kommunal, kf § 156/16	136	136	136
Omfördelning bilpool, kf § 13/17	-29	-29	-29
Transporter daglig verksamhet, kf § 14/17	-1 362	-1 362	-1 362
Införande av komponentavskrivning, kf § 34/17	-726	-726	-726
Införande av medborgarservice, kf § 36/17	-120	-120	-120
Lindring av spar med -1,6 % 2018 & -0,8 % 2019	426	213	
Generellt tillskott	1 000	1 000	1 000
Arbetsgivaravgift, avtalspension	344	344	344
Summa	1 770	1 557	1 344
Transport	10 436	8 253	6 070

* Tillskottet inkluderar organisationsförändring m a a rapporten om trygghet och säkerhet

Ekonomisk översikt

Justering nämnders/styrelsers driftramar (forts)

	2018	2019	2020
Transport	10 436	8 253	6 070
Utbildningsnämnden			
AGF/KL, bb § 19/13	117	117	117
Modersmålsundervisning, bb § 32/14 & 19/15	1 700	3 000	3 000
Spar, -1,6 % 2018 & -2,4 % fr 2019, bb § 19/16	-8 771	-13 156	-13 156
Utökning av ram, bb § 19/16	4 000	15 000	15 000
Löneöversyn 2016 kommunal, kf § 156/16	283	283	283
Budgetproposition 2017	392	392	392
Löneöversyn 2016 OB, kf § 10/17	8	8	8
Omfördelning bilpool, kf § 13/17	-275	-275	-275
Införande av komponentavskrivning, kf § 34/17	-12 069	-12 069	-12 069
Införande av medborgarservice, kf § 36/17	-595	-595	-595
Lindring av spar med -1,6 % 2018 & -0,8 % 2019	8 771	4 385	
Generellt tillskott*	7 000	13 400	13 400
Arbetsgivaravgift, avtalspension	2 537	2 537	2 537
Summa	18 308	20 322	15 937
Socialnämnden			
Budgetproposition 2015, bb § 32/14 & kf § 15/15	-22	-22	-22
Vårproposition, bb § 20/15	-34	-34	-34
Budgetpropositionen 2016		28	28
Spar, -1,6 % 2018 & -2,4 % fr 2019, bb § 20/16	-10 837	-16 256	-16 256
Lönveversyn 2016 kommunal, kf § 156/16	8 712	8 712	8 712
Löneöversyn 2016 OB, kf § 10/17	918	918	918
Omfördelning bilpool, kf § 13/17	-378	-378	-378
Införande av komponentavskrivning, kf § 34/17	-861	-861	-861
Införande av medborgarservice, kf § 36/17	-595	-595	-595
Lindring av spar med -1,6 % 2018 & -0,8 % 2019	10 837	5 419	
Utökning av korttidsplatser	2 500	5 000	10 000
Arbetsgivaravgift, avtalspension	3 524	3 524	3 524
Summa	16 861	13 943	13 524
Transport	45 605	42 518	35 531

* Tillskottet ska även täcka tillkommande kostnader med anledning av utbyggnad av Björkdungens förskola med 2 avdelningar samt digitaliseringen.

Ekonomisk översikt

Justering nämnders/styrelsers driftramar (forts)

	2018	2019	2020
Transport	45 605	42 518	35 531
Miljö- och byggnämnden			
Spar, -1,6 % 2018 & -2,4 % fr 2019, bb § 21/16	-11	-16	-16
Lindring av spar med -1,6 % 2018 & -0,8 % 2019	11	5	
Summa	11	5	0
Kultur-, fritids- och ungdomsnämnden			
Spar, -1,6 % 2018 & -2,4 % fr 2019, bb § 22/16	-1 204	-1 806	-1 806
Airdome, bb § 22/16	-720	-720	-720
Skollovsaktiviteter, bb § 22/16	-250	-250	-250
Löneöversyn 2016 kommunal, kf § 156/16	207	207	207
Löneöversyn 2016 OB, kf § 10/17	20	20	20
Omfördelning bilpool, kf § 13/17	-20	-20	-20
Skatepark, kf § 33/17	85	85	85
Införande av komponentavskrivning, kf § 34/17	-3 095	-3 095	-3 095
Införande av medborgarservice, kf § 36/17	-300	-300	-300
Lindring av spar med -1,6 % 2018 & -0,8 % 2019	1 204	602	
Generellt tillskott*	1 000	1 000	1 000
Arbetsgivaravgift, avtalspension	202	202	202
Summa	2 406	1 804	1 202
Överförmyndarnämnden			
Spar, -1,6 % 2018 & -2,4 % fr 2019, bb § 24/16	-64	-96	-96
Lindring av spar med -1,6 % 2018 & -0,8 % 2019	64	32	
Arbetsgivaravgift, avtalspension	53	53	53
Summa	117	85	53
Fastighetsnämnden			
Spar, -1,6 % 2018 & -2,4 % fr 2019, bb § 23/16	-58	-87	-87
Omfördelning bilpool, kf § 13/17		19 tkr avdraget i nya uppräknings	
Införande av komponentavskrivning		2 500 tkr per år i nya uppräknings från 2019	
Införande av medborgarservice, kf § 36/17		440 tkr avdraget i nya uppräknings	
Lindring av spar med -1,6 % 2018 & -0,8 % 2019	58	29	
Summa	58	29	0
TOTALT	48 197	44 441	36 786

* Det generella tillskottet ska bland annat täcka ökad hyra för planerat underhåll sam driftkostnader för brandåtgärder i Hildursborg, renovering av Ridhuset samt utredning och projektering av Björk năshallen/ridhuset.

Uppföljningsplan 2018

Nedanstående kvalitetsuppföljningar till kommunfullmäktige ska utgå från de mål och inriktningar fullmäktige fastställt men även från det som är reglerat i lagar och föreskrifter. Uppföljningen ska avgränsas så att den fångar väsentligheter utan att för den skull bli allt för omfattande och resurskrävande.

Vad ska följas upp	Redovisning	Uppföljning/innehåll	Ansvarig
Strategisk plan, målkategorier och aktiviteter	Kf efter augusti och december	Delårsrapport och årsredovisning enligt separata anvisningar	Ks- kommunledningsförvaltningen
Ekonomi	Kf, ks, nämnd månadsvis enligt separat tidplan	Månads- och delårsrapport samt årsredovisning enligt separata anvisningar	Ks- kommunledningsförvaltningen
Arbetslöshet	Kf i november 2017	Uppföljning av åtgärdsplan för minskad arbetslöshet	Ks- arbetsmarknadsförvaltningen
Jämställdhet inom kultur-, fritids- & ungdomsverksamheten	Kf i april 2018	Redovisning av hur föreningsstödet samt nyttjandegrunden av anläggningar fördelar sig med fokus på jämställdhet	Kultur-, fritids & ungdomsnämnden
Personalomsättning	Kf i april 2018	Uppföljning av personalomsättning	Socialnämnden
Medborgarservice	Kf i juni 2018	Uppföljning av införandet av medborgarservice	Ks- kommunledningsförvaltning
Föreningarna	Kf i juni 2018	Redovisning av arbetet med föreningarna	Miljö- & byggnämnden
Blomdalen	Kf i oktober 2018	Kvaliteten inom Blomdalens verksamhet och betydelse i framtiden	Utbildning
Färdtjänst	Kf i december 2018	Redovisning av resultatet av brukarundersökningen	Ks- tekniska förvaltningen

**Bodens
kommun**

Kommunledningsförvaltningen,

2017 juni